T.C.
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ERGENLERİN BENLİK ALGILARI VE AİLE DİNAMİKLERİ TEMELLİ EVDEN KAÇMA NEDENLERİNİN KORUYUCU-ÖNLEYİCİ SOSYAL HİZMET MÜDAHALESİ PERSPEKTİFİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emine DİNÇER SET

SOSYAL HİZMET POLİTİKALARI VE UYGULAMALARI PROGRAMI

Ankara, 2019

T.C.
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ERGENLERİN BENLİK ALGILARI VE AİLE DİNAMİKLERİ TEMELLİ EVDEN KAÇMA NEDENLERİNİN KORUYUCU-ÖNLEYİCİ SOSYAL HİZMET MÜDAHALESİ PERSPEKTİFİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emine DİNÇER SET

SOSYAL HİZMET POLİTİKALARI VE UYGULAMALARI PROGRAMI

Ankara, 2019

T.C.

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Ergenlerin Benlik Algıları Ve Aile Dinamikleri Temelli Evden Kaçma Nedenlerinin Koruyucu-Önleyici Sosyal Hizmet Müdahalesi Perspektifinde Değerlendirilmesi

Emine DİNÇER SET

Yüksek Lisans Tezi

Tez Savunma Sınav Tarihi

07/11/2018

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Cengiz ÖZBESLER

Jüri Üyeleri

Prof. Dr. Cengiz ÖZBESLER

Prof. Dr. M. Arzu İÇAĞASIOĞLU ÇOBAN

Doç. Dr. Esra ÇALIK VAR

Okuduğumuz ve Savunmasını dinlediğimiz bu tezin bir Yüksek Lisans derecesi için gereken tüm kapsam ve kalite şartlarını sağladığını beyan ederiz.

Doç. Dr. Ender ŞİMŞEK

Enstitü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans derecesi için gereken tüm şartları sağladığını tasdik ederim.

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda patent ve telif haklarını ihlal edici etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tezde kullanılmış olan tüm bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

07.11.2018

Emine DİNÇER SET

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans süreci boyunca desteğini esirgemeyen rehberliğiyle yol gösteren değerli danışmanım Prof. Dr. Cengiz ÖZBESLER'e, bu süreçteki yönlendirmeleri ve değerli katkılarından dolayı Doç. Dr. Esra ÇALIK VAR'a, yapıcı eleştirilerinden ve değerli katkılarından dolayı jüri üyelerinden Prof. Dr. M. Arzu İÇAĞASIOĞLU ÇOBAN'a,

Araştırmanın veri toplama sürecinde gerekli çalışma koşullarını sağlayan, verdikleri desteklerden dolayı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı Şanlıurfa İl Müdürlüğü'nün İlk Müdahale ve Değerlendirme Birimleri'nde görev yapan tüm meslek elemanlarına,

Çalışma sürecinde verdiği destekten dolayı kardeşim Merve DİNÇER'e,

Son olarak tüm süreç boyunca sabrı, desteği ve motivasyonuyla varlığını her an hissettiren annem Dilerya DİNÇER'e, babam Salih DİNÇER'e ve eşim Şeref SET'e sevgi, saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **vii**
ABSTRACT ..... **viii**
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ ..... **ix**
ŞEKİLLER DİZİNİ ..... **x**
TABLOLAR DİZİNİ ..... **xi**
1. GİRİŞ **1**
2. GENEL BİLGİLER **7**
2.1. Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri 7
2.2. Ergenlik Dönemine Yönelik Kuram ve Yaklaşımlar 8
2.3. Benlik Kavramı ve Ergenlikte Benlik Saygısı 11
2.4. Ergenlikte Risk Alma Davranışı 15
2.5. Ergenlikte Risk Almayı Açıklayan Yaklaşımlar 16
2.5.1. Biyopsikososyal Yaklaşım 17
2.5.2. Problem Davranış Modeli 18
2.5.3. Gelişimsel Müdahale Yaklaşımı 18
2.6. Ergenlikte Bir Risk Alma Davranışı Olarak Evden Kaçma Davranışı ve Nedenleri 19
2.6.1. Ergenlerde Benlik Saygısı ve Evden Kaçma Davranışı 20
2.6.2. Aile Kavramı ve Aile İşlevselliği 21
2.6.2.1. Ailenin Yapısal Dinamikleri 23
2.6.2.2. Ailenin Etkileşim Dinamikleri ve Sosyal-Duygusal Destek Ağları 24
2.6.2.3. Ailedeki Ergen Algısı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları 25
2.7. Koruyucu-Önleyici Müdahaleler ve Bu Alana İlişkin Uygulamalar 26
2.8. Konuya İlişkin Yapılan Çalışmalar 33
3. MATERYAL VE YÖNTEM **37**
3.1. Araştırmanın Modeli 37
3.2. Çalışma Grubu 38
3.3. Araştırma Etiği 38
3.4. Veri Toplama Araçları 38
3.4.1. Ergenler İçin Bilgi Formu 39
3.4.2. Yetişkinler İçin Bilgi Formu 39

3.4.3. Aile Değerlendirme Ölçeği 39
3.4.4. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği Benlik Saygısı Alt Kategorisi 40
3.5. Verilerin Toplanması 41
3.6. Verilerin Analizi 41
4. BULGULAR 43
4.1. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin Sosyodemografik Özelliklerine, Evden Kaçma Davranışı Gösterme Nedenlerine ve Koruyucu Önleyici Destekler Konusundaki Farkındalıklarına İlişkin Bulgular 43
4.2. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlara İlişkin Bulgular 50
4.3. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin, RBSÖAB'den Aldıkları Puanların; Sosyodemografik Özelliklerine, Evden Kaçma Nedenlerine ve Koruyucu Önleyici Destekler Hakkındaki Farkındalıkları Açısından Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular 51
4.3.1. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Cinsiyet Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 51
4.3.2. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Yaş Durumları Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 52
4.3.3. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Kardeş Sayısı Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 53
4.3.4. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Aile Yapısı Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 53
4.3.5. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Birlikte Yaşadıkları Kişiler Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 54
4.3.6. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Anne-Babanın Hayatta Olup Olmama Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 55

4.3.7. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Annenin Eğitim Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 56
4.3.8. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Babanın Eğitim Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 57
4.3.9. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Aile ile Sorun Yaşama Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 58
4.3.10. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Aile İle Yaşanılan Sorunun Ergenin Evden Kaçma Davranışı Göstermesinde Etkili Bir Sorun Olup Olmama Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 59
4.3.11. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanların, Aile İle Sorun Yaşama Nedenlerine Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 60
4.3.12. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Yaşadıkları Yeri Güvenli Bulup/Bulmama Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 61
4.3.13. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Birlikte Yaşadığı Kişileri Güvenli Bulup Bulmama Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 62
4.3.14. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Akran Grupları İle Sağlıklı İlişkiler Kurup/Kuramama Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 63
4.3.15. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Bir Sorun Yaşamaları Durumunda Desteğe İhtiyaç Duyup Duymama Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 64
4.3.16. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Destek Sağlayıcı Olarak Gördükleri Kişiler Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 64

4.3.17. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Destek Sağlayıcı Kişi Ya Da Kurumlar Konusundaki Bilgi Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 65
4.3.18. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Destek Sağlayıcıların Erişilebilirliğini Kolay Ya Da Zor Olarak Görme Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 66
4.4. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin Anne-Babalarının Sosyo-Demografik ve Ekonomik Özelliklerine İlişkin Bulgular 67
4.5. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin Anne-Babalarının ADÖ Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin Bulgular 71
4.6. Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Anne-Babalarının ADÖ Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Aile Özelliklerine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular 72
4.6.1. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin Anne-Babalarının ADÖ Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlar, Anne Ya Da Baba Olma (Cinsiyet) Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 72
4.6.2. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin Anne-Babalarının ADÖ Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlar, Yaş Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 74
4.6.3. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin Anne-Babalarının ADÖ Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlar, Aile Yapısı Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 78
4.6.4. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin Anne-Babalarının Algıladıkları Aile İşlevselliği Alt Boyutları, Birlikte Yaşanılan Kişiler Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 80
4.6.5. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin Anne-Babalarının Algıladıkları Aile İşlevselliği Alt Boyutları, Ailedeki Çocuk Sayısı Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 84

4.6.6. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin Anne-Babalarının ADÖ Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlar, Annenin Eğitim Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 87
4.6.7. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin Anne-Babalarının Algıladıkları Aile İşlevselliği Alt Boyutları, Babanın Eğitim Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 89
4.6.8. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin Anne-Babalarının Algıladıkları Aile İşlevselliği Alt Boyutları, Anne-Babanın Hayatta Olup Olmama Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 92
4.6.9. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin Anne-Babalarının Algıladıkları Aile İşlevselliği Alt Boyutları, Ailenin Ekonomik Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 94
5. TARTIŞMA 98
5.1. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin Sosyodemografik Özelliklerine, Evden Kaçma Davranışı Gösterme Nedenlerine ve Koruyucu Önleyici Destekler Konusundaki Farkındalıklarına İlişkin Bulguların Tartışılması 98
5.2. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlara İlişkin Bulguların Tartışılması 104
5.3. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin, RBSÖAB'den Aldıkları Puanların; Sosyodemografik Özelliklerine, Evden Kaçma Nedenlerine ve Koruyucu Önleyici Destekler Hakkındaki Farkındalıklarına Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulguların Tartışılması 105
5.4. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin Anne-Babalarının Sosyodemografik ve Ekonomik Özelliklerine İlişkin Bulguların Tartışılması 108
5.5. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin Anne-Babalarının ADÖ Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin Bulguların Tartışılması 110
5.6. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergene Sahip Anne-Babaların ADÖ Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların, Aile Özelliklerine Göre

Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulguların Tartışılması 111
6. SONUÇ VE ÖNERİLER 114
7. KAYNAKLAR 120
8. EKLER 136
EK-1. Ergenler İçin Bilgi Formu 136
EK-2. Yetişkinler İçin Bilgi Formu 140
EK-3. Aile Değerlendirme Ölçeği 142
EK-4. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği Benlik Saygısı Alt Kategorisi 144
EK-5. Şanlıurfa'da Bulunan İlk Müdahale ve Değerlendirme Birimlerinde 2017 Yılında Kaydı Gerçekleştirilmiş 0-18 Yaş Arası Çocukların Aylara Dağılımı 145
EK-6. Şanlıurfa'da Bulunan İlk Müdahale ve Değerlendirme Birmlerinde Kaydı Gerçekleştirilmiş 0-18 Yaş Arası Çocukların Hangi Uyrukta Olduğu ve Bunun Aylara Dağılımı 146
EK-7. Şanlıurfa'da Bulunan İlk Müdahale ve Değerlendirme Birimlerinde Kaydı Gerçekleştirilmiş 0-18 Yaş Arası Çocukların Hangi Birimler Aracılığıyla Bu Birimlere Getirildiğini Gösteren Dağılım Grafikleri 147
EK-8. Etik Kurul Onayı 148
EK-9. Araştırmanın Yapılması İçin Gerekli İzin Yazısı 149
EK-10. Özgeçmiş 156

ÖZET

Ergenlerin Benlik Algıları ve Aile Dinamikleri Temelli Evden Kaçma Nedenlerinin Koruyucu-Önleyici Sosyal Hizmet Müdahalesi Perspektifinde Değerlendirilmesi

Evden kaçma davranışı ergenlik döneminde ergenler tarafından sergilenen riskli davranışlardan biridir. Ergenlerin bu davranışı sergilemelerine neden olan birçok faktör olmasına rağmen bunlardan benlik saygısı ve aile işlevselliği faktörleri en önemlileri arasında gösterilebilir.

Bu çalışma, iki amaç üzerine tasarlanmıştır. İlk olarak, evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygısı puanları ile sosyo-demografik özellikleri arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını incelemek amaçlanmıştır. İkinci olarak, evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının algıladıkları aile işlevselliği alt boyutlarını incelemek amaçlanmıştır. Bunun için araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden nedensel karşılaştırma araştırma olarak tasarlanmıştır. Araştırmanın evrenini, Şanlıurfa İli'nde evden kaçma davranışı göstermiş 12-18 yaş aralığındaki ergenler ve bu ergenlerin anne-babaları oluşturmaktadır. Evren içerisinden amaçsal örnekleme ile seçilen 43 ergen ve ergenlerin anne-babaları arasından seçilen 43 yetişkin araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygısını ölçmek amacıyla Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği'nin Benlik Saygısı Alt Boyutu, anne-babalarının algıladıkları aile işlevselliği alt boyutlarının ölçülmesinde ise, Aile Değerlendirme Ölçeği veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Verilerin analizinde Kruskal Wallis H-Testi ve Man-Whitney U-Testi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, ergenlerin benlik saygıları ile bazı sosyo-demografik özellikleri arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür. Ayrıca, evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının, ADÖ'nün tüm alt boyutlarını sağlıksız algıladığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Ergenlerin evden kaçma davranışları incelenmek isteniyorsa, benlik saygılarını ve aile işselliklerini tüm boyutlarıyla ele almak gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aile işlevselliği, benlik saygısı, ergenlik, evden kaçma, risk alma davranışı

ABSTRACT

The Evaluation From Perspective Of Protective-Preventive İntervention Of Social Service Of Causes Why Adolescents Escaping From Home Based On Their Self-Esteem And Family Functioning

Escaping from home is one of the risky behaviors exhibited by adolescents during adolescence. Even though there are many determinants that cause adolescents to exhibite those behaviors, the self-esteem and family functioning are among the most important determinants.

This study was designed for two purposes. First of all, it was aimed to examine whether there is a significant difference between self-esteem scores and sociodemographic attributes of adolescents who had escaped from home. Secondly, it was aimed to examine the subscales of the perceived family functioning of the parents of adolescents who had escaped from home. Therefore, the research was designed as a causal-comparative research from quantitative research methods. The population of the research consists of adolescents, aged 12-18 years who have shown behaviour of escaping from home, and their parents in Şanlıurfa province. 43 of these adolescents and 43 adults among their parents, who are selected by purposive sampling from the population constitute the sample of this research. Rosenberg Self-Esteem Scale was used to measure the self-esteem of adolescents who have shown behaviour of escaping from home and Family Assessment Device was used to measure subscales of the perceived family functioning of adults as data collection tools. For the analysis of data, Kruskal Wallis H-Test and Mann-Whitney U-Test was made. According to the results of the analysis, there is a significant difference between self-esteem and some sociodemographic attributes of adolescents. In addition, it has been concluded that the parents of adolescents who had escaped from home perceive all subscales of Family Assessment Device as unhealthy. If the behaviors of adolescents to escaping from home should be examined, it is necessary to deal with all aspects of self-esteem and family functioning.

Keywords: Adolescence, escaping from home, family functioning, risk taking behavior, self-esteem

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

ADÖ	: Aile Değerlendirme Ölçeği
AF	: Afganistan
ASPB	: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
BİRDEF	: Bireyselleştirilmiş İhtiyaç ve Risk Değerlendirme Formu
ÇETUS	: Çocuk Erken Tanı ve Uyarı Sistemi
İBBS	: İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
PK	: Pakistan
RBSÖ	: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği
RBSÖAB	: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği Alt Boyutu
SHM	: Sosyal Hizmet Merkezi
SY	: Suriye
SYDV	: Sosyal Dayanışma ve Yardımlaşma Vakıfları
TL	: Türk Lirası
TR	: Türkiye
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. Farklı kişilerle birlikteyken nasıl biriyim? 14

Şekil 2.2. Adolesan riskli davranış modeli 17

Şekil 2.3. Değerlendirme Çerçevesi..... 28

Şekil 2.4. Korumanın ekogelişimsel modeli 30

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 2.1. Sullivan' ın ergenlik dönemi evreleri..... 10

Tablo 2.2. Ergenlikte risk faktörleri ve koruyucu faktörlere ilişkin bilgiler 31

Tablo 4.1. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin yaş durumuna ilişkin dağılım..... 43

Tablo 4.2. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin cinsiyet durumuna ilişkin dağılım..... 44

Tablo 4.3. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin aile yapısı durumuna ilişkin dağılım..... 44

Tablo 4.4. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının hayatta olup olmama durumuna ilişkin dağılım 44

Tablo 4.5. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının eğitim düzeyi durumuna ilişkin dağılım..... 45

Tablo 4.6. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin birlikte yaşadığı kişiler durumuna ilişkin dağılım 45

Tablo 4.7. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin kardeş sayısı durumuna ilişkin dağılım..... 46

Tablo 4.8. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin aile ile sorun yaşama durumuna ilişkin dağılım 46

Tablo 4.9. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin evden kaçma davranışı göstermede ailesinin etkisi olup olmama durumuna ilişkin dağılım..... 46

Tablo 4.10. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin evden kaçma davranışı göstermede ailesiyle sorun yaşama nedenlerine ilişkin dağılım 47

Tablo 4.11. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin yaşadıkları yeri güvenli bulup bulmama durumuna ilişkin dağılım 47

Tablo 4.12. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin birlikte yaşadıkları kişilerin kendilerini güvende hissettirip hissettirmeme durumuna ilişkin dağılım 48

Tablo 4.13. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin akran grubu ile sağlıklı ilişkiler kurup kuramama durumuna ilişkin dağılım..... 48

Tablo 4.14. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin akran grubu ile sağlıklı ilişkiler kurama nedenlerine ilişkin dağılım 48

Tablo 4.15. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin bireysel ya da aile kaynaklı bir problem yaşaması durumunda desteğe ihtiyaç duyup duymama durumuna ilişkin dağılım 49

Tablo 4.16. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin bireysel ya da aile kaynaklı bir problem yaşaması durumunda destek olacağını düşündüğü kişiler durumuna ilişkin dağılım 49

Tablo 4.17. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin problem çözümünde kendilerine destek sağlayacak kişiler ya da kurumlar hakkında bilgi sahibi olup olmama durumuna ilişkin dağılım 49

Tablo 4.18. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin problem çözümünde kendilerine destek sağlayacak kişi/kişiler ya da kurum/kurumların erişilebilirliğinin kolay olup olmadığını düşünme durumuna ilişkin dağılım 50

Tablo 4.19. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları ortalama puanlar 50

Tablo 4.20. RBSÖAB puanlarının cinsiyet durumuna göre Mann-Whitney U Testi sonuçları..... 51

Tablo 4.21. RBSÖAB'den aldıkları puanların, yaş durumlarına göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları 52

Tablo 4.22. RBSÖAB'den aldıkları puanların, kardeş sayısı durumuna göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları 53

Tablo 4.23. RBSÖAB'den aldıkları puanların, aile yapısı durumuna göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları 54

Tablo 4.24. RBSÖAB'den aldıkları puanların, birlikte yaşadıkları kişiler durumuna göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları 55

Tablo 4.25. RBSÖAB'den aldıkları puanların, anne-babanın hayatta olup olmama durumuna göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları 56

Tablo 4.26. RBSÖAB'den aldıkları puanların, annenin eğitim durumu açısından Kruskal Wallis H-Testi sonuçları 57

Tablo 4.27. RBSÖAB'den aldıkları puanların, babanın eğitim durumu açısından Kruskal Wallis H-Testi sonuçları 57

Tablo 4.28. RBSÖAB'den aldıkları puanların, aile ile sorun yaşama durumuna göre Mann-Whitney U Testi sonuçları 58

Tablo 4.29. RBSÖAB'den aldıkları puanların, aile ile yaşanılan sorunun ergenin evden kaçma davranışı göstermesinde etkili bir sorun olup olmama durumuna göre Mann-Whitney U Testi sonuçları 59

Tablo 4.30. RBSÖAB'den aldıkları puanların, aile ile sorun yaşama nedenlerine göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları 60

Tablo 4.31. RBSÖAB puanlarının yaşadıkları yeri güvenli bulup bulmama durumuna göre Mann-Whitney U Testi sonuçları 61

Tablo 4.32. RBSÖAB puanlarının birlikte yaşadığı kişileri güvenli bulup bulmama durumuna göre Mann-Whitney U Testi sonuçları 62

Tablo 4.33. RBSÖAB puanlarının akran grupları ile sağlıklı ilişkiler kurup kuramama durumuna göre Mann-Whitney U Testi sonuçları 63

Tablo 4.34. RBSÖAB puanlarının bir sorun yaşamaları durumunda desteğe ihtiyaç duyup duymama durumuna göre Mann-Whitney U Testi sonuçları..... 64

Tablo 4.35. RBSÖAB'den aldıkları puanların, destek sağlayıcı olarak gördükleri kişiler durumu açısından Kruskal Wallis H-Testi sonuçları..... 65

Tablo 4.36. RBSÖAB puanlarının destek sağlayıcı kişi ya da kurumlar konusunda bilgi sahibi olma durumuna göre Mann-Whitney U Testi sonuçları..... 66

Tablo 4.37. RBSÖAB puanlarının destek sağlayıcıların erişilebilirliğini kolay ya da zor olarak görme durumuna göre Mann-Whitney U Testi sonuçları..... 67

Tablo 4.38. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının cinsiyet durumuna ilişkin dağılım..... 67

Tablo 4.39. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının yaş durumuna ilişkin dağılım..... 68

Tablo 4.40. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının aile yapısına ilişkin dağılım..... 68

Tablo 4.41. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının birlikte yaşadığı kişilere ilişkin dağılım..... 69

Tablo 4.42. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının çocuk sayısına ilişkin dağılım 69

Tablo 4.43. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının eğitim durumuna ilişkin dağılım 70

Tablo 4.44. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının hayatta olup olmama durumuna ilişkin dağılım 70

Tablo 4.45. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının ekonomik durumuna ilişkin dağılım 71

Tablo 4.46. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının ADÖ'nün alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar 71

Tablo 4.47. ADÖ alt boyutları puanlarının cinsiyet durumuna göre Mann-Whitney U Testi sonuçları 73

Tablo 4.48. ADÖ alt boyutları puanlarının yaş durumlarına göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları 75

Tablo 4.49. ADÖ alt boyutları puanlarının aile yapısı durumlarına göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları 78

Tablo 4.50. ADÖ alt boyutları puanlarının birlikte yaşanılan kişiler durumuna Göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları 81

Tablo 4.51. ADÖ alt boyutları puanlarının ailedeki çocuk sayısı durumuna göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları 85

Tablo 4.52. ADÖ alt boyutları puanlarının annenin eğitim durumuna göre Mann-Whitney U Testi sonuçları 88

Tablo 4.53. ADÖ alt boyutları puanlarının babanın eğitim durumuna göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları 90

Tablo 4.54. ADÖ alt boyutları puanlarının anne-babanın hayatta olup olmama durumuna göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları 92

Tablo 4.55. ADÖ alt boyutları puanlarının ailenin ekonomik durumuna göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları 95

Tablo 5.1. Şanlıurfa'da bulunan ilk müdahale ve değerlendirme birimlerinde 2017 yılında kaydı gerçekleştirilmiş 0-18 yaş arası çocukların aylara dağılımı 99

1. GİRİŞ

İnsanın yaşam döngüsü aşamalarından en çabuk gelişmenin olduğu aşamalardan biri olan ergenlik dönemi, bir geçiş evresi olarak tanımlanmaktadır. Bireylerin fiziksel ve duygusal durumlarında muhtemel değişiklikler ortaya çıkarabilmesi nedeniyle bu dönem "fırtına" ve "stres" dönemi olarak nitelendirilmekle birlikte bir takım bedensel, duygusal, sosyal ve zihinsel gelişimin temellerinin oluşumunu içinde barındırmaktadır. Ayrıca bu dönem, kişinin benlik oluşumunun şekillenmeye başladığı bir dönem olarak nitelendirilmektedir (1).

Freud benliği, kişiliğin gerçeklik ilkesi doğrultusunda hareket eden, dürtüler ile dış dünya arasında denge kurabilen, akla uygun değerlendirmelerde bulunan bölümü olarak görmektedir. Freud'un aksine Rogers benliği, insanın kendine ilişkin algılarının düzenlenmiş ve bütünleşmiş şekli olarak görmektedir. Bu yönden benlik, kişiliğin öznel yanını oluşturmaktadır (2).

Ergenlik dönemi anlaşılması güç durumların ve bir o kadar da çabuk değişimlerim yaşandığı bir süreçtir. Bu süreci her toplum kendi toplumsal yapısı ve kültürel değerlerine göre tanımlanmasına rağmen , ergenliğe ait tanımlama yaparken kullanılan bazı evrensel noktalar bulunmaktadır. Bunlar; ergenin ilgi ve bağlılık arayışı, kaygıları, kimi zaman otoriteye ve kurallara karşı sergilediği tutum ve davranışlar, tercihleri ve çevresindeki değer ve yargıları kabul etmede yaşayabileceği bazı sıkıntılar şeklindedir (3).

Ergen bireyin içinde olduğu grup, aile ve toplum benlik algısını şekillendirebilmekte ve bu doğrultuda ergenin birtakım riskli davranışlar sergilemesinde ya da başetme stratejisi geliştirebilmesinde etkili olabilmektedir. Özellikle birlikte yaşadığı kişilerin birbirleri ile etkileşimi diğer bir deyişle, aile işlevselliği farklı alt boyutlarda ve farklı düzeylerde ortaya çıkabilmektedir.

Bunun yanı sıra ergenlik döneminde gösterilen bazı riskli davranışlar bireyin biyolojik, psikolojik ve sosyal olarak gelişimine zarar veren, toplumun idealize ettiği davranış biçimleri dışında kalan ve uygun görülmeyen davranış biçimleri olarak karşımıza çıkmaktadır (4). Risk alma davranışının ergenlere birtakım getirileri

olabilmektedir. Bu getiriler; birey olarak yaşamları ile ilgili kendi kararlarını kendilerinin alabilmesi, kendi başetme stretejilerini geliştirmeleri, kendileri için uygun olmadığını düşündüğü değer ve yargılara karşı koyma becerileri elde etme, akran gruplarına dahil olabilme, benliğini şekilllendirme, artık çocuk olmadığını kanıtlama, problemlerinin çözümünde destek sağlayacak kişi ya da kurumlara ulaşabilme, koruyucu-önleyici destek ağlarından faylanabilmesi şeklindedir (5).

Ergenlerin benlik saygısı düzeyleri, etkileyici faktörler açısından farklılık gösterebilmektedir. Buna göre bazı riskli davranışlar sergileyebilmektedir. Bu araştırma kapsamında evden kaçma davranışı bir risk alma davranışı olarak ele alınarak bu davranışı göstermiş ergenlerin sahip olduğu sosyo-demografik özelliklerinin algıladıkları benlik saygılarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir.

Bunun yanı sıra aile işlevselliğinin ailedeki bireylerin duygu, düşünce, tutum ve davranışları üzerindeki etkisi göz önünde bulundurulduğunda, ailenin farklı kategorilerde sahip olduğu özellikler, aile işlevselliğinin alt boyutlarına çeşitli açılardan etki edebilmektedir. Yine bu araştırma kapsamında, ailenin bireyler üzerindeki etkisinden yola çıkılarak evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının aile özelliklerinin, algıladıkları aile işlevselliği alt boyutlarıyla (problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme, davranış kontrolü ve genel işlevler) arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını incelemek amaçlanmıştır.

Bu doğrultuda araştırma kapsamında; "1) Risk alma davranışı olarak evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği'nin Benlik Saygısı Alt Boyutu (RBSÖAB)'ndan aldıkları puanlar, sosyodemografik özellikleri açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?" ve "2) Risk alma davranışı olarak evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babaları tarafından algılanan aile işlevselliği alt boyutları, ailenin sahip olduğu özellikler açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?" sorularına yanıt aranmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın alt amaçlarından biri, evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin, RBSÖAB'den aldıkları puanların; sosyo-demografik özellikleri, evden kaçma nedenleri ve koruyucu önleyici müdahaleler hakkındaki farkındalıkları

açılarından farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya çıkarmaktır. Bu doğrultuda aşağıdaki sorulara yanıtlar aranacaktır.

1. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanlar, cinsiyet durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

2. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanlar, yaş durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

3. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanlar, kardeş sayısı durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

4. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanlar, aile yapısı (çekirdek aile, geniş aile ve parçalanmış/bölünmüş aile) açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

5. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanlar, birlikte yaşadıkları kişiler durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

6. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanlar, anne-babanın hayatta olup olmama durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

7. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanlar, annenin eğitim durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

8. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanlar, babanın eğitim durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

9. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanlar, aile ile sorun yaşama durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

10. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanlar, aile ile yaşanılan sorunun ergenin evden kaçma davranışı göstermesinde etkili bir sorun olup olmama durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

11. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanlar, aile ile sorun yaşama nedenleri açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

12. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanlar, yaşadıkları yeri güvenli bulup/bulmama durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

13. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanlar, birlikte yaşadığı kişileri güvenli bulup bulmama durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

14. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanlar, akran grupları ile ilişki durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

15. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanlar, bir sorun yaşamaları durumunda desteğe ihtiyaç duyup/duymama durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

16. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanlar, destek sağlayıcı olarak gördükleri kişiler durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

17. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanlar, destek sağlayıcı kişi ya da kurumlar konusundaki bilgi durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

18. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanlar, destek sağlayıcıların erişilebilirliğini kolay ya da zor olarak görme durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Araştırmanın ikinci alt amacı olarak evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının algıladıkları aile işlevselliği alt boyutlarının (problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme, davranış kontrolü ve genel işlevler), ailenin sahip olduğu özelliklere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini ortaya çıkarmaktır. Bu doğrultuda;

1. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babaları tarafından algılanan aile işlevselliği alt boyutları, cinsiyet durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babaları tarafından algılanan aile işlevselliği alt boyutları, anne ya da babanın yaş durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babaları tarafından algılanan aile işlevselliği alt boyutları, aile yapısı (çekirdek aile, geniş aile, parçalanmış/bölünmüş aile) durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babaları tarafından algılanan aile işlevselliği alt boyutları, birlikte yaşanılan kişiler durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babaları tarafından algılanan aile işlevselliği alt boyutları, ailedeki çocuk sayısı durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
6. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babaları tarafından algılanan aile işlevselliği alt boyutları, annenin ve babanın eğitim durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
7. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babaları tarafından algılanan aile işlevselliği alt boyutları, anne-babanın hayatta olup olmama durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

8. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babaları tarafından algılanan aile işlevselliği alt boyutları, ailenin ekonomik durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

2. GENEL BİLGİLER

Bu bölümde ergenlik dönemine ait genel özellikler, ergenlik dönemine yönelik kuram ve yaklaşımlar, ergenlerde benlik algısı, ergenlikte risk alma davranışı, ergenlikte risk alma davranışını açıklayan yaklaşımlar ve ergenlikte bir risk alma davranışı olarak evden kaçma sorunsalı ve nedenleri üzerinde durulacaktır.

2.1. Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri

Ergen sözcüğü, Batı literatüründeki "adolescent" kelimesine karşılık gelmektedir. Latince "adolescere" fiilinden türetilmiştir. Anlam olarak ise gelişmek, heves ve içgüdülerden ziyade makul davranabilmektir. Sözcük yapısı gereği belli aralıklarla tekrar eden, aralarında bir anlam ve düzen ilişkisi bulunan, ilerleme kaydeden, devinim dizisini işaret etmektedir (6).

Süreç olarak tanımlanan ergenlik dönemini Gültekin ve Baran, çocukluk ve yetişkinlik dönemleri arasında yer alan, 12-18 yaş aralığını kapsayan, açık bir şekilde bireyin bedensel, psikolojik ve sosyal durumunda hızlı bir değişimin görüldüğü bir yaşam döngüsü evresi olarak tanımlamışlardır (7). Havighurst'a göre ise, ergenin bu dönemdeki gelişimsel görevlerini onun bedensel özelliklerini kabul etmesi, cinsiyetine ilişkin toplumsal rollerini gerçekleştirmesi, hem karşı cinsten hem de hemcinslerinden akranları ile olgun ilişkiler kurabilmesi, duygusallık açısından bireyselleşmesi, geleceğe yönelik planlar yapması ve toplumsal açıdan bir değerler sistemi oluşturması şeklindedir (8).

Ergenlik dönemindeki bu edinimlerin ergenlerin bireyselleşme sürecindeki gelişimine ve değişimine önemli katkıları vardır. Steinberg bu değişimi üç aşamada ele almıştır: Bunlardan ilki, erinliğin ortaya çıkışını ve bedende meydana gelen değişimleri kapsayan "biyolojik geçiş"; ikinci olarak soyut düşünme becerisinin ortaya çıkmasını kapsayan "bilişsel geçiş"; son olarak toplum temelinde ergenin kişilerarası, siyasal, ekonomik ve yasal statüsünde ortaya çıkan rollerini içeren "toplumsal geçiş"

değişimleridir (9). Bu değişimlerin ergenlerin tutum ve davranışına, yaşamına olan etkisinden dolayı önemli olduğu görülmektedir.

2.2. Ergenlik Dönemine Yönelik Kuram ve Yaklaşımlar

Alan yazıları incelemeleri sonucu ergenlik dönemindeki değişikliklerin ne olduğu, neden ortaya çıktığı, nasıl bir süreçle ilerlediklerini göstermek amacıyla çeşitli kuram ve yaklaşımların varlığıyla karşılaşılmaktadır.

Bunlardan ilki; C. Darwin' in evrime ilişkin fikirlerinden yola çıkarak, G. Stanley Hall tarafından geliştirilen "Özünü Yineleme Kuramı" dır (10). Bu kurama göre; çocukluğa ait çeşitli evreler, insan evriminin çeşitli evrelerine karşılık gelmektedir (11, 12). Hall' a göre insan, karşılaması gereken temel ihtiyaçları olan ve yaşama içgüdüleriyle hareket eden canlılar aleminin bir üyesi olarak doğmakta olup ergenliğe girmesiyle bir sosyalizasyon sürecinden geçmesi ve bunun sonucunda birtakım sorumluluklar yüklenmesi, haklar elde etmesi ve empati geliştirme becerisi elde etmesiyle uygar bir soyun üyesi olarak yeniden doğmaktadır. Medeni bir insanın empati, adalet, sosyal refah gibi kavramlara yönelik anlamlandırmalar yapması ile kendi egosu arasındaki ve kişisel çıkarları arasındaki içsel çatışmaları, karmaşalara ve ruhsal gerilimlere neden olmaktadır (11, 12, 13).

Diğer bir kuram ise Sigmund Freud tarafında ortaya çıkarılmış "Psikoanalitik Kuram" dır (13). Bu kurama göre, ergenlik geçici bir rol kararsızlığı dönemi olarak görülmektedir. Bu dönem ergenler için her alanda tam anlamıyla bir deneme ve benimseme dönemidir. Kimi zaman kararlı ve ne istediğini bilen davranış sergileme eğilimindeyken, kimi zaman bunun tam zıttı yönde ne istediği anlaşılmayan bağımlı ve tutarsız davranışlar dizisi sergilemektedirler. Bunun ışığında bu dönemin belirgin problemlerinden birinin kimlik problemi olduğu yadsınamaz gerçekliğe sahiptir (14).

Üçüncü olarak, bir antropolog olarak ergenlik gelişim kuram çalışmaları yapmış Margaret Mead tarafından öne sürülen yaklaşım ise "Antropolojik Yaklaşım" dır (12). Bu yaklaşımın savunucuları, ergenlerin sergilediği davranış örüntülerinin ve süreç içerisindeki problemlerinin içinde büyüdükleri kültürle yakından ilişkili

olduğunu benimsemektedir. Bu sebepten dolayı ergenlikte her kültüre yönelik değişik bir mikro kuram bulunmaktadır (13).

Diğer bir kuram ise K. Lewin tarafından ortaya çıkarılan "Alan Kuramı" dır. Lewin davranışı, kişinin çevresi ile interaksiyonu yoluyla elde ettiği bir kazanım olarak görmektedir. Kişinin yaşı, cinsiyeti ve entellektüel yapısı gibi sosyodemografik, ailesel, sosyal çevre unsurları davranış üzerinde etkiye sahiptir. Tüm bunlar bütünsel olarak kişinin yaşam alanı denilen konsepti oluşturmaktadır. Bu alana etki eden içsel ve dışsal faktörler devamlı bir devinim halindedir. Bu devinimlerin birden ve çabuk bir şekilde olması, kişilerin ruhsal olarak gergin ve komplike bir dönem yaşamasına neden olmaktadır ve Lewin'de ergenliğin de kişiler için bu gergin ve komplike geçen döneme karşılık geldiğini öne sürmektedir. Ergenlik dönemi içerisindeki bireyin fizyolojik değişiminin yanı sıra, beklenti ve istekleri açısından da bir değişim sürecinden geçmektedir. Bunlardan biri geleceğe yönelik hedef şekillendirmesi yapması gerektiğidir (15).

Sullivan tarafından ortaya çıkarılan "Kişilerarası İlişkiler Kuram" ise, kişilik gelişimin temel unsuru olarak sosyal bir çevreyi görmekte ve insanların, diğer insanlar ve onlarla bir ilişki kurmaksızın kişilik geliştiremeyeceğini öne sürmektedir. Bu sebepten dolayı kişilerarası ilişkiler için gerekli ihtiyaç örüntülerine odaklanmıştır. Bu örüntüleri, temel ilgi ve bağlılıklar, bağlanma, aynı düzeydeki bağ şeklinde tanımlamaktadır (14). Ayrıca Sullivan, kuşkulanmadan inanma ve bağlanma duygusunun insanların arayış içinde olduğu temel ihtiyaçlardan biri olduğu, bunu da endişe duydukları bir düşünceden ya da durumdan uzaklaşmak ihtiyacı hissettiklerinden kaynaklandığını düşünmektedir (12). Sullivan, ergenlik dönemini kişilerarası ilişkilerdeki değişiklikler temellinde ön ergenlik, erken ergenlik ve geç ergenlik olmak üzere üç aşamada incelemiştir ve Tablo 2.1'de şekillendirilmiştir (14, 16).

Tablo 2.1. Sullivan'ın ergenlik dönemi evreleri.

Evreler	Çalışmalar	Genel Özellikler
Ön Ergenlik	Gençtan, 1995; Özbay, 2000	Ergenlerin hemcinsinden bir dosta duyduğu bağlılığın ortaya çıktığı, diğer evrelerle kıyaslandığında daha kısa geçmesine rağmen çevresindeki diğer kişilerle aralarında yakın bir ilgi durumunun ortaya çıktığı bir evredir. Bireyin duygu ve düşüncelerini rahatça paylaşabileceği hemcinsinden bir yakın arkadaş diğer bir ifadeyle paydaş edinmesi kendine ait olumlu ya da olumsuz yönlerini keşfedebilmesine yardımcı olacaktır. Bu evredeki bireyin ilişkiler konusunda yetersiz kalması duygudurumunda bir takım sıkıntıların ortaya çıkmasına neden olacağı söylenebilir.
Erken Ergenlik	Gençtan, 1995; Özbay ve Öztürk, 1992	Süreç içindeki biyolojik değişiklikler ve gelişmeler sonucu cinsel ilgi durumunun ortaya çıkmasıyla başlamaktadır. Bu evre bireyin cinsel davranışlarının biçimlenmesi süreci boyunca devam etmektedir. Ayrıca bu dönem içerisindeki birey içsel ve dışsal kaynaklı durumlardan dolayı ne yapacağını kestiremez bir ruh haline girebilmektedir.
Geç Ergenlik	Gençtan, 1995; Özbay, 2000	Bu dönem bireyin, sosyal ilişkileri sonucu bazı sorumluluklar aldığı ayrıca cinsel kimliğini biçimlendirip bunu hayatının geri kalanına yerleştirebileceğini fark ettiği dönem olması nedeniyle oldukça önemlidir. Yine bu dönem içerisinde birey, çevresindeki olayları ve bu olaylardan sorumlu kişilerin tutum ve davranışlarını fark ettiği ve bunlara ilişkin içsel muhasebeler yapabildiği bir dönemdir. Kısaca bu dönem içerisindeki birey, edindiği az tecrübe ile birçok kişi veya nesneyi ilgilendiren durumlara ilişkin neden sonuç ilişkisi kurarak bireyselleşme sürecini tamamlamaktadır.

Sosyal öğrenme kuramının temel esaslarını ergenliğe uyarlamaya çalışan Mc. Candless ve A. Bandura tarafından geliştirilen "Öğrenme Kuramı" na göre; insan davranışı dürtüler tarafından yönlendirilmekte ve bu dürtüler aracılığıyla ilerleme kaydedilmektedir. Ayrıca birey, yaşamındaki tecrübelerle oluşturduğu taslaklar aracılığıyla, davranışları ve dürtüleri arasında bir neden-sonuç ilişkisi kurabilmekte ve davranışlarının ilerleyişi konusunda bilgi sahibi olmaktadır (15).

"Bireysel Farklılıklar Kuramı" na baktığımızda bu kuramın temel savunucusu olan E. Spranger'e göre; ergenlik dönemindeki bireyler üç gruba ayrılmaktadır. Bunlardan ilki; karmaşa ve ruhsal gerilimlerle başı dertte olan ergenlerdir. Onlar için geçiş süreci oldukça sıkıntılı geçmektedir. Fakat bunun aksi yönde hiç sıkıntı ile uğraşmadan oldukça rahat bir geçiş dönemi geçiren ergenlerde mevcuttur. Bu kuram sınıflamasındaki son grup ise ruhsal gerilim içerinde bir süreç geçirmesine rağmen başetme stratejileri geliştiren ve içinde bulundukları durumundan kurtulmaya çalışan bireylerden oluşmaktadır. Özetle, ruhsal gerginlik ile kişilik arasında anlamlı bir ilişkinin olduğudur (12, 15).

Çocuk ve ergenlerdeki düşünceleri sistematik olarak inceleyen J. Piaget tarafından ortaya çıkarılan "Bilişsel Kuram" dört evreden oluşmaktadır: 1) Duyu devinim evresi (Doğum-2 yaş), 2) işlem öncesi evre (2-6 yaş), 3) somut işlemler evresi

(6-11 yaş) ve 4) soyut işlemler evresi (11 ve üzeri yaş)dir. Her evre bir önceki evrenin düşüncesiyle birlikte yeni biçimde birleşen daha gelişmiş ve daha uyumlu akıl yürütmeler içeren, özel tür bir düşünmeyle tanımlanmıştır. Piaget' ye göre akıl yürütme yüksek evrelerine geçiş, çocukların biyolojik hazır bulunuşları çevrenin artan talepleri ile ortaya çıkan bilişsel dengesizlikle birleştiği durumlarda olası olarak görülmektedir. Piaget'nin evreleri arasında soyut işlemler evresi bireyin gelişim süreçlerinden ergenlik sürecine karşılık gelen süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu evrede ergenlerin, düşünceleri üzerine daha fazla yoğunlaştığı, kendine yönelik farkındalığının arttığı, algıladığı durumları düşünselleştirdiği görülmektedir. İçe yönelim tutumunun yanı sıra çevresinin kendisi ve düşünceleri hakkında ne düşündüğünün önemli olduğu bu evrede, algıları çerçevesinde davranışlar sergileyebilmektedir. Bu davranışların ergenlikte girişilen risk alma davranışlarıyla büyük ölçüde örtüştüğü görülmektedir (9).

"Psikososyal Kuram"ı geliştiren E. Erikson bu dönemi, ergenin kimlik kazanma konusunda sürekli bir çaba içerisinde olduğu dönem olarak görmüştür. Bunun yanı sıra, ergen dışarıdaki bir başkasının gözündeki kendisini ve kendi gözünden kendisini kıyaslamaktadır. Bu döneme ait çıktıların yetişkinlik döneminde yansımaları bulunmaktadır (15).

2.3. Benlik Kavramı ve Ergenlikte Benlik Saygısı

Benlik kavramı, bireyin kendisini ne şekilde gördüğü ve bununla ilgili değerlendirmelerde bulunduğu diğer bir deyişle kendi benliğini idrak etme şeklinin dışa vurumudur (17).

Rogers'ın kişilik kuramında, benlik kavramı önemli bir yer tutmaktadır. Benlik, kişinin fenomenolojik ve algı dünyasının bir bölümü olarak görülmektedir. Benlik kavramı, "ben neyim?" ve "ne yapabilirim" gibi hayatta oluş ve fonksiyonellikler konusundaki farkındalıkları içinde barındırmaktadır. Bunun yanı sıra, bireyin kendisine yönelik bir takım doğru ya da yanlış hipotezlerini içine almaktadır (18).

Gander ve Gardiner'a göre benlik kavramı, bireyin sadece kendine yönelik kavramalar bütünüdür (19). Yörükoğlu'na göre benlik kavramı, bireyin kendisi

hakkındaki görüşlerini içermekte ve ona göre çıkarımlarda bulunmasını içermektedir (20).

Bunların yanı sıra Rosenberg çalışmalarının odak noktasında benliği bir nesne olarak ele alararak bu doğrultuda benlik yapısını üç temel bölümde incelemektedir (21, 22). Bunlar;

Mevcut Benlik Kavramı (Extant Self-Concept): Bu kavram benliği oluşturan tüm parçaları (Örneğin; bireyin kişilik ve karakteristik özellikleri, fizyolojik özellikleri ve sosyal kimliğini oluşturan tüm parçalar.), bu parçaların birbirleri ile ilişkisini ve ego uzantılarını (ego extension) kapsamaktadır (23).

Arzu Edilen Benlik Kavramı (The Desired Self-Concept): Bu kavram bireyin olmasını istediği tarafının görüntüsünü (image) içermesinin yanı sıra mevcut benlik kavramını kaynak olarak kullanmaktadır (23).

Sunulan Benlik Kavramı (The Presenting Self-Concept): Bu kavram ise bireyin kendine ilişkin amaçlarını gerçekleştirmesi için bireysel bir araca karşılık gelmektedir. Sunulan benlik kavramı için en önemli unsurlardan biri, benlik saygısı ve benlik tutarlılığının(self-consistency) tatmin oluşudur. Son olarak, bireyin kendisini nesne olarak görerek kendisini güçlü kılan bireysel becerilerini değerlendirmesidir (22).

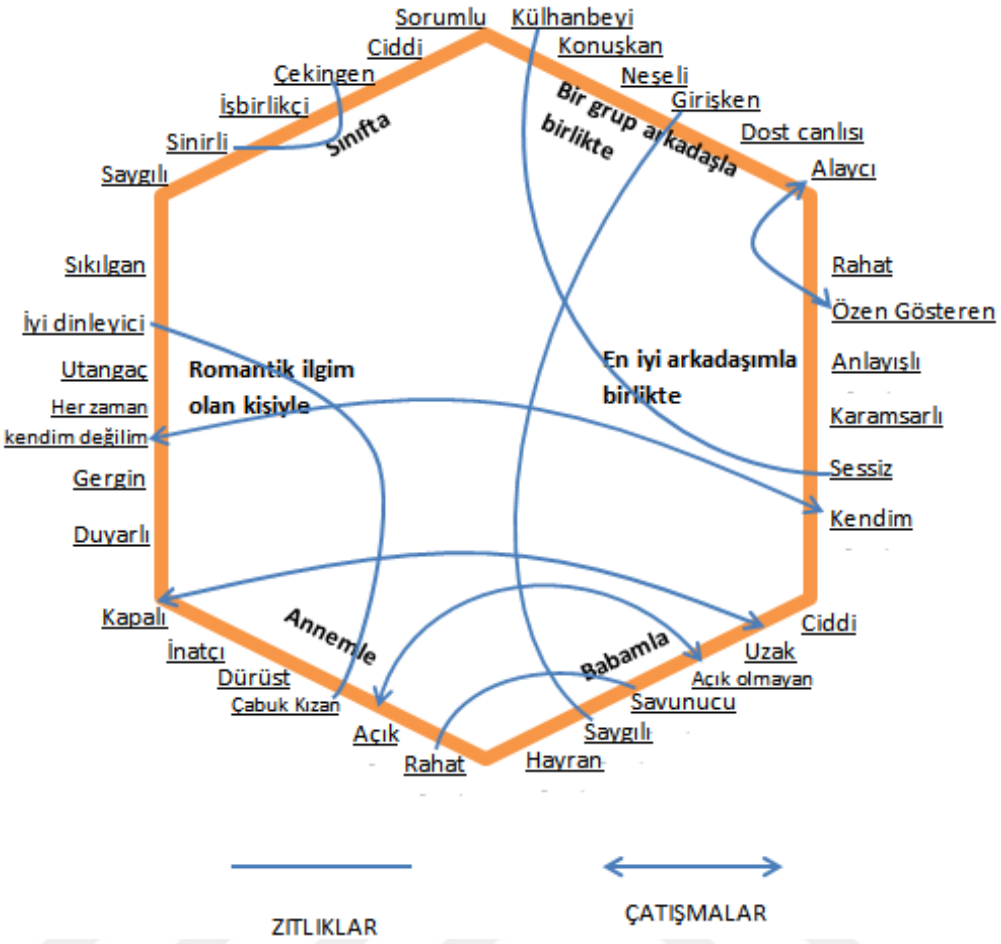
Benlik, bireyin yerine getirdiği ya da getireceği rollerin ve karakteristik özelliklerinin bilincinde olmayı karşılarken; benlik saygısı, bireyin bu yöndeki değerlendirmelerine karşılık gelmektedir (23, 24). Ayrıca bireyin kendisi hakkında yaptığı değerlendirmeler sonucu varolan benliğini kabul etmesi ve bundan memnuniyet duyması benlik saygısı kavramının sınırları içerisindedir. Rosenberg'e göre de benlik saygısı, bireyin kendisi hakkındaki değerlendirmeleri sonucu edindiği olumlu ya da olumsuz tutumlar bütünüdür. Ona göre bu kavram, ergenlik dönemi içerisinde içerikleşen bir kavramdır. Çünkü ergen bu dönemde dışsal faktörlerden oldukça fazla etkilenmektedir (25).

Ergen dışsal faktörlerden edindiği bazı kazanımlarla kendisi hakkında değerlendirmeler yapabilmekte ve bunun sonrası sergilediği tüm olumlu, olumsuz

tutum ve davranışlarda değerlendirmeler sonucu oluşturduğu değerler sistemi etkili olabilmektedir.

Ergenlikte, bireylerin kendilerini niteleme ve kendileri hakkında düşünme biçimlerinde yani, benlik kavramlarında önemli değişiklikler olmaktadır. Bireyler entellektüel olarak olgunlaşmakta ve bir dizi bilişsel değişiklikler yaşadıkları için kendilerini detaycı yollarla anlamaya başlamaktadırlar. Ergenlik süreciyle başlayan entellektüel olgunlaşmanın bireylerin kendilerini biçimlendirmesi üzerinde etkisi olduğu görülmektedir (26). Ergenliğin başlangıç sürecindeki benlik kavramı sosyal ilişkiler örüntüsüyle değerlendirilmektedir. Sonlanma sürecine doğru ise benlik kavramı, inanç örüntüleri ve genel planlar çerçevesinde evrilmektedir (27).

Harter ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada ergenlerden farklı ortamlarda kendilerini tanımladıklarını düşündükleri genel kişilik özelliklerini listeleyerek kendi kişiliklerini tanımlamaları istenmiştir. Ergenlerden zıt kişilik özelliklerini bir çizgiyle birleştirerek tanımlamaları ve birbiriyle uyuşmayan zıt genel kişilik özelliklerini ok başları çizerek belirtmeleri istenmiştir. Şekil 2.1., 15 yaşındaki bir kız çocuğu tarafından çizilen şemayı göstermektedir (26).

Şekil 2.1. Farklı kişilerle birlikteyken nasıl biriyim?

Bireyin kişiliğinin çok yönlü hatta aykırı olduğunu kabul etmesi, başlangıçta sıkıntıya yol açabileceği düşünülse de uzun dönemde büyük olasılıkla bunun birçok yararı bulunmaktadır. Bazı psikologlar bireyde daha karmaşık bir benlik yapısının gelişiminin bireylerin kendi hatalarını ve zayıflıklarını tanımanın ergenlikte benlik farkındalığının (self-awareness) artmasıyla birlikte oluşan (aslında gerçekten kötü birisi değilim, yalnızca insanlar beni üzdüğünde kötü davranıyorum) başa çıkmanın bir yolu olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bununla tutarlı olarak, daha karmaşık benlik kavramlarına sahip ergenlerin daha az depresif olmaları muhtemeldir. Ergenlikte kimlik gelişimi karmaşık ve çok yönlü yapıya sahip olduğu görülmektedir. Özellikle sosyal kimliğini oluşturma sürecinde ergenin kim olduğu, nereden geldiği ve nereye gidiyor olduğu duygusu, ergenlik sürecindeki değişimlerin çıkış noktası olarak görülmektedir (28, 29).

2.4. Ergenlikte Risk Alma Davranışı

Ergenlik dönemi çocukluktan yetişkinliğin ilk aşamasına geçişi sağlayan, bu dönemdeki bireylerin bir dizi karmaşık yaşam görevleriyle yüzleşmek durumunda kaldığı bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır (30). Bu dönemdeki ergenlerden gerçekleştirmeleri ve geliştirmeleri beklenen durumlar; erinliğin getirdiği fizyolojik değişimlerle başa çıkmak, artan bilişsel kapasitelerini yaşam tecrübeleriyle birleştirmeleri, bireyselleşmeleri, aynı ve karşı cinsten yaşıtlarıyla uygun sosyal ilişkiler geliştirmeleri, kendilerinden beklenen akademik başarı beklentileri karşılamaları, meslek seçmeleri ve yetişkin rollerine yol gösterecek değerleri geliştirmektir (31).

Gençtan ve Dönmez' e göre bu dönem, ergenin yüzleştiği hızlı biyolojik ve psikolojik değişimlere sağlıklı uyum göstermekte zorluklar çektiği, geride bıraktığı çocukluk döneminin yerine gerçek yaşam durumlarını yerleştirme çabasına giriştiği bir kimlik arayışı dönemidir (32, 33). Ergen bu dönem içerisinde yaşam deneyiminin az, artan enerjisinin yüksek olması sebeplerinden dolayı çeşitli risklere maruz kalmakta ya da riskli davranış tutumu sergileyebilmektedir (34). Yine bu süreçte karşılaştıkları durumların güçlük derecelerine göre bazı olumlu olumsuz davranışlar sergileyebilmektedir. Örneğin, bu dönemin duygusallık ve düşünsel sistemi özgünlüğü içerisinde tutum ve davranışlar sergileme, coşku ve taşkın seviyesinde tepkiler verme, ilişkilerde bozulma ya da aşırı hassasiyet, kolay etkilenme, toplumda öne çıkma, otoriteye ve kurallara karşı gelme, ilgi çekme, evden kaçma davranışı sergileme şeklinde olabilmektedir (35, 36). Bu davranışlar ergenin kendini var edebilme, başedebilme ya da rahatsızlık duydukları durumlardan kaçmaları şeklinde karşımıza çıkabilmektedir.

Romer, risk alma davranışını; öngörülemeyen ve olumsuz sonuçlar içerebilen, iradeye bağlı davranışlar sistemi olarak tanımlamıştır. Ergenlik dönemi yaşam döngüsü içerisinde ön evrelerden biri olmasından dolayı bu dönemdeki bireylerlerin hayata karşı sınırlı deneyimleri bulunmaktadır. Bunun sonucu olarak ergenler sergiledikleri davranışların uzun vadeli çıktılarını hesaba katmamakta ve sadece kendilerine yarar sağlayabileceği kısmına odaklanmaktadırlar. Ergenlerin bu dönem içerisinde aldıkları riskler, onların sosyal alandaki gelişimleri açısından büyük tehlikelerden biri olarak görülmektedir (37).

Diğer bir yandan risk alma davranışı, kısa vadede ergenin kendisini iyi hissetmesine neden olurken uzun vadede hem fiziksel sağlığını hem de iyilik halini ve gelişimini aksatan davranışlar içermektedir. Alan yazını incelendiğinde ergenlik dönemindeki riskli davranışların; maddenin kötüye kullanımı, erken yaşta cinsel deneyim kazanma, evden veya okuldan kaçma davranışı sergileme vb. olduğu görülmektedir (38, 39).

Ayrıca ergen gelişimi ve psikososyal sorunların tedavisi konusunda çalışanlar (klinisyenler, psikologlar, psikiyatristler, sosyal hizmet uzmanları ve psikolojik danışmanlar ve diğer uzmanlar) yaşanan sorunları üç sınıfa ayırmışlardır: 1) Madde kötüye kullanımı, 2) içe-yönelim bozuklukları ve 3) dışa-yönelim bozukluklarıdır (40).

Madde Kötüye Kullanımı: Nikotin ya da alkol gibi yasal maddeler de dahil olmak üzere, maddeleri ve esrar, kokain ve LSD ile reçeteyle satılan uyarıcı ya da sedaftifleri de kapsayan maddelerin uygunsuz biçimde kullanılmasıdır.

İçe-yönelim bozuklukları: Kaygı, depresyon ya da fobi gibi duygusal ve bilişsel streslerle kendini göstermektedir.

Dışa-yönelim bozuklukları: Bu tür bozukluklara; antisosyal saldırganlıklar, ergen suçluluğu ve evden kaçma davranışı gösterilebilir (41).

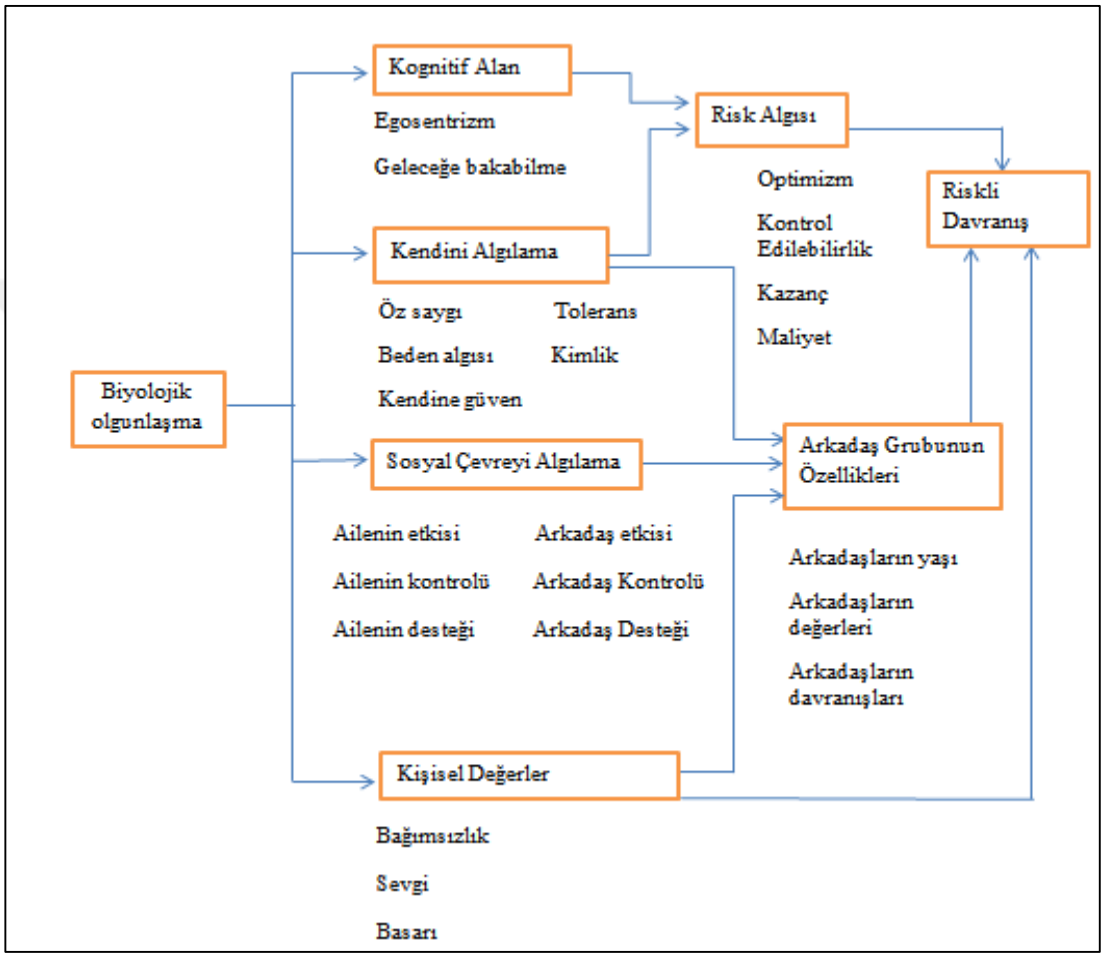
Ergenlikteki risk alma durumlarının anlaşılabilmesi için ergenlerin bireysel ve toplumsal yönlerininin incelenmesi gerekmektedir. Bunların yanı sıra ailesel ve çevresel özelliklerinin de risk alma davranışı göstermelerinde önemli olduğu görülmektedir. Ergenlerde risk alma davranışının incelenmesi, ergenler tarafından sergilenen riskli davranışa neden olan durumların analizi bakımından da önemlidir.

2.5. Ergenlikte Risk Almayı Açıklayan Yaklaşımlar

Ergenlikte risk alma davranışını çeşitli kuramcılar çeşitli noktalara odaklanarak ele almışlardır. Bu yaklaşımlar; biyopsikososyal yaklaşım, problem davranış modeli ve gelişimsel müdahale yaklaşımı olarak ele alınmıştır.

2.5.1. Biyopsikososyal Yaklaşım

Irwin ve Millstein tarafından ortaya konulan bu yaklaşım, riskli davranışların ortaya çıkmasında biyolojik olgunlaşma zamanının doğrudan bireyin bilişsel gelişimini, kendisini ve sosyal çevreyi algılamasını ve kişisel değerlerini etkilemesini içine almaktadır (Şekil 2.2) (42).

Şekil 2.2. Adolesan riskli davranış modeli.

Bu yaklaşımda ergenin biyolojik olgunlaşması çıkış noktası olarak ele alınmaktadır. Daha sonra içsel ve dışsal kaynaklı olarak kognitif alan, kendini ve sosyal çevreyi algılama durumu ve kişisel değerler unsurları ergenin risk alma algısına ve arkadaş grubu özelliklerine etkide bulunmaktadır. Risk alma algısı ve arkadaş grubu özellikleri de ergenin risk alma davranışı sergilemesinde aracı unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır (43).

2.5.2. Problem Davranış Modeli

Jessor'a göre risk alma davranışı, fonsiyonel ve bir amaca ulaşmaya aracılık eden davranışlar bütünüdür. Bu davranışı sergileyen bireylerin aileden uzaklaşarak kendine yakın hissettiği kişilerle daha fazla vakit geçirdiği görülmektedir. Bu davranışlar kimi zaman bireyin bireyselleşme ve özgürleşme sürecine katkı sağlarken çoğu zaman yaşam için olumsuz ve istenmeyen sonuçları içinde barındırabilmektedir. Bu modele göre, problem davranış olarak görülen bu davranışlar kişinin psikolojik, sosyal ve fiziksel olarak zarar görmesine neden olabilmektedir. Bu model çevre sistemi, kişilik sistemi ve davranış sistemi olmak üzere üç sistemin birbirini etkilemesinden oluşmaktadır. Her sistem kendi içinde hem risk faktörlerini hem de koruyucu faktörleri bulundurmaktadır. Bu koruyucu etkenler ve risk etkenleri üç sistem içerisinde de yer almaktadır. Koruyucu etkenler, dışsal faktörler olup bireyin korunmasına ve problemli davranış gösterme olasılığını azaltmaya katkı sağlamaktadır. Bu koruyucu etkenler sosyal etki niteliğinde olup hem risk etkenlerini ortadan kaldırmaya hem de kişinin algısını biçimlendirmeye yöneliktir. Risk etkenleri ise, bireylerin problem davranışta bulunma riskini artıran durumlardan oluşmaktadır. Sonuç olarak, koruyucu etkenler ve risk etkenleri arasında doğrusal orantının olduğu diğer bir deyişle, koruyucu etkenlerin etkisinin azalmasıyla, risk etkenlerinin etkisinin arttığı görülmektedir (44).

2.5.3. Gelişimsel Müdahale Yaklaşımı

Bu yaklaşım, bireyin sağlıklı ruhsal gelişimini kolaylaştıran, bireyi tehdit edici etkenlerden koruyan ve olası risklere karşı bireyin kişisel savunmasını desteklemeye dayanan bir müdahale yaklaşımıdır. Bu yaklaşım risklere karşı savunma işleminin yanı sıra bireyin olumlu gelişimini desteklemeyi amaçlamaktadır. Bazı gelişimsel müdahale programları birey, okul, toplum ve medya işbirliği ile gerçekleştirilmektedir (45).

2.6. Ergenlikte Bir Risk Alma Davranışı Olarak Evden Kaçma Davranışı ve Nedenleri

Evden kaçma davranışı, bir çocuğun izin almaksızın evden ayrılması ve geri dönmemesi sonucu geceyi evden uzakta bir yerde geçirmesi olarak değerlendirilebilmektedir. Diğer bir yandan çocuğu evden ayrılmaya zorlama, eve dönmesini engellemeye çalışma şeklinde de bu davranışın ortaya çıkabileceği görülmektedir (46).

Çay, evden kaçmayı, çocuğun birlikte yaşadığı aile ortamından çeşitli sebeplerden dolayı kendi isteğiyle ailesinden veya velisinin haberi olmaksızın ayrılma davranışı olarak açıklamış; çocuğun bu davranışı sergilenmesinde yaşadığı aile ortamından duyduğu memnuniyetsizliğin ve rahatsızlığın etkili olabileceğini eklemiştir (47).

Thompson ve arkadaşları evden kaçma davranışını, ailenin bilgisi dışında evden ayrılma durumu olarak kavramsallaştırmaktadır (48).

Dönmez ise, "18 yaşın altındaki bir çocuğun veya gencin ailesinin veya velisinin izni olmaksızın bir ya da daha fazla gün eve gelmemesi", olarak tanımlamaktadır. Evden kaçma davranışı bireyin kişisel gelişimine ve güvenliğine karşı bir risk faktörü olmakla beraber, bireyin kanunla uyuşmazlığa düşme riskini de beraberinde getirmektedir (49). Flowers'a göre, her yıl birkaç yüz bin ile iki milyon arası çocuğun evlerinden kaçtığı ya da atıldığı tahmin edilmektedir (50).

TÜİK 2013 raporunda evden kaçma değerlendirmesi, hakkında resmi kayıp müracaatı olsun ya da olmasın, bulunduğu güvenlik biriminde "evden kaçtım" diye beyan eden çocuk şeklinde tanımlanarak yapılmıştır. Buradan elde edilen verilere göre, 2 424 çocuğun evden kaçma davranışı göstererek güvenlik birimlerinin kayıtlarına işlendiği görülmektedir (51).

Ergenlerin evden kaçma davranışı göstermesinde birden fazla neden bulunmaktadır. Bunlar; aile işlevselliğindeki dengesizlikler, beklentiler ve benlik saygısı düzeyleri alt başlıklarında ele alınabilir.

2.6.1. Ergenlerde Benlik Saygısı ve Evden Kaçma Davranışı

Ergenlik, benlik saygısının farklı yollarını üretmek için bir dizi bireysel ve bağlamsal faktörle etkileşimi olan hem fırsatlar hem de zorluklar sunmaktadır. Ergenler arasında değişen etnik köken, sosyal sınıf, cinsiyet ve sosyal bağlamlar gibi yolların incelenmesi benlik saygısındaki değişikliklerin ne ölçüde olduğunun aydınlatılmasına yardımcı olabilmektedir (52). Benlik saygısı, gelişimsel yolları etkileyen motivasyonel fonksiyona sahip olduğu için gelişmeye yönelik araştırma içerisinde dikkate değer ilgi görmüştür. Benlik saygısı bu yüzden yalnızca kendiliğin bilişsel değerlendirici bakış açılarını değil aynı zamanda motivasyonel olanlarını da içermektedir (53, 54).

Ayrıca kendisi hakkında olumsuz görüşlerle kendini karakterize eden bireyler olası zarardan kendini korumaya odaklanırken, bunun tam zıttı olarak kendisi hakkında bir yaklaşım motivasyonuna sahip olarak yüksek benlik algısıyla karakterize olan bireyler benlik saygısını artırmaya ve sürdürmeye odaklanabilmektedir (54, 55).

Kernis' göre benlik saygısı, bireyin hayatının birçok bölümünü etkilediği için önemli bir psikolojik değişken olarak görülmektedir (56). Ayerst'e göre evden kaçma davranışındaki depresif tutumlar ile ilgili çalışmalar sınırlı olmasına rağmen evden kaçma davranışı gösterenlerin, kaçma davranışı göstermeyenlerle karşılaştırıldığında daha yüksek oranda depresyona sahip oldukları tespit edilmiştir (57).

Evden kaçanlar üzerine boylamsal olarak yapılan araştırmalar kısıtlı olduğu için, depresif belirtilerin evden kaçma davranışına doğrudan mı yoksa çevresel ve sosyal faktörler üzerinden dolaylı olarak mı yol açtığının belirlenmesi önemlidir (58).

Yapılan çalışmalar evden kaçma davranışını, ergen bireyin benlik algısı ile ilişkili bir davranış olarak karşımıza çıkarmaktadır. Bireyin benliğe ilişkin değerlendirmesi sonucu bunu kabullenmesi benlik saygısını ortaya çıkarmakta ve bu da yaşam dönemlerindeki değişimlerle biçimlenmektedir. Bireyin ergenlik dönemine girmesiyle görülen birtakım fiziksel, duygusal, bilişsel değişimler yeni bir döneme girildiğinin belirtileridir. Bu değişimler birey için bir takım korkuları ve tedbirler almayı da beraberinde getirmektedirç. Çünkü birey varolan benliğini kaybetme ve değişimle birlikte yeni bir benlik oluşturma çabasındadır. Bu çabaların ruhsal olarak kendisine ve çevresindeki kişilere olan davranışları üzerinde önemli bir etkisi bulunmaktadır. Örneğin yalnızlık duygusu içine girebilmekte, anne ya da babadan

uzaklaşarak bağımsızlaşma ve akran grup ilişkilerine yoğunluk verebilmektedir. Tüm bunlar ergenin yaşamında önemli bir işlevi üstlenmesinin yanı sıra ergenin benlik saygısının oluşmasına katkı sağlamaktadır (59).

Yıldız ve Çapar'a göre yüksek benlik saygısına sahip bireyler yüksek ruhsal gelişim ile sosyal hayata katılmaktadırlar. Benlik saygısı faktörü, kişinin dış dünyasının içine yansıması ve tutum kalıplarını biçimlendireceğinden gelişimindeki ve çevresindeki problemlerle mücadele etmesinde yardımcı bir unsur olacaktır (60). Ayrıca yüksek benlik saygısına sahip kişilerin kavrama yeteneklerine ilişkin öngörülerinin de yüksek olduğu görülmektedir (61).

Bunun tam tersi olarak düşük benlik saygısına sahip bireyler yakın çevresi tarafından sevilmediği hissine kapılabilmekte ve algılamaları daha kötümser, melankolik olabilmektedir. Bununla bağlantılı kendileri için riskli davranışlar sergilemekte ve bunun sonucunda zarar görebilmektedir (62).

2.6.2. Aile Kavramı ve Aile İşlevselliği

Aile; "evlilik, kan bağı ve yasal yollarla birbirine bağlı, karşılıklı hak ve yükümlülüklerle bir arada yaşayan insan topluluğu", olarak tanımlanmaktadır (63). Recepov ise aileyi, "bireyin topluma dahil olma sürecinde rehberlik sağlayan kurum" olarak değerlendirmiştir (64). Ayrıca aile; çocuğun içine doğduğu, ilk sosyal ilişkiler kurmaya başladığı temel ihtiyaçlarının karşılandığı kurum olarak görülmektedir (65).

Çocuk geliştiği süre boyunca aile içindeki anne ve baba ve diğer üyeler ile etkileşim halinde olmakla beraber kültüre ve diğer değerler konusunda farkındalığını bu ortamda kazanmaktadır. Benlik yapılarının biçimlenmesinde etkileşimde bulunduğu aile üyelerinden aldıkları dönütler ve oluşturdukları özdeşim modelleri oldukça önemlidir (66).

Ailenin destek fonksiyonunun yanı sıra strese neden olma fonksiyonu da bulunmaktadır. Bu durum bireyin ruhsal ve fiziksel sağlığı üzerinde etkili olabilmektedir. Bireye ait sağlıklı ya da sağlıksız bu durumlar ailenin bütünü üzerinde bir etkiye sahiptir. Yine buradan yola çıkarak ailedeki bu yapıların toplumun sağlığı

üzerinde etkisinin olduğu değerlendirilmesi yapılmaktadır (67). Tüm bu unsurlardan dolayı aile, işlevsellik açısından toplum içerisinde önemli bir yere sahiptir.

Koutra ve arkadaşları aile işlevselliğini, aile üyeleri arasındaki etkileşimin kalitesinden yola çıkarak ailenin duygusal bağlılığını ve değişime karşı uyumunu içine alan bir kavram olarak tanımlamışlardır (68). Vitale ise bu kavramı, bireylerin ihtiyacı olan temel ilgi, bağlılık, koruma ve güvenin aile üyeleri tarafından nasıl karşılandığını temel alan bir kavram olarak değerlendirmiştir (69).

Aile işlevlerini sistem yaklaşımı çerçevesinde ele alan araştırmacılar ailenin temel yapı ve özelliklerini yansıtan boyutları problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme ve davranış kontrolü şeklinde kategorize etmişlerdir (70).

Ayrıca sistemik yaklaşımda geliştirilen Mc Master Modeli'yle aile işlevselliğinin ve aile tedavisinin alt başlıkları belirlemek amaçlanmıştır. Mc Master Modeli'ndeki varsayımlar: 1) Aile tüm sistemleriyle birbiriyle ilişkilidir, 2) Aileye ait bir sistemin diğerlerinden ayrı olarak değerlendirilmesi durumunda net olarak değerlendirme yapılamayacaktır, 3) Aile işlevselliği üyelerin ve alt düzenlerin birer birer ele alınmasıyla anlaşılamaz, 4) Aile yapısı üyelerin davranış biçimlerinin şekillendiricisi konumundadır ve 5) Aile içi interaksiyon örüntülerinin üyelerin tutum ve davranışı üzerinde yadsınamaz önemi bulunmaktadır (71).

İşlevsel (functional) ve işlevsel olmayan (dysfunctional) ailelerin özellikleri değerlendirildiğinde işlevsel ailelerin sağlıklı aileler, işlevsel olmayan ailelerin sağlıksız aileler olduğu görünmektedir (72). Sağlıklı ailelerde bireylerin kendi özelliklerini korumakta olduğu, şevkatli, sıcak, sempatik ve bilinç düzeyleri yüksek olduğu görülmektedir. Özerk ve ego sırınırlarını geliştirme potansiyeline sahiptirler (73). Sağlıklı aileler yapılarında meydana gelen değişikliklere esnek olabilmesine karşın, sağlıksız aileler bu tutumu sergileyememekle kalmayıp daha da işlevsiz yapılara sarılabilmektedirler (74).

Walsh ise sağlıklı aileler ile karakterize edilmiş süreçleri: 1) Hassas ve her koşulda birbirine destek sağlayan aile üyeleri arasındaki etkileşim, 2) Farklılıklara saygı ve her yaştan üyenin gelişiminin ve iyi oluş halinin desteklenmesi, 3) Yükümlülükler konusunda adaletli ve tutarlı bir tavır sergileme, 4) Temel ihtiyaçların

karşılanmasında etkili otorite ve işleyişin sağlanması, 5) Üyelerin birbiriyle iletişiminde net ve iyi organize edilmiş modeller kullanılması, 6) Esneklik sağlama, 7) İlişkilerde empatiye önem verme, 8) Etkin başetme stratejileri geliştirebilme, 9) Ortak inanç ve değerler sistemi içerisinde hareket etme, 10) Geniş sosyal destek ağlarının oluşturulmasıdır (46).

Aileye yönelik tanımlar toplumsal yapıya, kültüre ve toplumdaki aileye bakış açısına göre farklı şekillerde yapılmaktadır. Aile kavramının ve işlevselliğinin anlaşılabilmesi için ailenin yapısal özelliklerinin, etkileşim dinamiklerinin ve sosyal-duygusal destek ağlarının ve ailenin çocuk yetiştirme tutumunun incelenmesi gerekmektedir. Çünkü aile, ergenlerin risk alma davranışı göstererek evden kaçmasının incelenmesinde ergene yönelik sergilenen tutumlar, çatışma durumlarının yaşanıp yaşanmadığının değerlendirilebileceği bir yapı unsuru olabilmektedir. Bunun yanı sıra, ergenin benlik oluşumun şekillenmesine etki eden unsunlardan biri olmasından dolayı ailenin ele alınması, ergenin davranışlarının değerlendirilmesinde bir destek sağlayıcı konumundadır.

2.6.2.1. Ailenin Yapısal Dinamikleri

Bu başlık altında çeşitli aile yapıları tanımlanmaktadır. Bunlar;

Çekirdek Aile: "Anne, baba ve/veya evlenmemiş çocuklar ile tek ebeveyn ve çocuklardan oluşan aile tipi"dir. Tek ebeveynin olması veya 6 aydan kısa süreli kalan kişi olması çekirdek aile yapısını bozmamaktadır (63).

Geniş Aile: Anne, baba ve/veya çocuklar ile büyükanne, büyükbaba, hala, amca vb. akrabalardan oluşan en az iki neslin bir arada yaşadığı kalabalık aile yapılarıdır. "Çekirdek aileye hanede sürekli yaşayan (6 aydan uzun süreli) büyükanne/büyükbaba gibi bir akrabanın eklenmesi de geniş aile kapsamında alınmaktadır" (63).

Parçalanmış Aile: Aile üyelerinde ayrılma ya da kayıp durumlarının yaşanması, uzun seyahatlerin yapılması, boşanma ya da ayrı yaşama kararı alan ailelerin dahil olduğu aile yapıları parçalanmış/dağılmış aileler olarak adlandırılmaktadır (75).

2.6.2.2. Ailenin Etkileşim Dinamikleri ve Sosyal-Duygusal Destek Ağları

Nichols'e göre ailenin etkileşim dinamiklerinin incelenebilmesi için aile içindeki iletişim, ilişki ve sınırlar üzerinde durulması gerekmektedir. Becvar ve diğerlerine göre iletişim, iletişimde kullanılan şemalar, aile sistemleri dahilindeki etkileşimlerin tümüne karşılık gelmektedir (74). İlişki ise, iki ya da daha çok birey arasındaki etkileşim örüntülerini, aile üyelerinin diğerleri ile nasıl ilişki kuracağını yöneten kuralları tanımlamaktadır. Aile üyeleri arasındaki etkileşim örüntüleri, ilişki sistemlerini diğer sistemlerden ayırmaktadır. İnsana ait bu sistemler üzerinde durulması ilişkilerin organize edilmesi ya da kuralların analiz edilmesi ve bu araştırma kapsamında ergenlerin evden kaçma durumunun detaylandırılması için oldukça önemlidir (76). Bu da ergenlerin evden kaçma durumunu hem kişisel hem de aile boyutunda bir bağlam şeklinde ele almayı zorunlu kılmaktadır. Sınırlar, aile içinde teması düzenleyen görülmez çizgilerdir. Sınırlar tarafından yeterince korunmayan alt sistemler, ilişki becerilerinin gelişmesini engellemektedir. Bu da aile içinde kopuklukların ya da düğümlenmişliklerin ortaya çıkmasına neden olacaktır. Kopukluklar özerkliği güçlendirdiğinden olumlu olmakla birlikte ergenlikte ergenin riskli davranış olarak evden kaçma kararı almasında etkili olabilmektedir (74).

Ailedeki etkileşim dinamiklerinin yanı sıra ergenlerin evden kaçma davranışı göstermesinin öncesinde ve sonrasındaki destek sistemlerinin incelenmesi için sosyal destek kavramı üzerinde durulması gerekmektedir.

Sosyal destek kavramı, bireylerin kendilerini huzurlu hissettiren, korunduğuna inandığı, onun için anlam ifade eden bir sosyal gruba karşı geliştirdikleri bağlılık olarak açıklanmaktadır (77).

Cohen ve Wills sosyal destek kavramını dört biçimde ele almıştır. Bunlar sırasıyla araçsal, duygusal, yaygın ve bilgisel destektir (78).

Araçsal destek: Para, iş, zaman gibi somut ve maddi destekler için kulanılan bir kavramı ifade etmektedir.

Duygusal destek: Sevgi, hoşlanma, anlayış, kabul görme, değer verilme, özen gösterilme, korunma gereksinimlerini kapsayan destek türüdür.

Yaygın destek: Boş vakitlerde diğer insanlarla zaman geçirme, eğlenme, rahatlama, sosyal arkadaşlık gereksinimlerini kapsamaktadır.

Bilgisel destek: Bireye kişisel ve çevresel sorunlarla ilgili olarak bilgi, öğüt verme, kişisel geri bildirimler, önerilerde bulunma ve rehberlik etme gibi davranışları kapsayan destek türüdür. Bunun yanı sıra, bilgisel destek, bireyin problemleri ile ilgilenmek, rehberlik yapmak ve tavsiyelerde bulunmak şeklinde sağlanmaktadır (79).

Yıldırım'a göre sosyal destek sistemleri bireylere, olumsuz yaşam deneyimlerinin bireyler üzerindeki etkisini azaltarak ya da riskler karşısında bilinçlendirmelerde bulunarak, bireylerin dayanıklılıklarına pozitif etkide bulunarak ve bireyin sağlığını olumsuz etkileyecek durumlara karşı bir koruma yaklaşımı sergileyerek destek olmaktadır (80).

Ergenlerin aile içinde sosyal destek olarak belirlediği kişiler iletişiminin rahatlıkla sağlayabildiği, yargılanmadan dinlendiğini düşündüğü kişilerdir. Aile içerisinde bu desteği sağlayacak kişilerin olmayışı ergenin çevresinden ya da akran grubu içerisindeki kişilerden bu desteği almak için yönlenmesine neden olabilmektedir.

2.6.2.3. Ailedeki Ergen Algısı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları

Aile, çocuğu toplumun sosyo-kültürel beklentilerine göre biçimlendirip ona toplumdaki birçok değeri öğreterek sosyalizasyon sürecindeki önemli bir destekçisi konumundadır (81). Çocuk, ailedeki ilişkiler örüntülerinden ve etkileşimlerinden elde ettiği kazanımlarla toplumsal yaşama hazırlanmaktadır. Bu konuda ailenin çocuklara karşı sergiledikleri tutumlar ya da yetiştirme tarzları önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır (82).

Elder tarafından 7 400'den fazla ergenle yapılan bir çalışmada ebeveyn çocuk yetiştirme tutumlarından hareketle, çocuğun olası davranış ve tutumlarının neler olabileceği ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu çalışmaya göre; ebeveynin otokratik bir tutumla çocuk yetiştirdiği bir aile ortamında, ergenin kendi görüş ve düşüncelerini rahatlıkla ifade etmesine ve benliğini şekillendirmede öncelik sahibi olmadığı görülmektedir. Yetkeci anne-baba tutumundaki ebeveynlerin, ergenin sorunlarının çözümüne katkıda bulunsalar da her zaman kendi yargılarına göre karar verdikleri

görülmektedir. Ebeveynin demokratik bir tutum sergilediği ortamlarda ergenin kendi davranışına ilişkin konuların tartışılmasına, özgürce katılabilmesine izin verilirken gencin kendi kararlarını vermesi de söz konusu olabilmektedir. Eşitliğin temel alındığı yetiştirme tutumlarının olduğu ailelerde, anne-baba ve ergen, ergen davranışıyla ilgili kararları almada eşit derece katılım sağlamaktadır. Ebeveynin izin verici bir tutum sergilediği aile ortamlarında ergenin kendisiyle ilgili kararları almada ebeveynden daha etkin ve etkili olduğu görülmektedir. Ebeveynin rahat diğer bir ifadeyle bırak yapsıncı bir tutum sergilediği aile ortamındaki ergenler ebeveynlerinin isteklerini kabul etmek ya da etmemekte özgürdürler. Ebeveynin ilgisiz bir tutum içinde olduğu ortamlarda yetişen ergenlerin davranışlarını yönlendirmede ebeveynin tamamen dışarıda olması söz konusudur (13).

Ebeveynlerin hem birbirlerine karşı hem de çocuklara karşı sergiledikleri tutumlar çocukların gelişim sürecinde önemli bir noktadadır. Ebeveynin sağlıksız olarak nitelendirilebilecek tutumlar sergilediği ailelerde yetişen bireyler çeşitli uyum ve davranış problemi yaşayabilmektedirler (82).

2.7. Koruyucu-Önleyici Müdahaleler ve Bu Alana İlişkin Uygulamalar

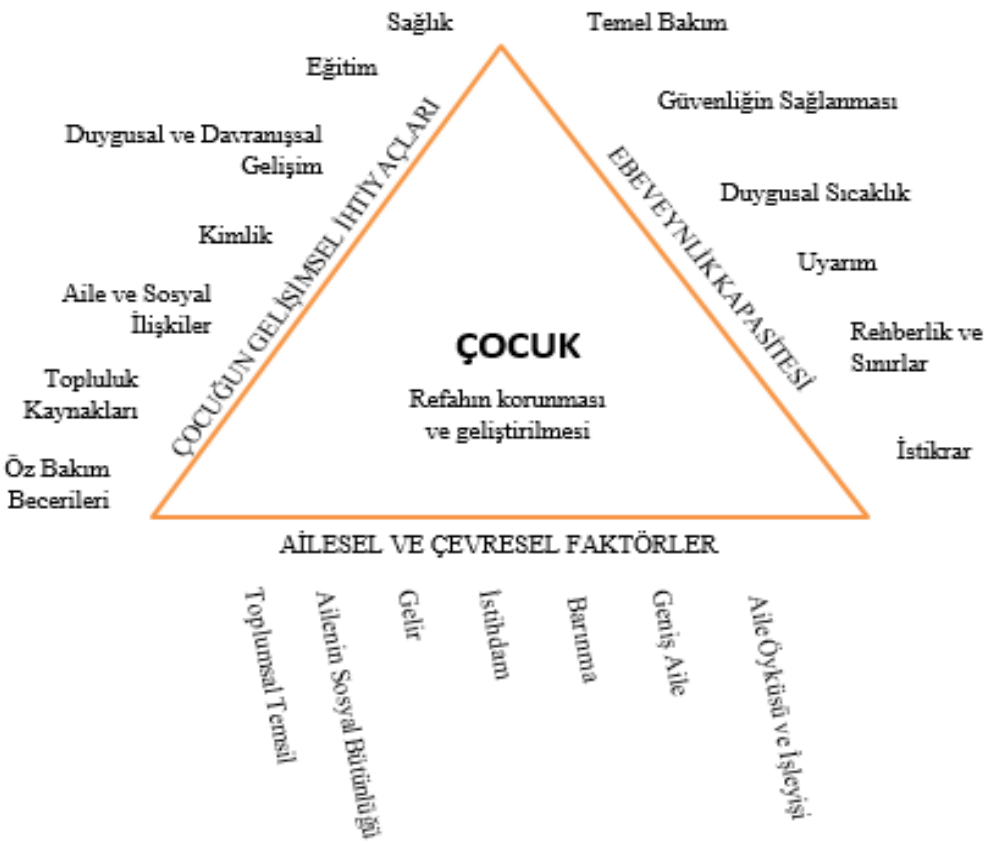
Bir risk alma davranışı olarak sergilenmiş olan evden kaçma davranışı, bir an da ortaya çıkan bir durum olmamakla birlikte, bu davranışın ortaya çıkmasına neden olan bir takım ailesel ve bireysel kaynaklı süreçleri içinde barındırabilmektedir. Bu süreçlerdeki koruyucu-önleyici ve destekleyici faktörlerin yetersizliği, ulaşılabilirliğinin ya da farkındalığın olmayışı evden kaçma davranışının sergilenmesine neden olmaktadır. Bu da yeni risk faktörlerinin ortaya çıkmasına, eylemi gerçekleştiren bireyin fiziksel, duygusal ya da psikolojik açıdan zarar görmesine neden olabilmektedir. Bu aşamada gerçekleştirilen müdahaleler, koruma temelli olmasının yanı sıra risk alma davranışı sonrasında bu eylemi gerçekleştiren bireyin süreçteki hasarını iyileştirmeye/rehabilite etmeye ve bundan sonraki olası risk faktörlerini önlemeye yönelik olabilmektedir.

Koruyucu-önleyici müdahalelerin amacı, bireyin risk alma davranışı sergilemeden önce, diğer bir deyişle, bireyin gelişimine, güvenliğine ve çevresine zarar verecek bir eylemin meydana gelmesinden önce gerekli altyapı çalışmalarının

yapılmasıdır. Bu çalışmalarla olası riskler önceden öngörülerek, bireyin zarar görme olasılığı ortadan kaldırılmaya çalışılmaktadır. Bu kapsamda Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'sinin çeşitli maddelerinde (örneğin; "Madde 3: Çocuğun yararına önceliğin verilmesi" ve "Madde 19: Suistimal ya da ihmalden korunma hakkı") koruyucu-önleyici müdahalelere dikkat çekilmiş olup, konuya ilişkin sorumluluk devlete verilmiştir. Devlet bu sorumluluğunu kurumları aracılığıyla uyguladığı politikalarıyla ve yasalarıyla yerine getirmektedir (83).

Cleaver ve Walker bu alandaki değerlendirmelerin kapsayıcı (ölçüm, analiz, planlama) şekilde yapılabilmesi için "Değerlendirme Çerçevesi" üçgeni temelinde bir model sunmuşlardır (Şekil 2.3) (84). Model, yedi adımdan oluşmaktadır. Bunlar;

- "Çocuğun güvenliğinin, sevk işleminin ve değerlendirmenin amaçlarının dikkate alınması,
- Ek bilgilerin toplanması,
- Eldeki bilgilerin kategorize edilmesi ve Değerlendirme Çerçevesi üçgeni içinde düzenlenmesi: neler biliniyor ve neler henüz bilinmiyor şeklinde.
- Çocuğun sağlığını ve gelişimini etkileyen süreçlerin analizi,
- Çocuğun ilerideki olası durumunun öngörülmesi,
- Müdahalelerin planlanması,
- Müdahalelerin başarılı olup olmadığını gösterecek sonuçların ve ölçülerin belirlenmesi"dir (85).

Şekil 2.3. Değerlendirme Çerçevesi.

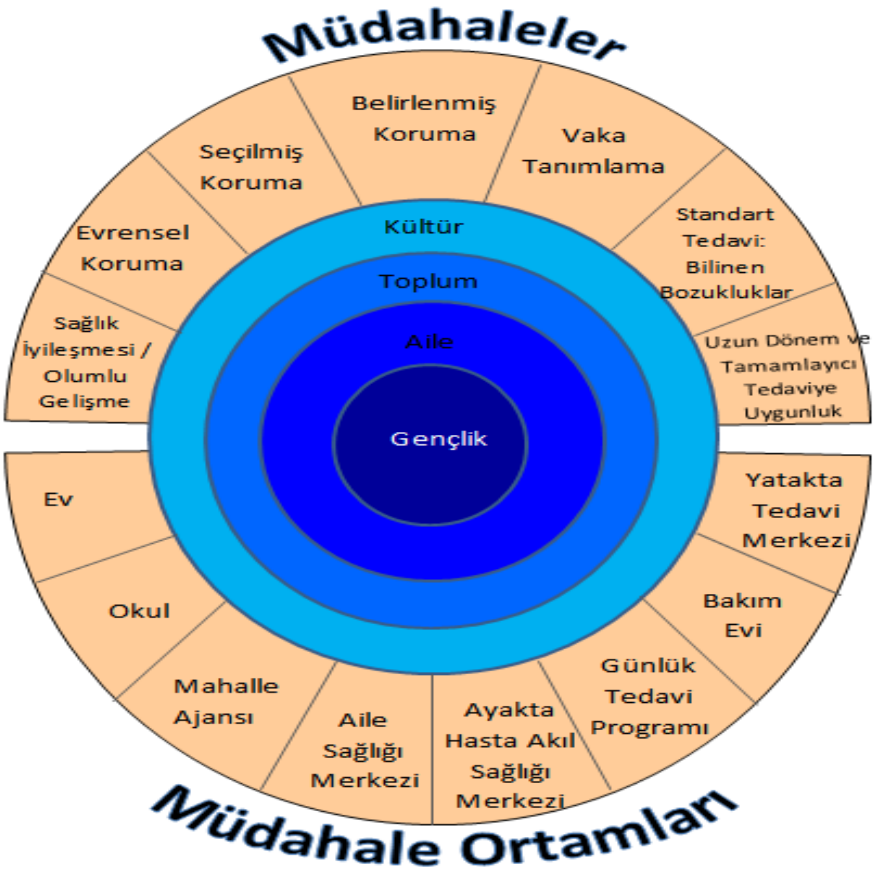
Ülkemizde çocuklara yönelik riskleri önceden fark ederek koruyucu-önleyici çalışmalar gerçekleştirmek "çocuk koruma" kavramının başlıca unsurlarındandır. Bu durumdan yola çıkarak, şu an yürürlükte olan 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun öngördüğü koruma mekanizması, "bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suça sürüklenen" çocuğu, "korunma ihtiyacı olan çocuk" olarak tanımlamıştır. Ayrıca kanun, önleyici sistemler ve önleyici sistemlerin yetersiz kaldığı aşamada devreye giren müdahale sistemiyle, 0-18 yaş aralığında korunma ihtiyacıyla tespit edilmiş çocukların sağlık ve esenliklerinin sağlanmasını, fiziksel ve ruhsal varlıklarının güvence altına alınmasını ve yeniden korunma ihtiyacı ve suça sürüklenme risklerini önlemeyi amaçlamaktadır (86).

Bu alana ilişkin geliştirilen tanımlar, farklı tipteki müdahaleleri ve zorlukla dolu olan tedavileri önlemeyi, birbirinden net bir şekilde ayırt etmektedir (87). Caplan tarafından halk bağlamında yaygın olan birincil, ikincil ve üçüncül müdahale kavramlarının kullanılması erken koruma modelleri geliştirmede önemli bir etkiye

sahip olmuştur (88). Daha sonra Cowen tarafından erken koruma uygulaması için iki önemli kriter önerilmiştir. Bunlar: 1) Fonksiyon bozukluklarını (zihinsel, duygusal, davranışsal) azaltmak ve bozukluğun başlangıcından önce sağlığa teşvik etmek için tasarlamış olanlar, 2) Nüfus odaklı olarak, hem tüm popülasyonu hem de kırılganlıklarıyla bilinen alt grupları hedeflemeleri (89). Gordon ise müdahalenin hedef kitleye dağıtımının fayda ve maliyetlerine dayanan alternatif üçlü bir müdahale sınıflandırması önermiştir.

- Evrensel önleme (Universal prevention): Tüm nüfusa götürülebilecek, negatif sonuçlarının risklerinden ve maliyetinden net bir biçimde ağır basan, herkes için bazı faydalar sağlayabilecek (bozukluğun olasılığını azaltacak) kanıta dayalı stratejileri içermektedir.
- Seçili önleme (Selective prevention): Bir bozukluk için yüksek riske sahip olan alt grupları hedefleyen stratejileri ifade etmektedir.
- Belirlenmiş önleme (Indicated prevention): Asemptomatik olup bazı bireysel değerlendirmelere dayalı olarak bir bozukluk için artmış savunmasızlığa sahip bireyleri hedefleyen stratejileri ifade etmektedir (90).

Buna ek olarak, yaşla bağlantılı bozukluk ve yeterlilik örüntülerinin anlaşılması, önleme ve kazanım açısından müdahaleler geliştirilmesi için önemlidir. Sağlıklı insan gelişimi, bilişsel, duygusal ve davranışsal bazen gelişimsel dönüm noktaları veya gelişimsel görevlerdeki başarı olarak tanımlanan yetenekler içindeki yaşla ilgili değişimlerle karakterize olmaktadır. Bunun için gelişimsel süreçlere müdahale eden durumların ve müdahalelerin sistemli şekilde belirlenmesi gerekmektedir (91). Weisz, Sandler ve arkadaşlarının çalışmasından yola çıkılarak oluşturulan, müdahale biçimlerini ve müdahale ortamlarını içeren koruma modeli Şekil 2.4'deki gibidir (92).

Şekil 2.4. Korumanın ekogelişimsel modeli.

Yaşam döngüsü içerisindeki ergenlik dönemi için zihinsel, duygusal ve davranışsal bozukluklar için risk faktörleri ve koruyucu faktörlerin üç boyut içerisinde ele alındığı görülmektedir. Bunlar sırasıyla; bireysel, aile ve okul/toplum boyutlarıdır. Bunlara yönelik risk faktörleri ve koruyucu faktörler Tablo 2.2'de ayrıntılı şekilde sunulmuştur (93).

Tablo 2.2. Ergenlikte risk faktörleri ve koruyucu faktörlere ilişkin bilgiler.

	Risk Faktörleri	**Koruyucu Faktörler**
Bireysel	-Kadın cinsiyeti -Erken ergenlik -Zor mizaç: esnek olmama, düşük olumlu ruh hali, geri çekilme, zayıf konsatrasyon -Düşük benlik saygısı, algılanan yetersizlik, olumsuz açıklayıcı ve çıkarım stili -Anksiyete -Düşük düzey depresif belirtiler, distimi -Güvensiz bağlanma -Zayıf sosyal beceriler: İletişim ve problem çözme becerileri -Onaya ve sosyal desteğe aşırı ihtiyaç -Utangaçlık -Çocukluktaki duygusal problemler -Tavır bozuklukları -Uyuşturucuya karşı olumlu eğilim -İsyankarlık -Erken yaşta madde kullanımı -Antisosyal davranışlar -Kafa yaralanmaları	-Olumlu fiziksel gelişme -Akademik başarı/entellektüel gelişim -Yüksek benlik saygısı -Duygusal otokontrol -İyi baş etme ve problem çözme becerileri -İki ya da daha fazla içerikle bağlantılı olma ya da sorumlu olma: okul, akran, atletizm, kültür, din, istihdam
Aile	-Aile depresyonu -Aile-çocuk çatışması -Yetersiz anne babalık -Olumsuz aile çevresi (anne-babanın maddeyi kötüye kullanımını içerebilir) -Çocuğun suistimal edilmesi/kötüye kullanılımı -Tek ebeveynlik -Boşanma -Evliliğe ait çatışmalar -Aile çatışmaları (anne-baba-çocuklar ve çocuklar arası) -Anksiyeteye sahip anne-baba -Anne-babaya ait işsizlik durumları -Yetişkin süpervizyon eksikliği -Anne-babayla zayıf bağlanma -Aile işlevlerinin bozulması -Şizofreniye sahip aile bireyi -Yetersiz anne-baba kontrolü -Anne-babaya ait depresyon -Cinsel istismar	-Aile yapı, limit, kural, izleme ve öngörülebilirlik sağlar. -Aile üyelerindeki destekleyici ilişkiler -Davranış ve değerler için net beklentiler
Okul / Toplum	-Akran reddi -Stresli olaylar -Düşük akademik başarı -Yoksulluk -Toplumsal düzeydeki stresli ve travmatik olaylar -Toplumsal şiddet -Okul şiddeti -Travmatik olaylar -Okul başarısızlığı -Okula gitmede isteksizlik -Akranlara karşı saldırganlık -Uyuşturucu madde kullanan akranlarla bağlantılı olma -Alkol ve uyuşturucu madde kullanımı hakkındaki toplumsal normlar -Yakın ilişki ya da arkadaş kaybı -Riskli davranış sergileyen akranlarla bağlantılı olma	-İlgi ve beceri gelişimi için danışman ve destekçilerin varlığı -Okul ve toplum içine katılım için fırsatlar -Olumlu normlar -Davranışlar için net beklentiler -Fiziksel ve psikolojik emniyet

Bunun yanı sıra çocuğun yetişme ortamını iyileştirmek ve refahını artırmak için çeşitli kurumlar aracılığıyla programlar düzenlenmekte ve eğitimler verilmektedir. Bu eğitimler ülkemizde çeşitli kurumlar ve organizasyonlar aracılığıyla sağlanmaktadır. Bunlar; ASPB'ye bağlı Sosyal Hizmet Merkezleri (SHM), MEB'e bağlı Halk Eğitim Merkezleri, Sosyal Dayanışma ve Yardımlaşma Vakıfları (SYDV), belediyeler, bazı üniversiteler, hastaneler, özel merkezler ve sivil toplum kuruluşları gibi birbirinden farklı kurum ve kuruluşlardır. Örneğin; MEB bünyesinde *"Benim Ailem", "Erken Çocukluk Eğitimi"* gibi başlıklar altında çeşitli eğitimler verilmektedir. Bu eğitimlerle ailelerin güçlenmesi temel odak noktası olmakla birlikte aile içi şiddet olaylarını önleme/azaltma, anne-baba çocuk arasındaki sorunları çözme ve riskli durumları önleme amaçlanmaktadır (94).

Yine aynı bakanlık tarafından 2013-2015 yılları arasında gerçekleştirilen *"Çocuğa Yönelik Şiddetin Önlenmesi Projesi"* kapsamında çocuğun esenliğinin, refahının ve sosyal bütünlüğünün yüksek düzeyde gözetilerek fiziksel, duygusal, sözel ve psikolojik her türlü şiddetten korunması amaçlanmıştır. Ayrıca projenin diğer amaçları arasında, çocuklara yönelik şiddet durumlarının önlenmesine ve izlenmesine ilişkin önlemler alınması ve bu bağlamda okullardaki rehberlik hizmetlerinin tanıtılmasını kapsayan politikaların geliştirilmesi amacıyla "İzleme ve Önleme Hizmetleri" nin kapasitelerinin artırılması, sivil toplum kuruluşları üyelerinin, eğitimci ve eğitim dışı personelin ve öğrencilerin farkındalıklarının artırılması yer almaktadır (95).

ASPB ve TÜBİTAK işbirliği ile 2013 yılında hayata geçirilen ÇETUS Projesi ile Türkiye'de çocuklara yönelik risk faktörlerinin belirlenmesi ve bu yönde erken tanı ve uyarı sistemlerini doğru bir biçimde modellemeye yönelik ar-ge çalışmaları gerçekleştirmek amaçlanmıştır. "Nitel alan uygulaması ön çalışması ve soru formlarının oluşturulması", "Nitel alan araştırması" ve "Risk faktörlerinin belirlenmesi ve analizi" olmak üzere 3 aşamadan oluşan bu proje kapsamında, TÜİK tarafından belirlenen ve ülkemizde İBBS Düzey 1'de yer alan illerden örneklem seçildiği görülmektedir. Bu illerdeki ASPB'ye bağlı İl Müdürlükleri'nde çocuklara ait vaka dosyaları incelenerek ve toplamda 230 dosya analizi yapılarak risk faktörleri belirlenmiştir. Bu risk faktörleri de; "Eğitim, sağlık, göç, sosyal ekonomik bileşenler ve suç bileşenleri" başlıkları altında değerlendirilmiştir (96).

Buna ek olarak yine ASPB tarafından 2015 yılından itibaren hizmet vermeye başlayan "Alo 183 Sosyal Destek Hattı" aracılıyla; "aile, kadın, çocuk, engelli, yaşlı, şehit yakınları ile gaziler ve gazi yakınlarına yönelik hizmetlere ilişkin çağrılar değerlendirilerek rehberlik ve danışmanlık hizmeti sunulmaktadır. Bu destek aracılığıyla tedbir mahiyetindeki ihbarlar değerlendirilerek, ihbarın alındığı ilde görevli acil müdahale ekip sorumlusuna ve/veya kolluk kuvvetlerine bildirilmektedir. Acil müdahale ekibi vakaya ilişkin değerlendirmeler yaparak, gerekli durumlarda emniyet veya jandarma birimleri ile koordinasyon sağlayarak, en kısa zamanda müdahale edilmesi sağlanmaktadır" (97).

Bu alanda gerçekleştirilen başka bir çalışma ise; 2014 yılında uygulanmaya başlanan *"ANKA Çocuk Destek Programı"*dır. Bu program, "çocukların bireysel farklılıkları ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanan ve çocuklarda olumlu tutum ve davranış değişikliği oluşturmayı, olumsuz yaşam deneyimlerinden kaynaklanan örselenme ve davranış bozukluklarını sağaltmayı, aile ve sosyal çevreleriyle uyum sağlamalarını amaçlayan psikososyal destek ve müdahale programı" olarak karşımıza çıkmaktadır. Program kapsamında çocukların ihtiyaç ve risklerinin belirlendiği BİRDEF'ler geliştirilmiştir. Ayrıca, "BİRDEF, destekleyici ortam bileşenleri, grup çalışmaları, bireysel danışmanlık, aile çalışmaları, destekleyici personel için yaklaşım ilkeleri ve krize müdahalede kuramsal yaklaşımı*"* bu programın bileşenlerini oluşturmaktadır. Bu proglam ile her bir çocuğa özgü bireyselleştirilmiş destek proramları oluşturularak belirli dönem aralıklarıyla gelişmelerin değerlendirlmesi amaçlanmıştır (98).

2.8. Konuya İlişkin Yapılan Çalışmalar

Ergenlerin evden kaçma yüzdelerinin tahmini oldukça zor görülmesine rağmen bu alanda yapılan araştırmalara bakıldığında, herhangi bir yıl içerisinde evden kaçan ergenlerin % 6-7 civarında olduğu ileri sürülmektedir (99, 100, 101). Hammer ve diğerlerine göre, evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin, yaklaşık olarak bir haftadan daha az evinden uzak kaldığı ve ergenlerin, evinin yaklaşık 80 kilometre uzağına gidebildiği bulgularına ulaşılmıştır. Ayrıca evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin %21'i, evden kaçmadan önce evlerinde fiziksel ve cinsel kötü muameleye maruz kaldıklarını, bu sebeplerden dolayı evlerine geri dönmek istemediğini

belirtmiştir (102). Fakat diğer yüzdelik kısımdaki ergenlerin, anne-babalarına ya da bakım sağlayıcılarına geri döndükleri sonucuna varılmıştır (103).

Ergenlerin evden kaçma nedenlerine yönelik yapılan araştırmalarda ise ergenlerin sahip olduğu olumsuz aile ortamından kaçmak amacıyla evden kaçma davranışı gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır (104). Tucker ve diğerleri tarafından uzun dönemli olarak yürütülen çalışmaya göre, anne-baba desteğindeki eksikliğin ergenlerin evden kaçma davranışı göstermesinde önemli bir belirleyici olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (105).

Çalışmaların genellikle evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin geriye dönük evden kaçma nedenlerini sormasını içermelerine rağmen, ileriye yönelik yapılacak çalışmalar, yetersiz anne-babalık uygulamalarını ve fiziksel istismarın bir çocuğun evden kaçma olasılığını artırabileceğini gösterebilmektedir (101, 106).

Thompson ve Pillai'ye göre, evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin risk profilleri hakkında bilinenlerin çoğu, hem evden kaçma davranışı gösteren ergenleri hem de evsiz gençleri içeren daha geniş nüfusa odaklanan çalışmalardan gelmektedir (107).

Benoit ve Bryan tarafından yapılan araştırma ise, ergenlerin evden kaçma davranışının ciddi uzun dönem sonuçlarının; düşük ücret, düşük eğitim seviyesi, yüksek tutukluluk oranları, yüksek intihar oranları ve kamu yardımlarına daha fazla bağlılık şeklinde ortaya çıktığı sonuçlarına ulaşmıştır (108).

Safyer ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilen çalışma incelendiğinde evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin %89 unun evden kaçma gerekçesi olarak aileyi gösterdikleri görülmektedir (109). Bass tarafından 1999 yılında gerçekleştirilen çalışmayı incelediğimizde, evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin ailelerinin uzun dönemli düşük ekonomik düzeye sahip oldukları bulgularına ulaşılmıştır (110).

Englander'ın 1984 yılında gerçekleştirdiği çalışmasına göre ise; evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin düşük ya da orta sosyo-ekonomik düzeye sahip ailelere sahip oldukları görülmektedir (111). Mousavi ve arkadaşlarının üniversite öğrencileri ile gerçekleştirdikleri araştırmada aile işlevselliği ve sosyal yeterlilik arasındaki ilişki

incelenmiştir. Bulgulara göre aile içi iletişim, duygusal katılım ve davranış kontrolü ile sosyal yeterlik arasında bir ilişkinin var olduğuna ulaşılmıştır (112).

Aile unsurunun önemli bir neden olduğunu kanıtlayan Yavuzer tarafından suça sürüklenen gençler üzerinde gerçekleştirilen çalışmaya göre ise; gençlerin evden kaçmalarına bu doğrultuda anti-sosyal davranışlar göstermeye başlamalarında %59 oranla baba figürünün önemli olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Ayrıca çalışma örneklemindeki evden kaçma davranışı göstermiş ergenler, evden kaçma nedeni olarak, babalarının kendilerine fazla iş vermeleri ve her an cezalandırılıcakları endişesi taşıdıklarını dile getirmişlerdir (113). Niedermeier ve arkadaşları tarafından ergenlerde algılanan aile işlevselliğini ölçmeye yönelik yapılan çalışmada ruhsal bir rahatsızlığa sahip ergenlerin rahatsızlığı olmayen ergenlere göre aile işlevselliğinin tüm alt boyutlarında daha düşük işlevsellik gösterdiği sonucuna varılmıştır (114). Kalyencioğlu ve Kutlu'nun ergenlerin uyum düzeyini araştırdığı çalışmalarında, ailenin sağlıksız olarak algılanmasının, ergenlerin uyum düzeyini azalttığı sonucuna varılmıştır (115).

Çırak ve Çivitçi tarafından yapılan çalışmaya göre; çalışma örneklemindeki çocukların %10.27'sinin en az bir defa evden kaçma davranışı gösterdikleri, evden kaçmayı düşünenlerin ise %15.07 oranında olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Çalışmaya katılan çocukların evden kaçma nedeni olarak ilk sırada %86.66 oranla aile içi şiddeti belirttikleri; evden kaçmayı düşünenlerin ise, düşünme nedeni olarak yine %68.18 oranla aile içi şiddeti gösterdikleri bulgularına ulaşılmıştır. Bunlara ek olarak, aynı çalışmadan evden kaçmayı düşünenlerin %13.64 ünün tek başına yaşamak istedikleri için, %9.09'unun ise çalışmak istedikleri için kaçmayı düşündükleri sonuçlarına ulaşılmıştır (116).

"Türkiye' de Ergen Profili" araştırması bulgularına göre; ergenlerin %5.6' sının evden kaçma davranışında bulunduklarını dile getirdikleri; evden kaçmalarındaki başlıca nedenin %56.4 oranla aile içi yaşanan sorunlar olduğu; bunun alt başlığı olarakta ailenin izin vermediği bir yere gitme %16.1 ve kız ya da erkek arkadaşlarıyla yaşadıkları sorunlar %9.7 temelli olduğu görülmektedir (117). Evden kaçma davranışı ve ergenlerin akran grup ilişkilerinin incelendiği bir çalışmaya baktığımızda; okulda sırlarını paylaşacak arkadaşı/arkadaşları olmayan gençlerin %27.0'ı sırlarını

paylaşacak arkadaşları olan gençlerin %14.6'sının evden kaçma davranışı göstermeye eğilimi olduğu sonucuna ulaşılmıştır (118).

Aile yapısının ergenler üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yapılan bir araştırmaya göre, ergenlerin sapmış davranışlar sergilemesinde parçalanmış aile yapısının önemli bir değişken olduğu sonucuna varılmıştır (119).

Ulusoy ve arkadaşları tarafından gençlerin aile ve arkadaş grubu içinde etiketlenmelerinin depresyon belirtisi ve sapmış davranış göstermelerindeki bağlantısının incelenmesi amacıyla gerçekleştirdiği çalışma, etiketlemenin depresyon belirtisinin ve sapmış davranış göstermenin önemli bir nedeni olduğu, bunun yanı sıra, gençlerin bu sebep kaynaklı sosyal çevresiyle etkileşime geçememesi ve evden kaçma, maddeyi kötüye kullanma gibi riskli davranışlar sergilemesi ve depresyon belirtileri göstermeleri arasında güçlü bağlantılar olduğu saptamıştır (120). Tezel'e göre, fiziksel şiddete maruz kalan çocuklarda bazı davranışsal belirti olarak ileriki yaşlarda evden kaçma davranışı ortaya çıkabilmektedir (121).

Sayıta'nın gerçekleştirdiği çalışmanın verileri incelendiğinde; çocukların aile yapısının; %50.40'nın ebeveyn ile birlikte yaşadığı, %9.60 sının ebeveyn kaybına sahip olduğu; %23.80'nin parçalanmış aileye sahip olduğu; %16.00'ı hakkında bilgi edinilemediği görülmektedir. Çocukların evden ayrılma nedenleri olarak; %18.40 oranında aile içi şiddet kaynaklı; %8.80 oranında aile ile anlaşamamanın; %13.20 oranında aile parçalanmasının, %2.90 oranında zorla çalıştırılmanın; %3.30 oranında arkadaş etkisinin; %1.90 oranında yurt-yuva uyumsuzluğunun; %5 oranında kendi isteği olduğu; %26.50 diğer nedenlerin olduğu ve %19.6 oranında da bilgi edinilemediği bulgularına varılmıştır (122).

Son olarak, Öntaş'ın çalışmasına göre, polise gelen ya da getirilen çocuk istatistikleri "evden kaçma" temelinde 2004 yılında 2 433; 2005 yılında 2 608; 2006 yılında ise 2 395 olduğu görülmektedir (123).

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeline, çalışma grubuna, araştırmanın etiğine, veri toplama araçlarına, verilerin toplanmasına ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, sayısal verilere ulaşmayı olanaklı kılacak nicel araştırma yöntemlerinden olan nedensel karşılaştırma araştırma olarak tasarlanmıştır. Nedensel karşılaştırma araştırmalar, insan grupları arasındaki farklılıkların nedenlerini ve sonuçlarını koşullar ve katılımcılar üzerinde her hangi bir müdahale olmaksızın belirlemeyi amaçlayan çalışmalardır (124).

Araştırmanın iki genel amacının olduğu gerçeğinden yola çıkılarak: 1) Birinci genel amacın bağımlı değişkeni, RBSÖAB puanıdır. Bağımsız değişkenleri ise; evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin yaşı, cinsiyeti, kardeş sayısı, aile yapısı, birlikte yaşadığı kişiler, anne-babasının hayatta olup olmama durumu, anne ve babasının eğitim durumları, aile ile sorun yaşayıp yaşamama durumları, sorun yaşama nedenleri, yaşadıkları yeri güvenli bulup bulmama durumları, birlikte yaşadığı kişileri güvenli bulup bulmama durumları, akran grupları ile ilişki durumları, destek ihtiyacı duyup duymama durumları, destek sağlayıcı olarak gördükleri kişiler durumları, destek sağlayıcı kişi ya da kurumlar konusundaki farkındalık durumları ve destek sağlayıcıların erişilebilirliğini kolay ya da zor bulma durumlarıdır. 2) İkinci genel amacın bağımlı değişkeni, ADÖ puanıdır. Bağımsız değişkenleri ise; evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının cinsiyeti, yaşı, aile yapısı, birlikte yaşadığı kişiler, çocuk sayıları, eğitim durumları, hayatta olup olmama durumları ve ekonomik durumlarıdır. Araştırma kapsamında birinci olarak; evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin sahip oldukları sosyo-demografik özellikleri, koruyucu önleyici destekler konusundaki farkındalıkları ve evden kaçma nedenleriyle benlik saygıları arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı incelenmiştir. İkinci olarak; evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının sosyo-demografik ve ekonomik

özelliklerinin aile işlevselliği alt boyutlarıyla arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı incelenmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini, Şanlıurfa İli'nde yaşayan 12-18 yaş aralığında evden kaçma davranışı göstermiş ergenler ve aileleri oluşturmaktadır. Evren içerisinden zaman kısıtlılığı, ekonomik yetersizlikler, araştırmacı sayısının azlığı, kullanılan veri toplama araçlarının uygulanabilirliği ve izin süreleri göz önünde bulundurularak seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden olan amaçsal örnekleme yöntemi ile seçilen, 2016-2017 yılında Şanlıurfa Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne bağlı kurum ve kuruluşların İlk Müdahale ve Değerlendirme Birimleri'ne evden kaçma ya da uzaklaşma sebebiyle gelen/getirilen ve burada kaydı bulunan 12-18 yaş aralığında yer alan 43 ergen ve bu ergenlerin anne ya da babası olmak üzere 43 yetişkin araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Amaçsal örnekleme, çalışmaların amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanımaktadır (124).

3.3. Araştırma Etiği

İlgili araştırma kapsamında Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Etik Kurulu İzni ve Ankara Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'ndan gerekli izinler alınmıştır (Ek-4, Ek-5). Katılımcılara paylaşacakları bilginin yalnızca araştırma kapsamında kullanılacağı ve gizli tutulacağı açıklaması yapılmıştır.

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak Ergenler İçin Bilgi Formu (Ek-1), Yetişkinler İçin Bilgi Formu (Ek-2) Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ) (Ek-3) ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ) Benlik Saygısı Alt Kategorisi (Ek-4) kullanılmıştır.

3.4.1. Ergenler İçin Bilgi Formu

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin sosyo-demografik özellikleri, evden kaçma nedenleri ve koruyucu önleyici destekler konusundaki farkındalıklarını tespit etmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmış 19 soruluk bir formdur (Ek-1). Bu formu evden kaçma davranışı göstermiş 12-18 yaş aralığındaki ergenlerin doldurması istenmiştir.

3.4.2. Yetişkinler İçin Bilgi Formu

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının sosyo-demografik ve ekonomik özelliklerini tespit etmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmış 9 soruluk bir formdur (Ek-2). Bu formun evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babası tarafından doldurulması istenilmiştir.

3.4.3. Aile Değerlendirme Ölçeği

Aile Değerlendirme Ölçeği, Bulut (1990) tarafından Türkçe'ye uyarlanmış bir bir ölçek olup, ailenin yapısal ve örgütsel özelliğini aile üyeleri arasındaki etkileşimi, "sağlıklı" ve "sağlıksız" olarak ayırt edebilecek şekilde tanımlanmıştır. Bu ölçek yedi alt boyut ve toplam 60 maddeden oluşan 4'lü (1-4) likert tipi bir ölçektir. Alt boyutlar; problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme, davranış kontrolü ve genel işlevlerdir (125).

Aile Değerlendirme Ölçeği değerlendirilirken her birey için bir boyuttan alınan puan, o boyuttaki soru sayısına bölünerek ortalama puan elde edilmektedir. Böylece her birey için ortalama puan elde edilmektedir. 2 ayırt edici puan olarak kabul edilip, 2' nin altı sağlıklı, 2 ve üzeri ise sağlıksız aile işlevlerini göstermektedir. Aile Değerlendirme Ölçeği, McMaster Aile İşlevleri Modelinin klinik olarak aileler üzerinde uygulanmasıyla elde edilmiştir (125).

3.4.4. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği Benlik Saygısı Alt Kategorisi

Benlik saygısı ölçümü için kullanılan RBSÖ 1963 yılında Morris Rosenberg tarafından geliştirilmiştir. Ülkemizde Füsun Çuhadaroğlu tarafından 1986 yılında ölçeğin geçerlilik ve güvenirlik çalışması gerçekleştirilmiştir (126).

RBSÖ çoktan seçmeli sorulardan yapılandırılmış 12 alt kategoriden oluşmaktadır. Bunlar: "1) Benlik saygısı, 2) Kendilik kavramının sürekliliği, 3) İnsanlara güvenme, 4) Eleştiriye duyarlılık, 5) Depresif duygulanım, 6) Hayalperestlik, 7) Psikosomatik belirtiler, 8) Kişiler arası ilişkilerde tehdit hissetme, 9) Tartışmalara katılabilme derecesi, 10) Ana-baba ilgisi, 11) Babayla ilişki ve 12) Psişik izalasyon" dur. Ölçeğin tamamı, 15-18 yaş arasındaki lise öğrencilerine bir ay ara verilerek iki defa uygulanmıştır. Ölçek farklı alt kategorilerde farklı sonuçlar vererek güvenirlik puanları .46 ve .89 arasında değişmiştir (Benlik saygısı alt kategorisi güvenirlik puanı .75 olarak bulunmuştur) (127) (Ek 4).

Bu çalışmadaki ölçme araçlarından biri olan "RBSÖ benlik saygısı alt kategorisi"nde ergenlere uygulanabilen Guttman ölçüm şekline göre düzenlenmiş 10 madde yer almaktadır. Olumlu ve olumsuz yüklü maddeler ardışık olarak sıralanmıştır (127). Maddeleri puanlandırmak için 10 maddenin her birine bir değer verilmektedir. 1., 2., 4., 6. ve 7. maddeler için "Çok Doğru=3 (üç)", "Doğru=2 (iki)", "Yanlış=1 (bir)" ve "Çok Yanlış=0 (sıfır)" verilmektedir. Bu maddeler olumlu maddelerdir. Diğer taraftan 3., 5., 8., 9. ve 10. maddeler olumsuz maddeler olup puanlaması ters girilmesi gerekmektedir. Bunun için "Çok Doğru=0 (sıfır)", "Doğru=1 (bir)", "Yanlış=2 (iki)" ve "Çok Yanlış=3 (üç)" verilmektedir. Ölçek 0 ile 30 puan arasında dağılım göstermekte ve 30 en yüksek puan olarak görülmektedir. Yüksek puanlar yüksek benlik saygısı göstergesi olarak görülmektedir. Bu ölçek için başka puanlama seçenekleri de mümkündür. Örneğin değerler 0 ile 3 arası yerine, 1 ile 4 arası girilerek 10 ile 40 arası puanlama yapılabilmektedir. Yine burada 1., 2., 4., 6. ve 7. maddeler için "Çok Doğru=4 (dört)", "Doğru=3 (üç)", "Yanlış=2 (iki)" ve "Çok Yanlış=1 (bir)" verilmektedir. Yine diğer taraftan 3., 5., 8., 9. ve 10. maddeler olumsuz maddeler olup puanlaması ters girilmesi gerektiğinden bunun için de "Çok Doğru=1 (bir)", "Doğru=2 (iki)", "Yanlış=3 (üç)" ve "Çok Yanlış=4 (dört)" verilmektedir (128, 129). Bu

araştırma kapsamında değerler 1 ile 4 arası girilip 10 ile 40 arası puanlama yapılarak bulgulara ulaşılmıştır.

3.5. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından oluşturulan bilgi formları ve Türkiye'de güvenilirlik ve geçerlilikleri yapılmış ADÖ ve RBSÖAB aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma için etik kurul onayı ve araştırma yapılan kurumdan gerekli izinler alınmıştır. Veriler, verilen veri toplama izni doğrultusunda 15 Eylül - 31 Aralık 2017 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırma kapsamında evden kaçma davranışı göstermiş 12-18 yaş aralığında olan 43 ergene ve buna paralel olarak evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babasından oluşan 43 yetişkine yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak ve ortalama 20-30 dakika arası değişen süre aralığında veri toplama araçları uygulanmıştır. Ergenlere uygulanan Demografik Bilgi Formu ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği benlik saygısı alt kategorisi Şanlıurfa Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü' ne bağlı İlk Müdahale ve Değerlendirme Merkezleri aracılığıyla uygulanmış olup, Aile Değerlendirme Ölçeği ise hem bu merkezler aracılığıyla hem de kurum personeli eşliğinde gerçekleştirilen ev ziyareti/görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır. Çalışmanın örneklemi içerisinde yer alan yetişkinlerin okuma yazma bilmeme durumlarına göre form ve ölçeklerdeki maddeler araştırmacı tarafından katılımcılara okunarak cevaplar alınmaya çalışılmıştır.

3.6. Verilerin Analizi

Toplanan veriler SPSS 22 (Statistical Package for Social Sciences) paket programı aracılığıyla analiz edilmiştir.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den puanların sosyo-demografik özelliklerine, evden kaçma nedenlerine ve koruyucu önleyici destekler hakkındaki farkındalıklarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini bulmak amacıyla normal dağılım özelliği göstermeyen dağılımlar için kullanılan Kruskal Wallis H-Testi ve yine normal bir dağılım özelliği göstermeyen bir dağılımda iki bağımsız grup ortalamalarını karşılaştırmak amacıyla kullanılan Mann-Whitney U-Testi yapılmıştır. Yine evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip yetişkinlerin

ADÖ alt boyutlarından aldıkları puanların, yetişkinlerin sosyo-demografik ve ekonomik özelliklerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini bulmak amacıyla normal dağılım özelliği göstermeyen dağılımlar için kullanılan Kruskal Wallis H-Testi ve yine normal bir dağılım özelliği göstermeyen bir dağılımda iki bağımsız grup ortalamalarını karşılaştırmak amacıyla kullanılan Mann-Whitney U-Testi yapılmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırma bulguları; evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin demografik özelliklerine, evden kaçma davranışı gösterme nedenlerine ve koruyucu önleyici destekler konusundaki farkındalıklarına ilişkin bulgular, evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖ benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları puanlara ilişkin bulgular, evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin, RBSÖ benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları puanların; sosyo-demografik özelliklerine, evden kaçma nedenlerine ve koruyucu önleyici destekler hakkındaki farkındalıklarına göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığına ilişkin bulgular, evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babasının sosyo-demografik ve ekonomik özelliklerine ilişkin bulgular, evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babasının ADÖ alt boyutlarından aldıkları puanlara ilişkin bulgular ve evden kaçma davranışı gösteren ergene sahip yetişkinlerin ADÖ alt boyutlarından aldıkları puanların, aile özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular olmak üzere altı başlık altında verilmiştir.

4.1. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin Sosyodemografik Özelliklerine, Evden Kaçma Davranışı Gösterme Nedenlerine ve Koruyucu Önleyici Destekler Konusundaki Farkındalıklarına İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin sosyodemografik özelliklerine, evden kaçma nedenlerine ve koruyucu-önleyici destekler konusundaki farkındalığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.1. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin yaş durumuna ilişkin dağılım.

Yaş	Sayı (n)	Yüzde (%)
12 yaş	4	9.3
13 yaş	3	7.0
14 yaş	11	25.6
15 yaş	7	16.3
16 yaş	7	16.3
17 yaş	10	23.3
18 yaş	1	2.3
Toplam	43	100.0

Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin 4'ü (%9.3) 12 yaşındadır. 3'ü (%7.0) 13 yaşında, 11'i (%25.6) 14 yaşında, 7'si (%16.3) 15 yaşında, 7'si (%16.3) 16 yaşında, 10'u (%23.3) 17 yaşında ve 1'i (%2.3) 18 yaşında yer almaktadır.

Tablo 4.2. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin cinsiyet durumuna ilişkin dağılım.

Cinsiyet	**Sayı (n)**	**Yüzde (%)**
Kadın	35	81.4
Erkek	8	18.6
Toplam	43	100.0

Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin 35'inin (%81.4) kadın ve 8'inin (%18.6) erkek olduğu görülmektedir.

Tablo 4.3. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin aile yapısı durumuna ilişkin dağılım.

Aile Yapısı	**Sayı (n)**	**Yüzde (%)**
Geniş Aile	13	30.2
Çekirdek Aile	13	30.2
Bölünmüş/Parçalanmış Aile	17	39.5
Toplam	43	100.0

Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin 13'ünün (%30.2) geniş aileye, 13'ünün çekirdek aileye ve 17'sinin (%39.5) bölünmüş/parçalanmış aileye sahip oldukları bilgisine ulaşılmıştır.

Tablo 4.4. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının hayatta olup olmama durumuna ilişkin dağılım.

Anne ve Babanız Hayatta Olup Olmama Durumu	**Sayı (n)**	**Yüzde (%)**
İkisi de hayatta	37	86.0
Anne hayatta, baba değil	5	11.6
Anne hayatta değil, baba hayatta	1	2.3
İkisi de hayatta değil	0	0
Toplam	43	100.0

Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin 37'sinin (%86.0) hem anne hem de babasının hayatta olduğu, 5'inin (%11.6) sadece annesinin hayatta olduğu, 1'inin

(%2.3) babasının hayatta olduğu ve hem annesi hem de babası hayatta olmayan ergen sayısının olmadığı bilgisine ulaşılmıştır.

Tablo 4.5. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının eğitim düzeyi durumuna ilişkin dağılım.

Anne Eğitim Düzeyi	**Sayı (n)**	**Yüzde (%)**
Okur-Yazar Değil	32	74.4
İlkokul Mezunu	11	25.6
Lise Mezunu	0	0
Yüksekokul ya da Üniversite Mezunu	0	0
Toplam	43	100.0
Baba Eğitim Düzeyi		
Okur-Yazar Değil	10	23.3
İlkokul Mezunu	32	74.4
Lise Mezunu	1	2.3
Yüksekokul ya da Üniversite Mezunu	0	0
Toplam	43	100.0

Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin annesinin 32'sinin (%74.4) okuma yazar olmadığı, 11'inin (%25.6) ilkokul düzeyi okuldan mezun olduğu, lise, yüksekokul ya da üniversite düzeyinde okuldan mezun olan anne sayısının olmadığı bilgisine ulaşılmıştır.

Ergenlerin babasının 10'u (%23.3) okur yazar değilken, 32'si (%74.4) ilkokul mezunu, 1'i (%2.3) lise mezunu ve yüksekokul ya da üniversite mezunu babanın olmadığı (0 olduğu) görülmüştür.

Tablo 4.6. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin birlikte yaşadığı kişiler durumuna ilişkin dağılım.

Birlikte Yaşanılan Kişiler	**Sayı (n)**	**Yüzde (%)**
Öz Anne, Öz Baba ve Kardeşler	14	32.6
Öz Anne, Üvey Baba ve Kardeşler	3	7.0
Öz Baba, Üvey Anne ve Kardeşler	5	11.6
Anne-Baba, Akrabalar ve Kardeşler	13	30.2
Akrabalar ve Kardeşler	7	16.3
Diğer	1	2.3
Toplam	43	100.0

Ergenlerin 14'ü (%32.6) öz anne, öz baba ve kardeşler ile birlikte, 3'ü (%7.0) öz anne, üvey baba ve kardeşlerle, 5'i (%11.6) öz baba, üvey anne ve kardeşlerle, 13'

ü (%30.2) anne-baba, akrabalar ve kardeşlerle, 7'si (%16.3) akrabalar ve kardeşlerle yaşadığını belirtmiş ve 1'i (%2.3) kişi diğer seçeneğini belirtmiştir.

Tablo 4.7. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin kardeş sayısı durumuna ilişkin dağılım.

Kardeş Sayısı	Sayı (n)	Yüzde (%)
2 kardeş	1	2.3
3 kardeş	2	4.7
4 kardeş	8	18.6
5 ve üzeri kardeş	32	74.4
Toplam	43	100.0

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin 1'i kendisiyle birlikte 2 (%2,3)kardeşe, 2'si (%4,7) 3 kardeşe, 8'i (%18,6) 4 kardeşe ve 32'si (%74,4) 5 ve üzeri kardeşe sahip olduğunu belirtmiştir.

Tablo 4.8. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin aile ile sorun yaşama durumuna ilişkin dağılım.

Aile ile Sorun Yaşama Durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
Evet	42	97.7
Hayır	1	2.3

Araştırmaya katılan evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin 42'si (%97.7) aile ile sorun yaşayıp yaşamadıkları sorusuna "Evet" yanıtını vermiş, "Hayır" diyen/lerin ise 1 (%2.3) olduğu görülmektedir.

Tablo 4.9. Evden Kaçma davranışı göstermiş ergenlerin evden kaçma davranışı göstermede ailesinin etkisi olup olmama durumuna ilişkin dağılım.

Evden Kaçma Davraşı Göstermede Ailenin Etkisi Olup Olmama Durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
Evet	42	97.7
Hayır	1	2.3
Toplam	43	100.0

Ergenlerin evden kaçma davranışı göstermede ailesinin etkisi olma durumuna 42'si (%97.7) "Evet" yanıtını verirken, "Hayır" diyen ergen/lerin 1 (%2.3) olduğu görülmektedir.

Tablo 4.10. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin evden kaçma davranışı göstermede ailesiyle sorun yaşama nedenlerine ilişkin dağılım.

Aile İle Sorun Yaşama Nedenleri	Sayı (n)	Yüzde (%)
Aile içindeki çatışmalar	6	14.0
Ailede Maruz Kalınan Ya da Şahit Olunan Şiddet	13	30.2
Ekonomik Sıkıntılar	6	14.0
Özgürleşme İsteği	3	7.0
Arkadaş Yada Sevgili	9	20.9
Aile İçindeki İletişim Kaynaklı Problemler	5	11.6
Diğer	1	2.3
Toplam	43	100.0

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin 6'sı (%14.0) aile içindeki çatışmalardan, 13'ü (%30.2) ailede maruz kalınan ya da şahit olunan şiddetten, 6'sı (%14.0) ekonomik sıkıntılardan, 3'ü (%7.0) özgürleşme isteğinden, 9'u (%20.9) arkadaş ya da sevgili sebepli ve 5'i (%2.3) aile içindeki iletişim kaynaklı problemlerden, 1'i (%2.3) diğer sebeplerden dolayı evden kaçma davranışı sergilediklerini belirtmişlerdir.

Tablo 4.11. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin yaşadıkları yeri güvenli bulup bulmama durumuna ilişkin dağılım.

Yaşanılan Yeri Güvenli Bulup Bulmama	Sayı (n)	Yüzde (%)
Evet	15	34.9
Hayır	28	65.1
Toplam	43	100.0

Araştırmaya katılan ergenlerin 15'i (%34.9) yaşadığı yeri güvende bulduğunu belirtirken, 28'i (%65.1) ise yaşadığı yeri güvenli bulmadığını belirtmiştir.

Tablo 4.12. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin birlikte yaşadıkları kişilerin kendilerini güvende hissettirip hissettirmeme durumuna ilişkin dağılım.

Yaşadıkları Kişilerin Kendilerini Güvende Hissettirip Hissettirmeme Durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
Evet	17	39.5
Hayır	26	60.5
Toplam	43	100.0

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin 17'si (%39,5) birlikte yaşadıkları kişi/kişilerin kendilerini güvende hissettirmesine evet yanıtı verirken, 26'sı (%60,5) hayır yanıtını vermiştir.

Tablo 4.13. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin akran grubu ile sağlıklı ilişkiler kurup kuramama durumuna ilişkin dağılım.

Akran Grubu İle Sağlıklı İlişkiler Kurup Kuramama Durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
Evet	14	32.6
Hayır	29	67.4
Toplam	43	100.0

Araştırmaya katılan evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin 14'ü (%32,6), akran grupları ile sağlıklı ilişkiler kurduğunu belirtirken, 29'u (%67,4) kuramadığı yönünde yanıt vermişlerdir.

Tablo 4.14. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin akran grubu ile sağlıklı ilişkiler kurama nedenlerine ilişkin dağılım.

Akran Grupları İle Sorun Yaşama Nedenleri	Sayı (n)	Yüzde (%)
Beni anladıklarını düşünmüyorum.	5	18.6
Arkadaşlarımın ya da akran gruplarımın yanında kendimi yetersiz hissediyorum.	5	18.6
Akran gruplarımın ya da arkadaşlarımın alışkanlık yapıcı madde kullanma alışkanlıkları var.	8	23.3
Arkadaş ilişkilerimde ailemin baskısı ve yönlendirmesi var.	11	39.5
Toplam	29	100.0

Araştırmaya katılan evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin akran grupların sağlıklı ilişkiler kuramayan 29 ergenin 5'i (%18,6) akran grupları ile sorun yaşama nedeni olarak "beni anladıklarını düşünmüyorum" yanıtını, 5'i (%18,6) "arkadaşlarımın ya da akran gruplarımın yanında kendimi yetersiz hissediyorum"

yanıtını, 8'i (%23,3) "akran gruplarımın ya da arkadaşlarımın alışkanlık yapıcı madde kullanma alışkanlıkları var" yanıtını, 11'inin (%39,5) ise arkadaş ilişkilerimde ailemin baskısı ve yönlendirmesi var" yanıtını verdiği bilgisine ulaşılmıştır.

Tablo 4.15. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin bireysel ya da aile kaynaklı bir problem yaşaması durumunda desteğe ihtiyaç duyup duymama durumuna ilişkin dağılım.

Problem Çözümünde Desteğe İhtiyaç Duyup Duymama Durumu	**Sayı (n)**	**Yüzde (%)**
Evet	42	97.7
Hayır	1	2.3
Toplam	43	100.0

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin 42'si (%97,7) bireysel ya da aile kaynaklı bir problem yaşama durumunda desteğe ihtiyaç duyduğunu, 1'i (%2.3) ise desteğe ihtiyaç duymadığını belirtmiştir.

Tablo 4.16. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin bireysel ya da aile kaynaklı bir problem yaşaması durumunda destek olacağını düşündüğü kişiler durumuna ilişkin dağılım.

Destek Olacağı Düşünülen Kişiler	**Sayı (n)**	**Yüzde (%)**
Ailem (Anne, baba, kardeşler)	2	4,7
Arkadaşlar	9	20,9
Kendime Yakın Hissettiğim Kişiler	32	74,4
Toplam	43	100,0

Araştırmaya katılan evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin 2'si (%4,7) bireysel ya da aile kaynaklı bir problem yaşaması durumunda kendisine destek olacak kişi olarak ailesini (anne, baba ve kardeşler), 9'u (%20,9) arkadaşlarını ve 32'si (74,4) kendisine yakın hissettiği kişiler seçeneğini işaretleyerek bu soruyu yanıtlamışlardır.

Tablo 4.17. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin problem çözümünde kendilerine destek sağlayacak kişiler ya da kurumlar hakkında bilgi sahibi olup olmama durumuna ilişkin dağılım.

Problem Çözümünde Destek Sağlayacak Kişiler Ya Da Kurumlar Hakkında Bilgi Sahibi Olup Olmama Durumu	**Sayı (n)**	**Yüzde (%)**
Bilgi Sahibiyim	21	48,8
Bilgi Sahibi Değilim	22	51,2
Toplam	43	100,0

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin 21'i (%48,8) bireysel ya da ailesel bir problem yaşama durumunda problemlerini çözmede kendilerine destek sağlayacak kurumlar ya da kişiler hakkında bilgi sahibi olduğunu belirtirken, 22'si (%51,2) bilgi sahibi olmadığını belirtmiştir.

Tablo 4.18. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin problem çözümünde kendilerine destek sağlayacak kişi/kişiler ya da kurum/kurumların erişilebilirliğinin kolay olup olmadığını düşünme durumuna ilişkin dağılım.

Destek Sağlayıcıların Erişilebilirliğinin Kolay Olduğunu Düşünüp Düşünmeme Durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
Kolay Olduğunu Düşünüyorum	14	32,6
Kolay Olduğunu Düşünmüyorum	29	67,4
Toplam	43	100,0

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin 14'ü (%32,6) problem çözümünde kendilerine destek sağlayacak kişi/kişiler ya da kurum/kurumların erişilebilirliğini kolay olduğunu belirtmesinin yanı sıra 29'u (%67,4) kolay olmadığı yanıtını vermiştir.

4.2. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlara İlişkin Bulgular

Bu bölümde evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları en düşük ve en yüksek puanlar ile ortalama puanlar tablo halinde gösterilmiştir (Tablo 4.19).

Tablo 4.19. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin rbsöab'den aldıkları ortalama puanlar.

Ölçek Türü	Min - Max	X ± SD
RBSÖ Benlik Saygısı Alt Kategorisi	16,00 - 35,00	28,02 ± 4,46

Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanlar 16,00 ile 35,00 arasında değişmektedir. Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin RBSÖ benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları puanların ortalaması 28,02 ± 4,46 olmuştur. RBSÖAB'den alınan puanlar arttıkça katılımcıların benlik saygısı da artmaktadır.

4.3. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin, RBSÖAB'den Aldıkları Puanların; Sosyo-Demografik Özelliklerine, Evden Kaçma Nedenlerine ve Koruyucu Önleyici Destekler Hakkındaki Farkındalıkları Açısından Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular

Bu bölümde evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanların aldıkları puanların sosyo-demografik özelliklerine, evden kaçma nedenlerine ve koruyucu önleyici destekler hakkındaki farkındalıklarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini bulmak amacıyla normal dağılım özelliği göstermeyen dağılımlar için kullanılan Kruskal Wallis H-Testi ve yine normal bir dağılım özelliği göstermeyen bir dağılımda iki bağımsız grup ortalamalarını karşılaştırmak amacıyla kullanılan Mann-Whitney U-Testi yapılmıştır.

4.3.1. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Cinsiyet Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanların, cinsiyet durumu açısından farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Mann-Whitney U-Testi yapılmıştır.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygısı alt kategorisi puanlarının cinsiyet durumuna göre Mann-Whitney U-Testi sonuçları Tablo 4.20'de gösterilmiştir.

Tablo 4.20. RBSÖAB puanlarının cinsiyet durumuna göre Mann-Whitney U Testi sonuçları.

Ölçek Türü	Cinsiyet	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	Z	U	p
RBSÖ Benlik Saygısı Alt Kategorisi	Kadın	35	20.44	715.50	-1.708	85.500	.088
	Erkek	8	28.81	230.50			

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldığı kadınlara ait sıra ortalama puanları (20.44) ve erkeklere ait sıra ortalama puanları (28.81), cinsiyet durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $U=85.500$, $p>.05$.

4.3.2. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Yaş Durumları Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanların, yaş durumları açısından farklılaşıp farklılaşmadığını bulmak amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmıştır.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygısı alt kategorisi puanlarının yaş durumlarına göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları Tablo 4.21'de gösterilmiştir.

Tablo 4.21. RBSÖAB'den aldıkları puanların, yaş durumlarına göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları.

Ölçek Türü	Yaş	n	Sıra Ort.	SD	χ2	p
RBSÖ Benlik Saygısı Alt Kategorisi	12 Yaş	4	25.00	6	3.594	.731
	13 Yaş	3	18.17			
	14 Yaş	11	19.00			
	15 Yaş	7	22.07			
	16 Yaş	7	20.29			
	17 Yaş	10	24.70			
	18 Yaş	1	39.00			

Evden kaçma davranışı göstermiş 12 yaşındaki ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldığı sıra ortalama puanı (25.00), 13 yaşındaki ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldığı sıra ortalama puanları (18.17), 14 yaşındaki ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldığı sıra ortalama puanları (19.00), 15 yaşındaki ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldığı sıra ortalama puanları (22.07), 16 yaşındaki ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldığı sıra ortalama puanları (20.29), 17 yaşındaki ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldığı sıra ortalama puanları (24.70), 18 yaşındaki ergenin benlik saygısı alt kategorisinden aldığı sıra ortalama puanları (39.00), yaş durumları açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $\chi 2(6)=3.594$, $p>0.05$.

4.3.3. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Kardeş Sayısı Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanların, kardeş sayısı durumu açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini bulmak amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmıştır.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygısı alt kategorisi puanlarının kardeş sayısı durumuna göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları Tablo 4.22'de gösterilmiştir.

Tablo 4.22. RBSÖAB'den aldıkları puanların, kardeş sayısı durumuna Göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları.

Ölçek Türü	Kardeş Sayısı	n	Sıra Ort.	SD	$\chi 2$	p
RBSÖ Benlik Saygısı Alt Kategorisi	2 Kardeş	1	8.00	3	3.068	.381
	3 Kardeş	2	27.25			
	4 Kardeş	8	17.31			
	5 Kardeş ve Üzeri	32	23.28			

Evden kaçma davranışı göstermiş 2 kardeşe sahip ergenin benlik saygısı alt kategorisinden aldığı sıra ortalama puanı (8.00), 3 kardeşe sahip ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldığı sıra ortalama puanları (27.25), 4 kardeşe sahip ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldığı sıra ortalama puanları (17.31), 5 ve üzeri kardeşe sahip ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldığı sıra puanları (23.28), kardeş sayısı durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $\chi 2(3)=3.068$, $p>0.05$.

4.3.4. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Aile Yapısı Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanların, aile yapısı durumu açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini bulmak amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmıştır.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygısı alt kategorisi puanlarının aile yapısı durumuna göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları Tablo 4.23'te gösterilmiştir.

Tablo 4.23. RBSÖAB'den aldıkları puanların, aile yapısı durumuna göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları.

Ölçek Türü	Aile Yapısı	n	Sıra Ort.	SD	$\chi 2$	p
RBSÖ Benlik Saygısı Alt Kategorisi	Geniş Aile	13	30.12	2	10.087	.006
	Çekirdek Aile	13	22.38			
	Parçalanmış/Bölünmüş	17	15.50			

Evden kaçma davranışı göstermiş geniş aile yapısına sahip ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldığı sıra ortalama puanları (30.12), çekirdek aile yapısına sahip ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldığı sıra ortalama puanları (22.38), parçalanmış/bölünmüş aile yapısına sahip ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldığı sıra ortalama puanları (15.50), aile yapısı durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir, $\chi 2(2)=10.087$, $p<0.05$. Parçalanmış/bölünmüş aileye sahip ergenlerin benlik saygısı düzeylerinin çekirdek aileye ve geniş aileye sahip ergenlerin benlik saygısı düzeylerine göre düşük olduğu görülmektedir.

4.3.5. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Birlikte Yaşadıkları Kişiler Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanların, birlikte yaşadıkları kişiler durumu açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini bulmak amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmıştır.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygısı alt kategorisi puanlarının birlikte yaşadıkları kişiler durumuna göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları Tablo 4.24'te gösterilmiştir.

Tablo 4.24. RBSÖAB'den aldıkları puanların, birlikte yaşadıkları kişiler durumuna göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları.

Ölçek Türü	Birlikte Yaşanılan Kişiler	n	Sıra Ort.	SD	$\chi 2$	p
RBSÖ Benlik Saygısı Alt Kategorisi	Öz anne, üvey baba ve kardeşler	14	24.89	5	7.522	.185
	Öz anne, üvey baba ve kardeşler	3	17.83			
	Öz baba, üvey anne ve kardeşler	5	16.90			
	Anne-baba, akrabalar ve kardeşler	13	26.50			
	Akrabalar ve kardeşler	7	16.00			
	Diğer	1	3.00			

Evden kaçma davranışı göstermiş öz anne, üvey baba ve kardeşler ile birlikte yaşayan ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldığı sıra ortalama puanları (24.89), öz anne, üvey baba ve kardeşler ile birlikte yaşayan ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldığı sıra ortalama puanları (17.83), öz baba, üvey anne ve kardeşler ile birlikte yaşayan ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldığı sıra ortalama puanları (16.90), anne-baba, akrabalar ve kardeşler ile birlikte yaşayan ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldığı sıra ortalama puanları (26.50), akrabalar ve kardeşler ile birlikte yaşayan ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldığı sıra ortalama puanları (16.90), diğer seçeneğini işaretleyen ergenin benlik saygısı alt kategorisinden aldığı sıra ortalama puanları (3.00), birlikte yaşadıkları kişiler durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $\chi 2(5)= 7.522$, $p>0.05$.

4.3.6. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Anne-Babanın Hayatta Olup Olmama Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanların, anne-babanın hayatta olup olmama durumu açısından farklılaşıp farklılaşmadığını bulmak amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmıştır.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygısı alt kategorisi puanlarının anne-babanın hayatta olup olmama durumuna göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları Tablo 4.25'te gösterilmiştir.

Tablo 4.25. RBSÖAB'den aldıkları puanların, anne-babanın hayatta olup olmama durumuna göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları.

Ölçek Türü	Anne-Babanın Hayatta Olup Olmama Durumu	n	Sıra Ort.	SD	$\chi 2$	p
RBSÖ Benlik Saygısı Alt Kategorisi	İkisi de hayatta	37	23.85	2	6.132	.047
	Anne hayatta, baba değil	5	9.30			
	Baba hayatta, anne değil	1	17.00			

Evden kaçma davranışı göstermiş hem annesi hem de babası hayatta olan ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinde aldığı sıra ortalama puanları (23.85), annesi hayatta olup babası hayatta olmayan ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldığı sıra ortalama puanları (9.30), babası hayatta olup annesi hayatta olmayan ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldığı sıra ortalama puanları (17.00), anne-babanın hayatta olup olmama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $\chi 2(2)=6.132$, $p<0.05$. Anne-babanın hayatta olma durumuna göre benlik saygısı ortalama puanlarının arttığı görülmektedir.

4.3.7. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Annenin Eğitim Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanların, annenin eğitim durumu açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini bulmak amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmıştır.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygısı alt kategorisi puanlarının annenin eğitim durumuna göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları Tablo 4.26'de gösterilmiştir.

Tablo 4.26. RBSÖAB'den aldıkları puanların, annenin eğitim durumu açısından Kruskal Wallis H-Testi sonuçları.

Ölçek Türü	Eğitim Durumu	n	Sıra Ort.	SD	χ2	p
RBSÖ Benlik Saygısı Alt Kategorisi	Herhangi bir okul bitirmemiş	32	21.80	1	0.33	.856
	İlkokul mezunu	11	22.59			

Evden kaçma davranışı göstermiş herhangi bir okul mezunu olmayan anne eğitim durumuna sahip ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldığı sıra ortalama puanları (21.80), ilkokul mezunu anne eğitim durumuna sahip ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldığı sıra ortalama puanları (22.59), annenin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $\chi 2(1)=0.33$, $p>0,05$.

4.3.8. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Babanın Eğitim Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanların, babanın eğitim durumu açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini bulmak amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmıştır.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygısı alt kategorisi puanlarının babanın eğitim durumuna göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları Tablo 4.27'de gösterilmiştir.

Tablo 4.27. RBSÖAB'den aldıkları puanların, babanın eğitim durumu açısından Kruskal Wallis H-Testi sonuçları.

Ölçek Türü	Eğitim Durumu	n	Sıra Ort.	SD	χ2	p
RBSÖ Benlik Saygısı Alt Kategorisi	Herhangi bir okul bitirmemiş	10	18.95	2	3.435	.179
	İlkokul mezunu	32	22.30			
	Lise mezunu	1	43.00			

Evden kaçma davranışı göstermiş herhangi bir okul mezunu olmayan baba eğitim durumuna sahip ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldığı sıra ortalama

puanları (18.95), ilkokul mezunu baba eğitim durumuna sahip ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldığı sıra ortalama puanları (22.30), lise mezunu baba eğitim durumuna sahip ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldığı sıra ortalama puanları (43.00), babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $\chi 2(2)=3.435$, $p>0.05$.

4.3.9. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Aile ile Sorun Yaşama Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanların, aile ile sorun yaşama durumu açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla Mann-Whitney U-Testi yapılmıştır.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygısı alt kategorisi puanlarının aile ile sorun yaşama durumuna göre Mann-Whitney U-Testi sonuçları Tablo 4.28'de gösterilmiştir.

Tablo 4.28. RBSÖAB'den aldıkları puanların, aile ile sorun yaşama durumuna göre Mann-Whitney U Testi sonuçları.

Ölçek Türü	Aile ile Sorun Yaşama Durumu	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	Z	U	p
RBSÖ Benlik Saygısı Alt Kategorisi	Evet, yaşıyorum	42	22.33	938.00	-1.133	7.000	.257
	Hayır, yaşamıyorum	1	8.00	8.0			

Evden kaçma davranışı göstermiş aile ile sorun yaşama durumuna evet, yaşıyorum yanıtını veren ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları sıra ortalama puanları (22.33), aile ile sorun yaşama durumuna hayır, yaşamıyorum yanıtını veren ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları sıra ortalama puanları (8.00), aile ile sorun yaşama durumu açısından bir farklılık göstermemektedir, $U=7.000$, $p>0.05$.

4.3.10. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Aile İle Yaşanılan Sorunun Ergenin Evden Kaçma Davranışı Göstermesinde Etkili Bir Sorun Olup Olmama Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanların, aile ile yaşanılan sorunun ergenin evden kaçma davranışı göstermesinde etkili bir sorun olup olmama durumu açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla Mann-Whitney U-Testi yapılmıştır.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygısı alt kategorisi puanlarının aile ile yaşanılan sorunun ergenin evden kaçma davranışı göstermesinde etkili bir sorun olup olmama durumuna göre Mann-Whitney U-Testi sonuçları Tablo 4.29'da gösterilmiştir.

Tablo 4.29. RBSÖAB'den aldıkları puanların, aile ile yaşanılan sorunun ergenin evden kaçma davranışı göstermesinde etkili bir sorun olup olmama durumuna göre Mann-Whitney U Testi sonuçları.

Ölçek Türü	Ailenin Evden Kaçma Davranışı Üzerindeki etkisi	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	Z	U	p
RBSÖ Benlik Saygısı Alt Kategorisi	Etkili	42	22.33	933.50	-.769	11.500	.442
	Etkili değil	1	12.50	12.50			

Evden kaçma davranışı göstermiş ailenin evden kaçma davranışı gösterme üzerindeki etkisine etkili yanıtını veren ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları sıra ortalama puanları (22.33), ailenin evden kaçma davranışı gösterme üzerindeki etkisine, etkili değil yanıtını veren ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları sıra ortalama puanları (12.50), ailenin evden kaçma davranışı gösterme üzerindeki etkisi durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $U=11.500$, $p>0.05$.

4.3.11. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanların, Aile İle Sorun Yaşama Nedenlerine Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanların, aile ile sorun yaşama nedenlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini bulmak amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmıştır.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygısı alt kategorisi puanlarının aile ile sorun yaşama nedenlerine göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları Tablo 4.30'da gösterilmiştir.

Tablo 4.30. RBSÖAB'den aldıkları puanların, aile ile sorun yaşama nedenlerine göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları.

Ölçek Türü	Sorun Yaşama Nedenleri	n	Sıra Ort.	SD	χ2	p
RBSÖ Benlik Saygısı Alt Kategorisi	Aile içi çatışmalar	6	20.42	6	6.885	.332
	Ailede maruz kalınan ya da şahit olunan şiddet	13	22.38			
	Ekonomik sıkıntılar	6	23.17			
	Özgürleşme isteği	3	38.33			
	Arkadaş ya da sevgili durumları	9	20.17			
	İletişim kaynaklı problemler	5	16.90			
	Diğer	1	12.50			

Evden kaçma davranışı göstermiş aile ile sorun yaşama nedenine aile içi çatışmalar yanıtını veren ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları sıra ortalama puanları (20.42), aile ile sorun yaşama nedenine ailede maruz kalınan ya da şahit olunan şiddet yanıtını veren ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları sıra ortalama puanları (22.38), aile ile sorun yaşama nedenine ekonomik sıkıntılar yanıtını veren ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları sıra ortalama puanları (23.17), aile ile sorun yaşama nedenine özgürleşme isteğiyanıtını veren ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları sıra ortalama puanları (38.33), aile ile sorun yaşama nedenine arkadaş ya da sevgili durumları yanıtını veren ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları sıra ortalama puanları (20.17),

aile ile sorun yaşama nedenine iletişim kaynaklı problemler yanıtını veren ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları sıra ortalama puanları (16.90), aile ile sorun yaşama nedenine diğer seçeneğini işaretleyen ergenin benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları sıra ortalama puanları (12.50), aile ile sorun yaşama nedenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $\chi 2(6)=6.885$, $p>0.05$.

4.3.12. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Yaşadıkları Yeri Güvenli Bulup/Bulmama Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanların, yaşadıkları yeri güvenli bulup bulmama durumu açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla Mann-Whitney U-Testi yapılmıştır.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygısı alt kategorisi puanlarının yaşadıkları yeri güvenli bulup bulmama durumuna göre Mann-Whitney U-Testi sonuçları Tablo 4.31'de gösterilmiştir.

Tablo 4.31. RBSÖAB puanlarının yaşadıkları yeri güvenli bulup bulmama durumuna göre Mann-Whitney U-Testi sonuçları.

Ölçek Türü	Yaşadıkları Yeri Güvenli Bulup Bulmama	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	Z	U	p
RBSÖ Benlik Saygısı Alt Kategorisi	Güvenli	15	19.97	299.50	-.781	179.500	.435
	Güvenli değil	28	23.09	646.50			

Evden kaçma davranışı göstermiş yaşadıkları yeri güvenli bulan ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları sıra ortalama puanları (19.97), yaşadıkları yeri güvenli bulmayan ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları sıra ortalama puanları (23.09), yaşadıkları yeri güvenli bulup bulmama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $U=179.500$, $p>0.05$.

4.3.13. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Birlikte Yaşadığı Kişileri Güvenli Bulup Bulmama Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanların, birlikte yaşadığı kişileri güvenli bulup bulmama durumu açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla Mann-Whitney U-Testi yapılmıştır.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygısı alt kategorisi puanlarının birlikte yaşadığı kişileri güvenli bulup bulmama durumuna göre Mann-Whitney U-Testi sonuçları Tablo 4.32'de gösterilmiştir.

Tablo 4.32. RBSÖAB puanlarının birlikte yaşadığı kişileri güvenli bulup bulmama durumuna göre Mann-Whitney U Testi sonuçları.

Ölçek Türü	Birlikte Yaşadığı Kişileri Güvenli Bulup Bulmama	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	Z	U	p
RBSÖ Benlik Saygısı Alt Kategorisi	Güvenli	17	19.29	328.00	-1.148	175.000	.251
	Güvenli değil	26	23.77	618.00			

Evden kaçma davranışı göstermiş birlikte yaşadığı kişileri güvenli bulan ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları sıra ortalama puanları (19.29), birlikte yaşadığı kişileri güvenli bulmayan ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları sıra ortalama puanları (23.77), birlikte yaşadığı kişileri güvenli bulup bulmama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $U=175.000$, $p>0.05$.

4.3.14. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Akran Grupları İle Sağlıklı İlişkiler Kurup/Kuramama Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanların, akran grupları ile sağlıklı ilişkiler kurup kuramama durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla Mann-Whitney U-Testi yapılmıştır.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygısı alt kategorisi puanlarının akran grupları ile sağlıklı ilişkiler kurup kuramama durumuna göre Mann-Whitney U-Testi sonuçları Tablo 4.33'te gösterilmiştir.

Tablo 4.33. RBSÖAB puanlarının akran grupları ile sağlıklı ilişkiler kurup kuramama durumuna göre Mann-Whitney U Testi sonuçları.

Ölçek Türü	Akran Grupları İle İlişkileri	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	Z	U	p
RBSÖ Benlik Saygısı Alt Kategorisi	Sağlıklı ilişki kurabiliyorum	14	27.75	388.50	-2.096	122.500	.036
	Sağlıklı ilişki kuramıyorum	29	19.22	557.50			

Evden kaçma davranışı göstermiş akran grupları ile sağlıklı ilişkiler kurabiliyorum yanıtını veren ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları sıra ortalama puanları (27.75), akran grupları ile sağlıklı ilişki kuramıyorum yanıtını veren ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları sıra ortalama puanları (19.22), akran grupları ile kurulan ilişki durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $U=122.500$, $p<0.05$. Ergenlerin benlik saygısı puanlarının yükseldikçe akran grupları ile sağlıklı ilişkiler kurabilma durumunun arttığı durumu görülmektedir.

4.3.15. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Bir Sorun Yaşamaları Durumunda Desteğe İhtiyaç Duyup Duymama Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanların, bir sorun yaşamaları durumunda desteğe ihtiyaç duyup duymama durumu açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla Mann-Whitney U-Testi yapılmıştır.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygısı alt kategorisi puanlarının bir sorun yaşamaları durumunda desteğe ihtiyaç duyup duymama durumuna göre Mann-Whitney U-Testi sonuçları Tablo 4.34'te gösterilmiştir.

Tablo 4.34. RBSÖAB puanlarının bir sorun yaşamaları durumunda desteğe ihtiyaç duyup duymama durumuna göre Mann-Whitney U Testi sonuçları.

Ölçek Türü	Desteğe İhtiyaç Duyup Duymama Durumu	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	Z	U	p
RBSÖ Benlik Saygısı Alt Kategorisi	Desteğe ihtiyacım var	42	21.50	903.00	-1.700	,000	.089
	Desteğe ihtiyacım yok	1	43.00	43.00			

Evden kaçma davranışı göstermiş bir sorun yaşaması durumunda desteğe ihtiyacım var yanıtını veren ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları sıra ortalama puanları (21.50), bir sorun yaşamaları durumunda desteğe ihtiyacım yok yanıtını veren ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları sıra ortalama puanları (43.00), bir sorun yaşamaları durumunda desteğe ihtiyaç duyup duymama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, U=.000, p>0.05.

4.3.16. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Destek Sağlayıcı Olarak Gördükleri Kişiler Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanların, destek sağlayıcı olarak gördükleri kişiler durumu açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini bulmak amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmıştır.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygısı alt kategorisi puanlarının destek sağlayıcı olarak gördükleri kişiler durumuna göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları Tablo 4.35'te gösterilmiştir.

Tablo 4.35. RBSÖAB'den aldıkları puanların, destek sağlayıcı olarak gördükleri kişiler durumu açısından Kruskal Wallis H-Testi sonuçları.

Ölçek Türü	Destek Sağlayıcı Olarak Görülen Kişiler	n	Sıra Ort.	SD	$\chi 2$	p
RBSÖ Benlik Saygısı Alt Kategorisi	Ailem	2	24.50	2	1.052	.591
	Arkadaşlarım	9	25.50			
	Kendime yakın hissettiğim kişiler	32	20.86			

Evden kaçma davranışı göstermiş olup kendilerine destek sağlayıcı olarak aileyi gösteren ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları sıra ortalama puanları (24.50), kendilerine destek sağlayıcı olarak arkadaşlarını gösteren ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları sıra ortalama puanları (25.50), kendilerine destek sağlayıcı olarak kendime yakın hissettiğim kişiler yanıtını veren ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları sıra ortalama puanları (20.86), destek sağlayıcı olarak gördükleri kişiler durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $\chi 2(2)=1.052$, $p>0.05$.

4.3.17. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Destek Sağlayıcı Kişi Ya Da Kurumlar Konusundaki Bilgi Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanların, destek sağlayıcı kişi ya da kurumlar konusundaki bilgi durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla Mann-Whitney U-Testi yapılmıştır.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygısı alt kategorisi puanlarının destek sağlayıcı kişi ya da kurumlar konusundaki bilgi durumuna göre Mann-Whitney U-Testi sonuçları Tablo 4.36'da gösterilmiştir.

Tablo 4.36. RBSÖAB puanlarının destek sağlayıcı kişi ya da kurumlar konusunda bilgi sahibi olma durumuna göre Mann-Whitney U Testi sonuçları.

Ölçek Türü	Bilgi Sahibi Olup Olmama Durumu	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	Z	U	p
RBSÖ Benlik Saygısı Alt Kategorisi	Bilgi sahibiyim	21	22.31	468.50	-.159	224.500	.874
	Bilgi sahibi değilim	22	21.70	477.50			

Evden kaçma davranışı göstermiş destek sağlayıcı kişi ya da kurumlar konusunda bilgi sahibiyim yanıtını veren ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları sıra ortalama puanları (22.31), destek sağlayıcı kişi ya da kurumlar konusunda bilgi sahibi değilim yanıtını veren ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları sıra ortalama puanları (21.70), destek sağlayıcı kişi ya da kurumlar konusunda bilgi sahibi olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, U=224.500, p>0.05.

4.3.18. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlar, Destek Sağlayıcıların Erişilebilirliğini Kolay Ya Da Zor Olarak Görme Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanların, destek sağlayıcıların erişilebilirliğini kolay ya da zor olarak görme durumu açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla Mann-Whitney U-Testi yapılmıştır.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygısı alt kategorisi puanlarının destek sağlayıcıların erişilebilirliğini kolay ya da zor olarak görme durumuna göre Mann-Whitney U-Testi sonuçları Tablo 4.37'de gösterilmiştir.

Tablo 4.37. RBSÖAB puanlarının destek sağlayıcıların erişilebilirliğini kolay ya da zor olarak görme durumuna göre Mann-Whitney U Testi sonuçları.

Ölçek Türü	Erişilebilirlik Durumu	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	Z	U	p
RBSÖ Benlik Saygısı Alt Kategorisi	Kolay	14	23.50	329.00	-.547	182.000	.585
	Zor	29	21.28	617.00			

Evden kaçma davranışı göstermiş destek sağlayıcıların erişilebilirliğinin kolay olduğunu belirten ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları sıra ortalama puanları (23.50), destek sağlayıcıların erişilebilirliğinin zor olduğunu belirten ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları sıra ortalama puanları (21.28), destek sağlayıcıların erişilebilirliğinin kolay ya da zor görülmesi durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, U=182, p>0.05.

Evden kaçma davranışı göstermiş destek sağlayıcı kişi ya da kurumlar konusunda bilgi sahibiyim yanıtını veren ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları sıra ortalama puanları (22.31), destek sağlayıcı kişi ya da kurumlar konusunda bilgi sahibi değilim yanıtını veren ergenlerin benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları sıra ortalama puanları (21.70), destek sağlayıcı kişi ya da kurumlar konusunda bilgi sahibi olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, U=224.500, p>0.05.

4.4. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin Anne-Babalarının Sosyo-Demografik ve Ekonomik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının sosyo-demografik ve ekonomik durumlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.38. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının cinsiyet durumuna ilişkin dağılım.

Cinsiyet	Sayı (n)	Yüzde (%)
Kadın	27	62.8
Erkek	16	37.2
Toplam	43	100.0

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının 27'sinin (%62.8) kadın, 16'sının (% 37.2) erkek olduğu görülmektedir.

Tablo 4.39. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının yaş durumuna ilişkin dağılım.

Yaş	Sayı (n)	Yüzde (%)
25-30 yaş arası	1	2.3
31-35 yaş arası	3	7.0
36-40 yaş arası	5	11.6
41-45 yaş arası	10	23.3
46-50 yaş arası	14	32.6
51 yaş ve üzeri	10	23.3
Toplam	43	100.0

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının 1'i (%2.3) 25-30 yaş arasında, 3'ü (%7.0) 31-35 yaş arasında, 5'i (%11.6) 36-40 yaş arasında, 10'u (%23.3) 41-45 yaş arasında, 14'ü (%32.6) 46-50 yaş arasında ve 10'u (%23.3) 51 yaş ve üzerindedir.

Tablo 4.40. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının aile yapısına ilişkin dağılım.

Aile Yapısı	Sayı (n)	Yüzde (%)
Geniş Aile	13	30.2
Çekirdek Aile	13	30.2
Parçalanmış/Bölünmüş Aile	17	39.5
Toplam	43	100.0

Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin anne-babalarının 13'ü (%30.2) geniş aileye, 13'ü (%30.2) çekirdek aileye ve 17'si (%39.5) parçalanmış/bölünmüş aileye sahiptir.

Tablo 4.41. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının birlikte yaşadığı kişilere ilişkin dağılım.

Birlikte Yaşadığı Kişiler	Sayı (n)	Yüzde (%)
Kendisi, eşi ve çocuklar	14	32.6
Kendisi, ikinci eşi ve çocuklar	3	7.0
İkinci eş, kendisi ve çocuklar	5	11.6
Kendisi, eşi, akrabalar ve çocuklar	13	30.2
Yalnız	7	16.3
Diğer	1	2.3

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının 14'ü (%32.6) kendisi, eşi ve çocuklarla birlikte, 3'ü (%7.0) kendisi, ikinci eşi ve çocuklar ile birlikte, 5'i (%11.6) ikinci eşi, kendisi ve çocuklar ile birlikte, 13'ü (%30.2) kendisi, eşi, akrabalar ve çocuklar ile birlikte, 7'si (%16.3) yalnız ve 1'i diğer yanıtını vererek birlikte yaşadıkları kişileri belirttikleri görülmektedir.

Tablo 4.42. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının çocuk sayısına ilişkin dağılım.

Çocuk Sayısı	Sayı (n)	Yüzde (%)
2 çocuk	1	2.3
3 çocuk	2	4.7
4 çocuk	8	18.6
5 çocuk ve üzeri	32	74.4
Toplam	43	100.0

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının 1'i (%2.3) 2 çocuğa, 2'si (%4.7) 3 çocuğa, 8'i (%18.6) 4 çocuğa ve 32'si (%74.4) 5 çocuk ve üzerine sahip olduğunu belirtmiştir.,

Tablo 4.43. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının eğitim durumuna ilişkin dağılım.

Annenin Eğitim Durumu	**Sayı (n)**	**Yüzde (%)**
Okur yazar değil	32	74.4
İlkokul mezunu	11	25.6
Toplam	43	100.0
Babanın Eğitim Durumu		
Okur yazar değil	10	23.3
İlkokul mezunu	32	74.4
Lise mezunu	1	2.3
Toplam	43	100.0

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin annelerinin 32'si (%74.4) okur yazar değilken, 11'i (%25.6) ilkokul mezunudur. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin babalarının 10'u (%23.3) okur yazar değil, 32'si (%74.4) ilkokul mezunu ve 1'i (%2.3) lise mezunudur.

Tablo 4.44. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının hayatta olup olmama durumuna ilişkin dağılım.

Hayatta Olup Olmama Durumu	**Sayı (n)**	**Yüzde (%)**
İkisi de hayatta	37	86.0
Anne hayatta, baba değil	5	11.6
Baba hayatta, anne değil	1	2.3
Toplam	43	100.0

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının 37'sinde (%86.0) her ikisi de hayatta, 5'inde (%11.6) sadece anne hayatta, baba değil, 1'inde (%2.3) sadece baba hayatta, anne değil olduğu görülmektedir.

Tablo 4.45. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının ekonomik durumuna ilişkin dağılım.

Ekonomik Durum	Sayı (n)	Yüzde (%)
0-1500 TL	21	48.8
1501- 3000 TL	20	46.5
3001 ve üzeri TL	2	4.7
Toplam	43	100.0

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının 21'i (%48.8) 0-1500 TL arası gelire, 20'si (%46.5) 1501-3000 TL arası gelire ve 2'si (%4.7) 3001 ve üzeri TL gelire sahip olduğu görülmektedir.

4.5. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin Anne-Babalarının ADÖ Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin Bulgular

Bu bölümde katılımcıların ADÖ alt boyutlarından aldıkları en düşük ve en yüksek puanlar ile ortalama puanlar tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 4.46. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının ADÖ'nin alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar.

Ölçek Türü	Min - Max	X ± SD
Problem Çözme	1,33 - 3,83	2,26 ± ,56
İletişim	1,33 - 3,67	2,44 ± ,42
Roller	1,73 - 3,36	2,36 ± ,29
Duygusal Tepki Verebilme	1,67 - 4,00	2,53 ± ,45
Gereken İlgiyi Gösterme	2,00 - 3,29	2,74 ± ,29
Davranış Kontrolü	1,78 - 3,00	2,41 ± ,25
Genel İşlevler	1,75 - 3,67	2,35 ± ,38

Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin anne-babalarının ADÖ alt boyutlarından aldıkları puanlar şu şekildedir: problem çözme alt boyutu puanları 1,33 ile 3,83 arasında olup ortalaması 2,26 ±,56 dır; iletişim alt boyutu puanları 1,33 ile 3,67 arasında olup ortalaması 2,44 ± ,42 dir; roller alt boyutu puanları 1,33 ile 3,67 arasında olup ortalaması 2,36 ± ,29 dur; duygusal tepki verebilme alt boyutu puanları 1,67 ile 4,00 arasında olup ortalaması 2,53 ± ,45 tir; gereken ilgiyi gösterme alt boyutu puanları 2,00 ile 3,29 arasında olup ortalaması 2,74 ± ,29 dur; davranış kontrolü alt boyutu

puanları 1,78 ile 3,00 arasında olup ortalaması 2,41 ± ,25 tir; genel işlevler alt boyutu puanları 1,75 ile 3,67 arasında olup ortalaması 2,35 ± ,38 dir.

Katılımcıların ADÖ alt boyutlarının tümünden aldıkları ortalama puanlar 2'nin üzerindedir, bu da katılımcıların tüm bu alt boyutları sağlıksız olarak algıladıklarını göstermektedir. Tablo 4.46'a göre en sağlıksız alt boyut ise 2,74 ortalama ile gereken ilgiyi gösterme alt boyutudur.

4.6. Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Anne-Babalarının ADÖ Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Aile Özelliklerine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular

Bu bölümde evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının ADÖ alt boyutlarından aldıkları puanların, anne-babalarının sosyo-demografik ve ekonomik özelliklerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini bulmak amacıyla normal dağılım özelliği göstermeyen dağılımlar için kullanılan Kruskal Wallis H-Testi ve yine normal bir dağılım özelliği göstermeyen bir dağılımda iki bağımsız grup ortalamalarını karşılaştırmak amacıyla kullanılan Mann-Whitney U-Testi yapılmıştır.

4.6.1. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin Anne-Babalarının ADÖ Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlar, Anne Ya Da Baba Olma (Cinsiyet) Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının ADÖ alt boyutlarından aldıkları puanların, cinsiyet durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla Mann-Whitney U-Testi yapılmıştır.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının ADÖ alt boyutlarından aldıkları puanlarının cinsiyet durumuna göre Mann-Whitney U-Testi sonuçları Tablo 4.47'de gösterilmiştir.

Tablo 4.47. ADÖ alt boyutları puanlarının cinsiyet durumuna göre Mann-Whitney U Testi sonuçları.

ADÖ Alt Boyutları	Cinsiyet	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	Z	U	p
Problem Çözme	Kadın	27	21.20	572.50	-.544	194.500	.587
	Erkek	16	23.34	373.50			
İletişim	Kadın	27	21.96	593.00	-.025	215.000	.980
	Erkek	16	22.06	353.00			
Roller	Kadın	27	22.26	601.00	-.177	209.000	.860
	Erkek	16	21.56	345.00			
Duygusal Tepki Verebilme	Kadın	27	22.07	596.00	-.051	214.000	.960
	Erkek	16	21.88	350.00			
Gereken İlgiyi Gösterme	Kadın	27	22.07	596.00	-.051	214.000	.959
	Erkek	16	21.88	350.00			
Davranış Kontrolü	Kadın	27	22.11	597.00	-.076	213.000	.939
	Erkek	16	21.81	349.00			
Genel İşlevler	Kadın	27	23.24	627.50	-.845	182.500	.398
	Erkek	16	19.91	318.50			

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin annelerinin problem çözme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.20), babalarının problem çözme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (23.34), katılımcıların cinsiyet durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, U=194.500, p>0.05.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin annelerinin iletişim alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.96), babalarının iletişim alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (22.06), katılımcıların cinsiyet durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, U=215.000, p>0.05.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin annelerinin roller alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (22.26), babalarının roller alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.56), katılımcıların cinsiyet durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, U=209.000, p>0.05.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin annelerinin duygusal tepki verebilme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (22.07), babalarının duygusal tepki verebilme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.88), katılımcıların cinsiyet durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, U=214.000, p>0.05.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin annelerinin gereken ilgiyi gösterme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (22.07), babalarının gereken

ilgiyi gösterme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.88), katılımcıların cinsiyet durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, U=214.000, p>0.05.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin annelerinin davranış kontrolü alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (22.11), babalarının davranış kontrolü alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.81), katılımcıların cinsiyet durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, U=213.000, p>0.05.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin annelerinin genel işlevler alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (23.24), babalarının genel işlevler alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (19.91), katılımcıların cinsiyet durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, U=182.500, p>0.05.

4.6.2. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin Anne-Babalarının ADÖ Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlar, Yaş Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının ADÖ alt boyutlarından aldıkları puanların, yaş durumları açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini bulmak amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmıştır.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının ADÖ alt boyutlarından aldıkları puanların, yaş durumları açısından Kruskal Wallis H-Testi sonuçları Tablo 4.48'de gösterilmiştir.

Tablo 4.48. ADÖ alt boyutları puanlarının yaş durumlarına göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları.

ADÖ Alt Boyutları	Yaş	n	Sıra Ort.	SD	χ2	p
Problem Çözme	25-30 yaş arası	1	2.50	5	4.150	.528
	31-35 yaş arası	3	19.50			
	36-40 yaş arası	5	19.40			
	41-45 yaş arası	10	21.80			
	46-50 yaş arası	14	25.79			
	51 yaş ve üzeri	10	20.90			
İletişim	25-30 yaş arası	1	25.00	5	3.845	.572
	31-35 yaş arası	3	25.67			
	36-40 yaş arası	5	28.70			
	41-45 yaş arası	10	17.25			
	46-50 yaş arası	14	23.71			
	51 yaş ve üzeri	10	19.60			
Roller	25-30 yaş arası	1	34.00	5	4.527	.476
	31-35 yaş arası	3	32.67			
	36-40 yaş arası	5	25.90			
	41-45 yaş arası	10	19.85			
	46-50 yaş arası	14	21.11			
	51 yaş ve üzeri	10	19.05			
Duygusal Tepki Verebilme	25-30 yaş arası	1	9.00	5	5.669	.340
	31-35 yaş arası	3	33.33			
	36-40 yaş arası	5	23.00			
	41-45 yaş arası	10	23.15			
	46-50 yaş arası	14	23.14			
	51 yaş ve üzeri	10	16.65			
Gereken İlgiyi Gösterme	25-30 yaş arası	1	7.00	5	7.959	.158
	31-35 yaş arası	3	26.83			
	36-40 yaş arası	5	33.80			
	41-45 yaş arası	10	23.15			
	46-50 yaş arası	14	19.11			
	51 yaş ve üzeri	10	16.05			
Davranış Kontrolü	25-30 yaş arası	1	27.50	5	1.493	.914
	31-35 yaş arası	3	20.50			
	36-40 yaş arası	5	18.90			
	41-45 yaş arası	10	21.00			
	46-50 yaş arası	14	24.82			
	51 yaş ve üzeri	10	20.50			
Genel İşlevler	25-30 yaş arası	1	34.50	5	2.715	.744
	31-35 yaş arası	3	30.00			
	36-40 yaş arası	5	23.00			
	41-45 yaş arası	10	19.85			
	46-50 yaş arası	14	21.68			
	51 yaş ve üzeri	10	20.45			

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarından 25-30 yaş arası olanlarının problem çözme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (2.50), 31-35 yaş arası olanlarının problem çözme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (19.50), 36-40 yaş arası olanlarının problem çözme alt boyutundan aldıkları sıra

ortalama puanları (19.40), 41-45 yaş arası olanlarının problem çözme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.80), 46-50 yaş arası olanlarının problem çözme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (25.79), 51 yaş ve üzeri olanlarının problem çözme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (20.90), yaş durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarından 25-30 yaş arası olanlarının iletişim alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (25.00), 31-35 yaş arası olanlarının iletişim alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (25.67), 36-40 yaş arası olanlarının iletişim alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (28.70), 41-45 yaş arası olanlarının iletişim alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (17.25), 46-50 yaş arası olanlarının iletişim alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (23.71), 51 yaş ve üzeri olanlarının iletişim alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (19.60), yaş durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarından 25-30 yaş arası olanlarının roller alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (34.00), 31-35 yaş arası olanlarının roller alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (32.67), 36-40 yaş arası olanlarının roller alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (25.90), 41-45 yaş arası olanlarının roller alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (19.85), 46-50 yaş arası olanlarının roller alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.11), 51 yaş ve üzeri olanlarının roller alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (19.05), yaş durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarından 25-30 yaş arası olanlarının duygusal tepki verebilme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (9.00), 31-35 yaş arası olanlarının duygusal tepki verebilme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (33.33), 36-40 yaş arası olanlarının duygusal tepki verebilme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (23.00), 41-45 yaş arası olanlarının duygusal tepki verebilme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (23.15), 46-50 yaş arası olanlarının duygusal tepki verebilme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (23.14), 51 yaş ve üzeri olanlarının duygusal tepki verebilme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (16.65), yaş durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarından 25-30 yaş arası olanlarının gereken ilgiyi gösterme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (7.00), 31-35 yaş arası olanlarının gereken ilgiyi gösterme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (26.83), 36-40 yaş arası olanlarının gereken ilgiyi gösterme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (33.80), 41-45 yaş arası olanlarının gereken ilgiyi gösterme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (23.15), 46-50 yaş arası olanlarının gereken ilgiyi gösterme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (19.11), 51 yaş ve üzeri olanlarının gereken ilgiyi gösterme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (16.05), yaş durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarından 25-30 yaş arası olanlarının davranış kontrolü alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (27.50), 31-35 yaş arası olanlarının davranış kontrolü alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (20.50), 36-40 yaş arası olanlarının davranış kontrolü alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (18.90), 41-45 yaş arası olanlarının davranış kontrolü alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.00), 46-50 yaş arası olanlarının davranış kontrolü alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (24.82), 51 yaş ve üzeri olanlarının davranış kontrolü alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (20.50), yaş durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarından 25-30 yaş arası olanlarının genel işlevler alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (34.50), 31-35 yaş arası olanlarının genel işlevler alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (30.00), 36-40 yaş arası olanlarının genel işlevler alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (23.00), 41-45 yaş arası olanlarının genel işlevler alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (19.85), 46-50 yaş arası olanlarının genel işlevler alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.68), 51 yaş ve üzeri olanlarının genel işlevler alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (20.45), yaş durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

4.6.3. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin Anne-Babalarının ADÖ Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlar, Aile Yapısı Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının ADÖ alt boyutlarından aldıkları puanların, aile yapısı durumları açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini bulmak amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmıştır.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının ADÖ alt boyutlarından aldıkları puanların, aile yapısı durumları açısından Kruskal Wallis H-Testi sonuçları Tablo 4.49'da gösterilmiştir.

Tablo 4.49. ADÖ alt boyutları puanlarının aile yapısı durumlarına göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları.

ADÖ Alt Boyutları	Aile Yapısı	n	Sıra Ort.	SD	χ2	p
Problem Çözme	Geniş Aile	13	21.69	2	.368	.832
	Çekirdek Aile	13	20.58			
	Parçalanmış/Bölünmüş Aile	17	23.32			
İletişim	Geniş Aile	13	24.35	2	2.002	.368
	Çekirdek Aile	13	24.00			
	Parçalanmış/Bölünmüş Aile	17	18.68			
Roller	Geniş Aile	13	21.77	2	3.663	.160
	Çekirdek Aile	13	17.12			
	Parçalanmış/Bölünmüş Aile	17	25.91			
Duygusal Tepki Verebilme	Geniş Aile	13	20.85	2	1.031	.597
	Çekirdek Aile	13	24.92			
	Parçalanmış/Bölünmüş Aile	17	20.65			
Gereken İlgiyi Gösterme	Geniş Aile	13	19.38	2	.886	.642
	Çekirdek Aile	13	22.58			
	Parçalanmış/Bölünmüş Aile	17	23.56			
Davranış Kontrolü	Geniş Aile	13	21.88	2	.540	.764
	Çekirdek Aile	13	20.15			
	Parçalanmış/Bölünmüş Aile	17	23.50			
Genel İşlevler	Geniş Aile	13	19.77	2	.875	.645
	Çekirdek Aile	13	21.58			
	Parçalanmış/Bölünmüş Aile	17	24.03			

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene ve geniş aile yapısına sahip yetişkinlerin problem çözme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.69), çekirdek aile yapısına sahip yetişkinlerin problem çözme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (20.58), parçalanmış bölünmüş aile yapısına sahip yetişkinlerin

problem çözme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (23.32), aile yapısı durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>0.05).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene ve geniş aile yapısına sahip yetişkinlerin iletişim alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (24.35), çekirdek aile yapısına sahip yetişkinlerin iletişim alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (24.00), parçalanmış bölünmüş aile yapısına sahip yetişkinlerin iletişim alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (18.68), aile yapısı durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>0.05).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene ve geniş aile yapısına sahip yetişkinlerin roller alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.77), çekirdek aile yapısına sahip yetişkinlerin roller alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (17.12), parçalanmış bölünmüş aile yapısına sahip yetişkinlerin roller alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (25.91), aile yapısı durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>0.05).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene ve geniş aile yapısına sahip yetişkinlerin duygusal tepki verebilme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (20.85), çekirdek aile yapısına sahip yetişkinlerin duygusal tepki verebilme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (24.92), parçalanmış bölünmüş aile yapısına sahip yetişkinlerin duygusal tepki verebilme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (20.65), aile yapısı durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>0.05).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene ve geniş aile yapısına sahip yetişkinlerin gereken ilgiyi gösterme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (19.38), çekirdek aile yapısına sahip yetişkinlerin gereken ilgiyi gösterme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (22.58), parçalanmış bölünmüş aile yapısına sahip yetişkinlerin gereken ilgiyi gösterme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (23.56), aile yapısı durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>0.05).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene ve geniş aile yapısına sahip yetişkinlerin davranış kontrolü alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.88), çekirdek aile yapısına sahip yetişkinlerin davranış kontrolü alt boyutundan aldıkları

sıra ortalama puanları (20.15), parçalanmış bölünmüş aile yapısına sahip yetişkinlerin davranış kontrolü alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (23.50), aile yapısı durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene ve geniş aile yapısına sahip yetişkinlerin genel işlevler alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (19.77), çekirdek aile yapısına sahip yetişkinlerin genel işlevler alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.58), parçalanmış bölünmüş aile yapısına sahip yetişkinlerin genel işlevler alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (24.03), aile yapısı durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

4.6.4. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin Anne-Babalarının Algıladıkları Aile İşlevselliği Alt Boyutları, Birlikte Yaşanılan Kişiler Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının ADÖ alt boyutlarından aldıkları puanların, birlikte yaşanılan kişiler durumları açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini bulmak amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmıştır.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip yetişkinlerin ADÖ alt boyutlarından aldıkları puanların, birlikte yaşanılan kişiler durumları açısından göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları Tablo 4.50'de göstermiştir.

Tablo 4.50. ADÖ alt boyutları puanlarının birlikte yaşanılan kişiler durumuna göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları.

ADÖ Alt Boyutları	Birlikte Yaşanılan Kişiler	n	Sıra Ort.	SD	χ2	p
Problem Çözme	Kendisi, eşi ve çocuklar	14	21.57	5	4.306	.506
	Kendisi, ikinci eşi ve çocuklar	3	13.67			
	İkinci eş, kendisi ve çocuklar	5	19.10			
	Kendisi, eşi, akrabalar ve çocuklar	13	22.15			
	Yalnız	7	25.64			
	Diğer	1	40.00			
İletişim	Kendisi, eşi ve çocuklar	14	24.04	5	8.151	.148
	Kendisi, ikinci eşi ve çocuklar	3	16.00			
	İkinci eş, kendisi ve çocuklar	5	10.80			
	Kendisi, eşi, akrabalar ve çocuklar	13	23.54			
	Yalnız	7	22.64			
	Diğer	1	43.00			
Roller	Kendisi, eşi ve çocuklar	14	19.86	5	6.189	.288
	Kendisi, ikinci eşi ve çocuklar	3	30.67			
	İkinci eş, kendisi ve çocuklar	5	17.90			
	Kendisi, eşi, akrabalar ve çocuklar	13	19.65			
	Yalnız	7	27.29			
	Diğer	1	40.00			
Duygusal Tepki Verebilme	Kendisi, eşi ve çocuklar	14	26.18	5	6.436	.266
	Kendisi, ikinci eşi ve çocuklar	3	19.00			
	İkinci eş, kendisi ve çocuklar	5	15.60			
	Kendisi, eşi, akrabalar ve çocuklar	13	19.73			
	Yalnız	7	20.71			
	Diğer	1	43.00			
Gereken İlgiyi Gösterme	Kendisi, eşi ve çocuklar	14	23.25	5	6.437	.266
	Kendisi, ikinci eşi ve çocuklar	3	33.83			
	İkinci eş, kendisi ve çocuklar	5	12.00			
	Kendisi, eşi, akrabalar ve çocuklar	13	21.15			
	Yalnız	7	23.57			
	Diğer	1	19.00			
Davranış Kontrolü	Kendisi, eşi ve çocuklar	14	21.93	5	4.330	.503
	Kendisi, ikinci eşi ve çocuklar	3	24.17			
	İkinci eş, kendisi ve çocuklar	5	15.00			
	Kendisi, eşi, akrabalar ve çocuklar	13	22.38			
	Yalnız	7	22.64			
	Diğer	1	42.00			
Genel İşlevler	Kendisi, eşi ve çocuklar	14	21.14	5	10.498	.062
	Kendisi, ikinci eşi ve çocuklar	3	23.17			
	İkinci eş, kendisi ve çocuklar	5	9.40			
	Kendisi, eşi, akrabalar ve çocuklar	13	21.85			
	Yalnız	7	29.50			
	Diğer	1	43.00			

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip; kendisi, eşi ve çocukları ile birlikte yaşayan yetişkinlerin problem çözme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.57), kendisi, ikinci eşi ve çocukları ile birlikte yaşayan yetişkinlerin problem çözme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (13.67), ikinci eşi, kendisi ve çocukları ile birlikte yaşayan yetişkinlerin problem çözme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (19.10), kendisi, eşi, akrabaları ve çocukları ile birlikte yaşayan yetişkinlerin problem çözme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (22.15), yalnız yaşayan yetişkinlerin problem çözme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (25.64) ve diğer yanıtını veren yetişkinlerin problem çözme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (40.00), birlikte yaşanılan kişiler durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip; kendisi, eşi ve çocukları ile birlikte yaşayan yetişkinlerin iletişim alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (24.04), kendisi, ikinci eşi ve çocukları ile birlikte yaşayan yetişkinlerin iletişim alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (16.00), ikinci eşi, kendisi ve çocukları ile birlikte yaşayan yetişkinlerin iletişim alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (10.80), kendisi, eşi, akrabaları ve çocukları ile birlikte yaşayan yetişkinlerin iletişim alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (23.54), yalnız yaşayan yetişkinlerin iletişim alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (22.64) ve diğer yanıtını veren yetişkinlerin iletişim alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (43.00), birlikte yaşanılan kişiler durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip; kendisi, eşi ve çocukları ile birlikte yaşayan yetişkinlerin roller alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (19.86), kendisi, ikinci eşi ve çocukları ile birlikte yaşayan yetişkinlerin roller alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (30.67), ikinci eşi, kendisi ve çocukları ile birlikte yaşayan yetişkinlerin roller alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (17.90), kendisi, eşi, akrabaları ve çocukları ile birlikte yaşayan yetişkinlerin roller alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (19.65), yalnız yaşayan yetişkinlerin roller alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (27.29) ve diğer yanıtını veren yetişkinlerin roller alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (40.00), birlikte yaşanılan kişiler durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip; kendisi, eşi ve çocukları ile birlikte yaşayan yetişkinlerin duygusal tepki verebilme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (26.18), kendisi, ikinci eşi ve çocukları ile birlikte yaşayan yetişkinlerin duygusal tepki verebilme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (19.00), ikinci eşi, kendisi ve çocukları ile birlikte yaşayan yetişkinlerin duygusal tepki verebilme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (15.60), kendisi, eşi, akrabaları ve çocukları ile birlikte yaşayan yetişkinlerin duygusal tepki verebilme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (19.73), yalnız yaşayan yetişkinlerin duygusal tepki verebilme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (20.71) ve diğer yanıtını veren yetişkinlerin duygusal tepki verebilme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (43.00), birlikte yaşanılan kişiler durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip; kendisi, eşi ve çocukları ile birlikte yaşayan yetişkinlerin gereken ilgiyi gösterme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (23.25), kendisi, ikinci eşi ve çocukları ile birlikte yaşayan yetişkinlerin gereken ilgiyi gösterme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (33.83), ikinci eşi, kendisi ve çocukları ile birlikte yaşayan yetişkinlerin gereken ilgiyi gösterme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (12.00), kendisi, eşi, akrabaları ve çocukları ile birlikte yaşayan yetişkinlerin gereken ilgiyi gösterme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.15), yalnız yaşayan yetişkinlerin gereken ilgiyi gösterme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (23.57) ve diğer yanıtını veren yetişkinlerin gereken ilgiyi gösterme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (19.00), birlikte yaşanılan kişiler durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip; kendisi, eşi ve çocukları ile birlikte yaşayan yetişkinlerin davranış kontrolü alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.93), kendisi, ikinci eşi ve çocukları ile birlikte yaşayan yetişkinlerin davranış kontrolü alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (24.17), ikinci eşi, kendisi ve çocukları ile birlikte yaşayan yetişkinlerin davranış kontrolü alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (15.00), kendisi, eşi, akrabaları ve çocukları ile birlikte yaşayan yetişkinlerin davranış kontrolü alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (22.38), yalnız yaşayan yetişkinlerin davranış kontolü alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (22.64) ve diğer yanıtını veren yetişkinlerin davranış kontrolü alt

boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (42.00), birlikte yaşanılan kişiler durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>0.05).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip; kendisi, eşi ve çocukları ile birlikte yaşayan yetişkinlerin genel işlevler alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.14), kendisi, ikinci eşi ve çocukları ile birlikte yaşayan yetişkinlerin genel işlevler alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (23.17), ikinci eşi, kendisi ve çocukları ile birlikte yaşayan yetişkinlerin genel işlevler alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (9.40), kendisi, eşi, akrabaları ve çocukları ile birlikte yaşayan yetişkinlerin genel işlevler alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.85), yalnız yaşayan yetişkinlerin genel işlevler alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (29.50) ve diğer yanıtını veren yetişkinlerin genel işlevler alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (43.00), birlikte yaşanılan kişiler durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>0.05).

4.6.5. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin Anne-Babalarının Algıladıkları Aile İşlevselliği Alt Boyutları, Ailedeki Çocuk Sayısı Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının ADÖ alt boyutlarından aldıkları puanların, ailedeki çocuk sayısı durumu açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini bulmak amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmıştır.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının ADÖ alt boyutlarından aldıkları puanların, ailedeki çocuk sayısı durumuna göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları Tablo 4.51'de gösterilmiştir.

Tablo 4.51. ADÖ alt boyutları puanlarının ailedeki çocuk sayısı durumuna göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları.

ADÖ Alt Boyutları	Çocuk Sayısı	n	Sıra Ort.	SD	χ2	p
Problem Çözme	2 Çocuk	1	39.00	3	2.535	.469
	3 Çocuk	2	16.50			
	4 Çocuk	8	19.75			
	5 ve üzeri	32	22.38			
İletişim	2 Çocuk	1	25.00	3	.088	.993
	3 Çocuk	2	21.50			
	4 Çocuk	8	21.31			
	5 ve üzeri	32	22.11			
Roller	2 Çocuk	1	23.50	3	.934	.817
	3 Çocuk	2	20.50			
	4 Çocuk	8	18.31			
	5 ve üzeri	32	22.97			
Duygusal Tepki Verebilme	2 Çocuk	1	35.00	3	1.171	.760
	3 Çocuk	2	23.50			
	4 Çocuk	8	21.25			
	5 ve üzeri	32	21.69			
Gereken İlgiyi Gösterme	2 Çocuk	1	7.00	3	2.011	.570
	3 Çocuk	2	26.50			
	4 Çocuk	8	24.13			
	5 ve üzeri	32	21.66			
Davranış Kontrolü	2 Çocuk	1	9.50	3	2.425	.489
	3 Çocuk	2	15.50			
	4 Çocuk	8	19.25			
	5 ve üzeri	32	23.48			
Genel İşlevler	2 Çocuk	1	40.00	3	2.620	.454
	3 Çocuk	2	21.00			
	4 Çocuk	8	18.81			
	5 ve üzeri	32	22.30			

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenle birlikte 2 çocuğa sahip yetişkinlerin problem çözme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (39.00), 3 çocuğa sahip yetişkinlerin problem çözme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (16.50), 4 çocuğa sahip yetişkinlerin problem çözme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (19.75), 5 ve üzeri çocuğa sahip yetişkinlerin problem çözme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (22.38), ailedeki çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenle birlikte 2 çocuğa sahip yetişkinlerin iletişim alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (25.00), 3 çocuğa sahip yetişkinlerin iletişim alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.50), 4 çocuğa sahip yetişkinlerin iletişim alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.31), 5 ve üzeri çocuğa sahip yetişkinlerin iletişim alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (22.11), ailedeki çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenle birlikte 2 çocuğa sahip yetişkinlerin roller alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (23.50), 3 çocuğa sahip yetişkinlerin roller alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (20.50), 4 çocuğa sahip yetişkinlerin roller alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (18.31), 5 ve üzeri çocuğa sahip yetişkinlerin roller alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (22.97), ailedeki çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenle birlikte 2 çocuğa sahip yetişkinlerin duygusal tepki verebilme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (35.00), 3 çocuğa sahip yetişkinlerin duygusal tepki verebilme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (23.50), 4 çocuğa sahip yetişkinlerin duygusal tepki verebilme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.25), 5 ve üzeri çocuğa sahip yetişkinlerin duygusal tepki verebilme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.69), ailedeki çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenle birlikte 2 çocuğa sahip yetişkinlerin gereken ilgiyi gösterme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (7.00), 3 çocuğa sahip yetişkinlerin gereken ilgiyi gösterme alt boyutundan aldıkları sıra

ortalama puanları (26.50), 4 çocuğa sahip yetişkinlerin gereken ilgiyi gösterme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (24.13), 5 ve üzeri çocuğa sahip yetişkinlerin gereken ilgiyi gösterme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.66), ailedeki çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenle birlikte 2 çocuğa sahip yetişkinlerin davranış kontrolü alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (9.50), 3 çocuğa sahip yetişkinlerin davranış kontrolü alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (15.50), 4 çocuğa sahip yetişkinlerin davranış kontrolü alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (19.25), 5 ve üzeri çocuğa sahip yetişkinlerin davranış kontrolü alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (23.48), ailedeki çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenle birlikte 2 çocuğa sahip yetişkinlerin genel işlevler alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (40.00), 3 çocuğa sahip yetişkinlerin genel işlevler alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.00), 4 çocuğa sahip yetişkinlerin genel işlevler alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (18.81), 5 ve üzeri çocuğa sahip yetişkinlerin genel işlevler alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (22.30), ailedeki çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

4.6.6. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin Anne-Babalarının ADÖ Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlar, Annenin Eğitim Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının ADÖ alt boyutlarından aldıkları puanların, annenin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla Mann-Whitney U-Testi yapılmıştır.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının ADÖ alt boyutlarından aldıkları puanlarının annenin eğitim durumuna göre Mann-Whitney U-Testi sonuçları Tablo 4.52'de gösterilmiştir.

Tablo 4.52. ADÖ alt boyutları puanlarının annenin eğitim durumuna göre Mann-Whitney U Testi sonuçları.

ADÖ Alt Boyutları	Annenin Eğitim Durumu	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	Z	U	p
Problem Çözme	Okur yazar değil	32	22.09	707.00	-.084	173.000	.933
	İlkokul mezunu	11	21.73	239.00			
İletişim	Okur yazar değil	32	20.39	652.50	-1.443	124.500	.149
	İlkokul mezunu	11	26.68	293.50			
Roller	Okur yazar değil	32	22.42	717.50	-.378	162.500	.706
	İlkokul mezunu	11	20.77	228.50			
Duygusal Tepki Verebilme	Okur yazar değil	32	22.72	727.00	-.646	153.000	.518
	İlkokul mezunu	11	19.91	219.00			
Gereken İlgiyi Gösterme	Okur yazar değil	32	20.69	662.00	-1.191	134.000	.234
	İlkokul mezunu	11	25.82	284.00			
Davranış Kontrolü	Okur yazar değil	32	21.36	683.50	-.579	155.500	.563
	İlkokul mezunu	11	23.86	262.50			
Genel İşlevler	Okur yazar değil	32	22.09	707.00	-.084	173.000	.933
	İlkokul mezunu	11	21.73	239.00			

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip okur yazar değil annelerin problem çözme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (22.09), ilkokul mezunu annelerin problem çözme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.73), annenin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, U=173.000, p>0.05.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip okur yazar değil annelerin iletişim alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (20.39), ilkokul mezunu annelerin iletişim alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (26.68), annenin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, U=124.500, p>0.05.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip okur yazar değil annelerin roller alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (22.42), ilkokul mezunu annelerin roller alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (20.77), annenin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, U=162.500, p>0.05.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip okur yazar değil annelerin duygusal tepki verebilme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (22.72), ilkokul mezunu annelerin duygusal tepki verebilme alt boyutundan aldıkları sıra

ortalama puanları (19.91), annenin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, U=153.000, p>0.05.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip okur yazar değil annelerin gereken ilgiyi gösterme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (20.69), ilkokul mezunu annelerin gereken ilgiyi gösterme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (25.82), annenin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, U=134.000, p>0.05.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip okur yazar değil annelerin davranış kontrolü alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.36), ilkokul mezunu annelerin davranış kontrolü alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (23.86), annenin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, U=155.500, p>0.05.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip okur yazar değil annelerin genel işlevler alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (22.09), ilkokul mezunu annelerin genel işlevler alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.73), annenin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, U=173.000, p>0.05.

4.6.7. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin Anne-Babalarının Algıladıkları Aile İşlevselliği Alt Boyutları, Babanın Eğitim Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının ADÖ alt boyutlarından aldıkları puanların, babanın eğitim durumu açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini bulmak amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmıştır. Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip yetişkinlerin ADÖ alt boyutlarından aldıkları puanların, babanın eğitim durumuna göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları Tablo 4.53'de gösterilmiştir.

Tablo 4.53. ADÖ alt boyutları puanlarının babanın eğitim durumuna göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları.

ADÖ Alt Boyutları	Babanın Eğitim Durumu	n	Sıra Ort.	SD	χ2	p
Problem Çözme	Okur yazar değil	10	19.90	2	.378	.828
	İlkokul mezunu	32	22.67			
	Lise mezunu	1	21.50			
İletişim	Okur yazar değil	10	23.20	2	1.446	.485
	İlkokul mezunu	32	22.08			
	Lise mezunu	1	7.50			
Roller	Okur yazar değil	10	16.40	2	2.875	.237
	İlkokul mezunu	32	23.89			
	Lise mezunu	1	17.50			
Duygusal Tepki Verebilme	Okur yazar değil	10	24.80	2	1.182	.554
	İlkokul mezunu	32	20.88			
	Lise mezunu	1	30.00			
Gereken İlgiyi Gösterme	Okur yazar değil	10	21.00	2	.488	.783
	İlkokul mezunu	32	22.06			
	Lise mezunu	1	30.00			
Davranış Kontrolü	Okur yazar değil	10	24.95	2	.785	.675
	İlkokul mezunu	32	21.19			
	Lise mezunu	1	18.50			
Genel İşlevler	Okur yazar değil	10	22.35	2	.785	.675
	İlkokul mezunu	32	21.92			
	Lise mezunu	1	21.00			

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip okur yazar değil babaların problem çözme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (19.90), ilkokul mezunu babaların problem çözme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (22.67), lise mezunu babaların problem çözme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.50), babanın eğitim durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip okur yazar değil babaların iletişim alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (23.20), ilkokul mezunu babaların iletişim alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (22.08), lise mezunu babaların iletişim alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (7.50), babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip okur yazar değil babaların roller alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (16.40), ilkokul mezunu babaların roller alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (23.89), lise mezunu babaların roller alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (17.50), babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip okur yazar değil babaların duygusal tepki verebilme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (24.80), ilkokul mezunu babaların duygusal tepki verebilme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (20.88), lise mezunu babaların duygusal tepki verebilme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (30.00), babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip okur yazar değil babaların gereken ilgiyi gösterme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.00), ilkokul mezunu babaların gereken ilgiyi gösterme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (22.06), lise mezunu babaların gereken ilgiyi gösterme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (30.00), babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip okur yazar değil babaların davranış kontrolü alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (24.95), ilkokul mezunu babaların davranış kontrolü alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.19), lise mezunu babaların davranış kontrolü alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (18.50), babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip okur yazar değil babaların genel işlevler alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (22.35), ilkokul mezunu babaların genel işlevler alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.92), lise mezunu babaların genel işlevler alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.00), babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

4.6.8. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin Anne-Babalarının Algıladıkları Aile İşlevselliği Alt Boyutları, Anne-Babanın Hayatta Olup Olmama Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının ADÖ alt boyutlarından aldıkları puanların, anne babanın hayatta olup olmama durumu açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini bulmak amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmıştır.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının ADÖ alt boyutlarından aldıkları puanların, anne babanın hayatta olup olmama durumuna göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları Tablo 4.54'de gösterilmiştir.

Tablo 4.54. ADÖ alt boyutları puanlarının anne-babanın hayatta olup olmama durumuna göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları.

ADÖ Alt Boyutları	Hayatta Olup Olmama Durumu	n	Sıra Ort.	SD	$\chi 2$	p
Problem Çözme	İkisi de hayatta	37	21.64	2	.285	.867
	Anne hayatta, baba değil	5	24.80			
	Baba hayatta, anne değil	1	21.50			
İletişim	İkisi de hayatta	37	22.54	2	.808	.668
	Anne hayatta, baba değil	5	17.40			
	Baba hayatta, anne değil	1	25.00			
Roller	İkisi de hayatta	37	20.77	2	3.055	.217
	Anne hayatta, baba değil	5	28.00			
	Baba hayatta, anne değil	1	37.50			
Duygusal Tepki Verebilme	İkisi de hayatta	37	21.58	2	.310	.856
	Anne hayatta, baba değil	5	24.80			
	Baba hayatta, anne değil	1	23.50			
Gereken İlgiyi Gösterme	İkisi de hayatta	37	20.50	2	3.941	.139
	Anne hayatta, baba değil	5	31.50			
	Baba hayatta, anne değil	1	30.00			
Davranış Kontrolü	İkisi de hayatta	37	19.86	2	7.939	.019
	Anne hayatta, baba değil	5	35.70			
	Baba hayatta, anne değil	1	32.50			
Genel İşlevler	İkisi de hayatta	37	20.45	2	4.157	.125
	Anne hayatta, baba değil	5	31.00			
	Baba hayatta, anne değil	1	34.50			

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip, anne-babanın her ikisinin de hayatta olduğu ailelerdeki anne-babaların problem çözme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.64), annenin hayatta, babanın değil olduğu ailelerdeki anne-babaların problem çözme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (24.80), babanın hayatta, annenin hayatta değil olduğu ailelerdeki anne-babaların problem çözme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.50), anne-babanın hayatta olup olmama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip, anne-babanın her ikisinin de hayatta olduğu ailelerdeki anne-babaların iletişim alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (22.54), annenin hayatta, babanın değil olduğu ailelerdeki anne-babaların iletişim alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (17.40), babanın hayatta, annenin değil olduğu ailelerdeki anne-babaların iletişim alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (25.00), anne-babanın hayatta olup olmama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip, anne-babanın her ikisinin de hayatta olduğu ailelerdeki anne-babaların roller alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (20.77), annenin hayatta, babanın değil olduğu ailelerdeki anne-babaların roller alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (28.00), babanın hayatta, annenin değil olduğu ailelerdeki anne-babaların roller alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (37.50), anne-babanın hayatta olup olmama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip, anne-babanın her ikisinin de hayatta olduğu ailelerdeki anne-babaların duygusal tepki verebilme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.58), annenin hayatta, babanın değil olduğu ailelerdeki anne-babaların duygusal tepki verebilme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (24.80), babanın hayatta, annenin değil olduğu ailelerdeki anne-babaların duygusal tepki verebilme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (23.50), anne-babanın hayatta olup olmama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip, anne-babanın her ikisinin de hayatta olduğu ailelerdeki anne-babaların gereken ilgiyi gösterme alt boyutundan

aldıkları sıra ortalama puanları (20.50), annenin hayatta, babanın değil olduğu ailelerdeki anne-babaların gereken ilgiyi gösterme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (31.50), babanın hayatta, annenin değil olduğu ailelerdeki anne-babaların gereken ilgiyi gösterme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (30.00), anne-babanın hayatta olup olmama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip, anne-babanın her ikisinin de hayatta olduğu ailelerdeki anne-babaların davranış kontrolü alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (19.86), annenin hayatta, babanın değil olduğu ailelerdeki anne-babaların davranış kontrolü alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (35.70), babanın hayatta, annenin değil olduğu ailelerdeki anne-babaların davranış kontrolü alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (32.50), anne-babanın hayatta olup olmama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $\chi 2(2)=7.939$, $p<0.05$. Tek ebeveynli ailelerdeki yetişkinler, annenin ve babanın her ikisinin de hayatta olduğu ailelerdeki yetişkinlere göre, davranış kontrolü alt boyutunu daha sağlıksız olarak algılamaktadır.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip, anne-babanın her ikisinin de hayatta olduğu ailelerdeki anne-babaların genel işlevler alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (20.45), annenin hayatta, babanın değil olduğu ailelerdeki anne-babaların genel işlevler alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (31.00), babanın hayatta, annenin değil olduğu ailelerdeki anne-babaların genel işlevler alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (34.50), anne-babanın hayatta olup olmama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

4.6.9. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin Anne-Babalarının Algıladıkları Aile İşlevselliği Alt Boyutları, Ailenin Ekonomik Durumu Açısından Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının ADÖ alt boyutlarından aldıkları puanların, ailenin ekonomik durumu açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini bulmak amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmıştır.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının ADÖ alt boyutlarından aldıkları puanların, ailenin ekonomik durumu açısından Kruskal Wallis H-Testi sonuçları Tablo 4.55'te gösterilmiştir.

Tablo 4.55. ADÖ alt boyutları puanlarının ailenin ekonomik durumuna göre Kruskal Wallis H-Testi sonuçları.

ADÖ Alt Boyutları	Ekonomik Durum	n	Sıra Ort.	SD	χ2	p
Problem Çözme	0-1500 TL	21	20.74	2	.573	.751
	1501-3000 TL	20	22.88			
	3001 ve üzeri TL	2	26.50			
İletişim	0-1500 TL	21	19.83	2	1.360	.507
	1501-3000 TL	20	23.78			
	3001 ve üzeri TL	2	27.00			
Roller	0-1500 TL	21	22.40	2	.762	.683
	1501-3000 TL	20	20.90			
	3001 ve üzeri TL	2	28.75			
Duygusal Tepki Verebilme	0-1500 TL	21	19.45	2	1.798	.407
	1501-3000 TL	20	24.20			
	3001 ve üzeri TL	2	26.75			
Gereken İlgiyi Gösterme	0-1500 TL	21	19.79	2	1.408	.495
	1501-3000 TL	20	23.88			
	3001 ve üzeri TL	2	26.50			
Davranış Kontrolü	0-1500 TL	21	21.88	2	.420	.811
	1501-3000 TL	20	21.58			
	3001 ve üzeri TL	2	27.50			
Genel İşlevler	0-1500 TL	21	19.83	2	1.685	.431
	1501-3000 TL	20	23.50			
	3001 ve üzeri TL	2	29.75			

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene ve 0-1500 TL arası gelire sahip ailelerdeki yetişkinlerin problem çözme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (20.74), 1501-3000 TL arası gelire sahip ailelerdeki yetişkinlerin problem çözme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (22.88), 3001 ve üzeri TL gelire sahip ailelerdeki yetişkinlerin problem çözme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (26.50), ailenin ekonomik durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene ve 0-1500 TL arası gelire sahip ailelerdeki yetişkinlerin iletişim alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (19.83),

1501-3000 TL arası gelire sahip ailelerdeki yetişkinlerin iletişim alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (23.78), 3001 ve üzeri TL gelire sahip ailelerdeki yetişkinlerin iletişim alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (27.00), ailenin ekonomik durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene ve 0-1500 TL arası gelire sahip ailelerdeki yetişkinlerin roller alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (22.40), 1501-3000 TL arası gelire sahip ailelerdeki yetişkinlerin roller alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (20.90), 3001 ve üzeri TL gelire sahip ailelerdeki yetişkinlerin roller alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (28.75), ailenin ekonomik durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene ve 0-1500 TL arası gelire sahip ailelerdeki yetişkinlerin duygusal tepki verebilme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (19.45), 1501-3000 TL arası gelire sahip ailelerdeki yetişkinlerin duygusal tepki verebilme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (24.20), 3001 ve üzeri TL gelire sahip ailelerdeki yetişkinlerin duygusal tepki verebilme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (26.75), ailenin ekonomik durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene ve 0-1500 TL arası gelire sahip ailelerdeki yetişkinlerin gereken ilgiyi gösterme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (19.79), 1501-3000 TL arası gelire sahip ailelerdeki yetişkinlerin gereken ilgiyi gösterme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (23.88), 3001 ve üzeri TL gelire sahip ailelerdeki yetişkinlerin gereken ilgiyi gösterme alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (26.50), ailenin ekonomik durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene ve 0-1500 TL arası gelire sahip ailelerdeki yetişkinlerin davranış kontrolü alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.88), 1501-3000 TL arası gelire sahip ailelerdeki yetişkinlerin davranış kontrolü alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (21.58), 3001 ve üzeri TL gelire sahip ailelerdeki yetişkinlerin davranış kontrolü alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (27.50), ailenin ekonomik durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene ve 0-1500 TL arası gelire sahip ailelerdeki yetişkinlerin genel işlevler alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (19.83), 1501-3000 TL arası gelire sahip ailelerdeki yetişkinlerin genel işlevler alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (23.50), 3001 ve üzeri TL gelire sahip ailelerdeki yetişkinlerin genel işlevler alt boyutundan aldıkları sıra ortalama puanları (29.75), ailenin ekonomik durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

5. TARTIŞMA

5.1. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin Sosyodemografik Özelliklerine, Evden Kaçma Davranışı Gösterme Nedenlerine ve Koruyucu Önleyici Destekler Konusundaki Farkındalıklarına İlişkin Bulguların Tartışılması

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlere uygulanan Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, uygulanabirlik açısından ergen bireylere uygulandığından, ergenlerin benlik saygısının puanlanabilmesi için bu araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Bunun yanı sıra literatürdeki ergenlik tanımlarında ergenliğin başlangıcı ve bitişi konusunda farklılıklar olduğu dikkat çekmektedir. Yapılan tanımların farklı kültürlerde, farklı kalıplarda olduğu görülmektedir. Genel olarak tanım itibariyle ergenlik dönemi çocukluktan yetişkinliğe geçiş sürecinde ara bir süreç olarak kabul edilmektedir. Ergenliğin başlangıcı farklı araştırmacılar tarafından 11-13 ile başlatılarak, bitişi 17-24 yaşlarına kadar çıkabilmektedir (130, 131, 132). Fakat Türkiye'de 18 yaş birçok açıdan dönüm noktası olarak kabul edildiğinden ve gençlerden beklentiler buna göre şekillendiğinden araştırma kapsamında ergenlik dönemi bitişi 18 yaş ve başlangıcı ise yine Türkiye'deki kurum prosedürleri ve işleyişleri göz önünde bulundurularak 12 yaş olarak ele alınmıştır (133).

Araştırma bulgularına göre, evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin %81.4'ünün kız çocuğu olduğu tespit edilmiştir. Bu durum araştırmanın Şanlıurfa ASP İl Müdürlüğü'ne bağlı Çocuk Koruma İl Müdahale ve Değerlendirme Birimi'nde ağırlıklı olarak yapılmış olmasına, bu birimin 0-11 yaş arası kız ve erkek çocukları, 12-18 yaş arası kız çocuklarına geçici barınma (çocukla ilgili sosyal hizmet değerlendirme ve müdahale işlemleri yapılması sürecinde) hizmeti de vermesi sebepli açıklanabilir. Bunun yanı sıra, araştırma içerisinde 12-18 yaş arası erkek ergen oranının az olması, bu yaş aralığına geçici barınma hizmeti (çocukla ilgili sosyal hizmet değerlendirme ve müdahale işlemleri yapılması sürecinde) sağlayan kurum ve kuruluşların kolay erişilebilir ya da olmayışından kaynaklı olduğu gösterilebilir.

Veri toplama sürecinde, 12-18 yaş aralığındaki erkek ergenlere sosyal hizmet müdahale işlemleri sürecinde, 2017 Ocak ayı başlangıcından, 2017 Ekim ayı sonuna

kadar Şanlıurfa 80. Yıl Zihinsel Engelliler Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi'nin hizmet sağladığı bilgisine ulaşılmıştır. Daha sonra, bu hizmetin Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı bünyesinde Şanlıurfa ASP İl Müdürlüğü'ne bağlı Harran Konteynırkent Konaklama içerisinde bulunan Sosyal Hizmet Birimi'ne devredildiği bilgisine ulaşılmıştır. Bu birimin lokasyon olarak şehir merkezinden uzak oluşu ve çocukların misafir edilmesi için uygun şartlara sahip olmaması sebepli araştırma kapsamında evden kaçma davranışı göstermiş 12-18 yaş arası erkek ergene ulaşılabilirliği etkilediğinden, erkek ergen oranının az olduğu açıklaması yapılabilir. Ayrıca araştırmanın yapıldığı yıl (2017 yılı) içerisinde Şanlıurfa ASP İl Müdürlüğü'ne bağlı İlk Müdahale ve Değerlendirme Birimleri'nde kaydı gerçekleştirilmiş 0-18 yaş arası çocuklara ilişkin dağılım Tablo 5.1'de sunulmuştur.

Tablo 5.1. Şanlıurfa'da bulunan ilk müdahale ve değerlendirme birimlerinde 2017 yılında kaydı gerçekleştirilmiş 0-18 yaş arası çocukların aylara dağılımı.

Yaş Aralığı	Sayı (n)	Yüzde (%)
0-11 Yaş (Karma Grup)	123	30.4
12-18 Yaş (Kız çocuğu)	192	47.4
12-18 Yaş (Oğlan çocuğu)	90	22.2
Toplam	405	100.0

Tablo 5.1'de sunulan bilgilere ek olarak araştırmanın yapıldığı yılda (2017 yılı) araştırmanın izin sınırlılığı dahilinde çalışılan ergenlerin de içerisinde bulunduğu 0-18 yaş arası çocukların kayıt işlemlerinin gerçekleştirildiği aylara ve uyruklarına ait ayrıntılı dağılım tabloları Ek-5 ve Ek-6 da verilmiştir. Araştırma kapsamında yalnızca Türkiye Cumhuriyeti uyruklu ergenlerle çalışılmıştır.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin, sahip olduğu aile yapılarına (çekirdek aile, geniş aile, parçalanmış/bölünmüş aile) baktığımızda en yüksek oranın %39.5 oranla bölünmüş/parçalanmış aile yapısı olduğu görülmektedir. Bu oran araştırmanın yapıldığı bölgenin toplumsal yapısı içerisindeki kültürel ve geleneksel pratikleriyle açıklanabilir. Pratikler içerisinde eşlerden birinin ikinci bir partnere/eşe sahip olması ergenlerin aile yapılarını bölünmüş/parçalanmış olarak görmesine neden olduğu açıklaması yapılabilir.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenler %86 oranla hem annelerinin hem de babalarının hayatta olduğununu belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan ergenlerden hem

annesi hem de babası hayatta olmayan ergenin/ergenlerin olmadığı görülmektedir. Ergenler, sadece %2.3 oranla bir ergenin annesinin hayatta olmadığını, %11.6 oranla beş ergenin babasının hayatta olmadığını ifade etmiştir.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenler %74.4 oranla annelerinin okur-yazar olmadığını ifade etmişlerdir. %25.6'sının ise ilkokul mezunu olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Ayrıca ergenlerin verdiği bilgiler sonucuna dayanarak lise, yüksekokul ve üniversite dengi okuldan mezun annenin olmadığı görülmektedir. Bunun nedeni olarak araştırmanın yapıldığı bölgede anne-babaların okula başlama dönemlerinde toplumsal, kültürel ve geleneksel değer yargılarının ve pratiklerinin cinsiyet temelli okullaşma oranına etki edebileceği düşünülebilir. Bunun yanı sıra sosyo-ekonomik durumların annenin okullaşma oranına etki edebileceği diğer bir etken olarak gösterilebilir.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenler %23.3 oranla babalarının okur-yazar olmadığını ifade etmişlerdir. %74.4'ünün ise ilkoul mezunu olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Ayrıca ergenlerin ifade ettiğine göre, babanın eğitim durumu bilgisi içerisinde %2.3 oranla bir babanın lise mezunu olduğu görülmektedir. İlkokul mezunu anne eğitim durumuna (%25.6) oranla ilkokul mezunu baba eğitim durumunun (%74.4) oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Daha önce yapılmış araştırma sonuçlarından Ben-Zur tarafından yapılan çalışmaya göre, babanın eğitim durumu 15-19 yaş arası ergenlerin yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır (134).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin birlikte yaşadığı kişiler durumuna %32.6 en yüksek oranla öz anne, öz baba ve kardeşler yanıtını verdikleri görülmüştür. Bunu ikinci sırada %30.2 oranla anne-baba, akrabalar ve kardeşler ile birlikte yaşama durumunun takip ettiği görülmektedir. Bunun nedeni olarak büyüanne ve büyükbaba gibi bireylerin ya da evlenen aile bireylerinin evlendikleri kişiler ile anne-babaya ait evde birlikte yaşamaya devam etmesi durumları gösterilebilir. Ayrıca birlikte yaşanan kişiler durumuna diğer yanıtının verilmesi, katılımcıdan yanıt vermesi gereken seçenekler arasında kendisine uygun seçeneği görememesi ya da bu duruma ilişkin cevap vermek istememesi durumları ile açıklanabilir.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin kendileri dahilinde kardeş durumuna bakıldığında %74.4 oranla 5 ve üzeri kardeşe sahip oldukları bilgisi sağlanmıştır. Çivitci'ye göre kardeş sayısının artması, aile içerisinde kardeşler arasındaki ilişkiyi ve

anne-baba etkileşimini olumsuz etkileyebileceği gibi, çocukların kendilerini bir birey olarak değerli olarak görmelerini güçleştirerek, iletişim güçlüklerinin yaşanabileceğine ve ergenin aile ortamından daha az doyum alabileceğine dikkat çekmektedir (135). Bu durum araştırma yapılan bölgede aile planlaması konusunda bilgi, hizmet ve eğitim kaynaklı eksikliklerden kaynaklanabileceği gibi; içinde yaşanılan toplumun çok çocuğa sahip olmayı bir güç ve kazanç aracı olarak görme düşüncesinden de kaynaklanabileceği yorumu yapılabilir.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin %97.7'sinin aile ile sorun yaşama durumuna evet şeklinde yanıt verdikleri görülmektedir. Bu da aileye ilişkin dinamiklerin ve işlevselliklerin incelenmesini gerektirmiştir. İleri bölümlerde ayrıntılı olarak tartışılacak olan araştırma kapsamında ele alınan ergenlerin ailelerinin algıladıkları aile işlevselliklerine ait bulgular bu durumu destekler niteliktedir. Bunun yanı sıra ergenlerin yine %97.7'sinin evden kaçmalarında etkisinin olup olmamasına evet yanıtını verdikleri görülmüştür. Buna neden olarak, aile içerisindeki birtakım durumların olabileceği yorumu yapılabilir.

Yukarıdaki aile içerisindeki birtakım durumlara ilişkin ergenlere sunulan nedenler arasından, ergenlerin %30.2 en yüksek oranla sorun yaşama nedenine, aile içerisinde maruz kalınan ya da şahit olunan şiddet durumunu gösterdikleri görülmüştür. Gösterilen sebep ergenlerin içerisinde bulunduğu bilişsel, duygusal, davranışsal ve fiziksel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak gerçekliği üzerinde durulması, aynı zamanda ergen için ciddi bir risk faktörü olarak değerlendirilebileceğinden, üzerinde detaylı ve gerekli ciddiyetle inceleme yapılması gereken bir durum olarak görülebilir. Ergenler tarafından gösterilen bu nedeni sırasıyla %20.9 oranla arkadaş ya da sevgili kaynaklı nedenler izlemektedir. Burada da ergenin akran grubu ilişkilerindeki kişisel kaynaklı faktörler ve ergenin arkadaş ya da sevgili durumlarına karşı ailenin, olumlu ya da olumsuz tutumları kaynaklı faktörler bu orana etkide bulunmuş olabilir.

Analizi yapılan diğer bir duruma baktığımızda evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin %65.1'i yaşadıkları yeri güvenli bulmadığını ifade etmiştir. %34.9'u ise güvenli bulduğunu belirtmiştir. Yaşadıkları yerde şahit oldukları ya da maruz kaldıkları durumların bunu ifade etmeye etkisinin olabileceği ya da üçüncü bir etkenin neden olabileceği yorumu yapılabilir. Ergenlerin birlikte yaşadığı kişilerin, kendilerini güvende hissettirip hissettirmeme durumlarına bakıldığında %60.5'i

birlikte yaşadığı kişileri kendileri için güvenli bulmadığını belirtmiştir. Bu duruma da ergenlerin birlikte yaşadığı kişilerden yeterli güven duygusunu alamaması, birlikte yaşadığı kişiler tarafından şiddete maruz kalıyor ya da şahit oluyor olması belli başlı etkenler olarak gösterilebilir.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin akran grubu ile sağlıklı ilişkiler kurup kuramama durumu incelendiğinde %67.4'ünün akran grupları ile sağlıklı ilişkiler kuramadığı, %32.6'sının ise sağlıklı ilişkiler kurabildiği bulgularına ulaşılmıştır.

Akran grupları ile sağlıklı ilişkiler kuramadığını ifade eden ergenlerin %39.5'inin akran grupları ile sorun yaşama nedeni olarak aile baskısının ve yönlendirmesinin olduğunu ifade etmiştir. %23.3'ünün sağlıklı ilişkiler kuramama nedeni olarak akran gruplarının ya da arkadaşlarının alışkanlık yapıcı madde kullanımı alışkanlıklarını verdiği görülmüştür. %18.6'şar oranlarla ise kişisel faktörlü olarak; kendilerini anlamadıklarını düşündüklerinden ve kendilerini akran grupları içerisinde yetersiz hissetmelerinden kaynaklı sağlıklı ilişkiler kuramadıklarını ifade etmişlerdir. Horroks, Coleman ve Hendry'e göre; tüm ergenlerin akran grubuna eşit duyarlılıkta olamayacağı gibi tek tip olduklarından söz edilemez. Ayrıca ergenlerin çoğu, akran grubu merkezli olmamakla beraber ancak belirli şartlar altında çeşitli dönemlerde belli akran etkileşimlerine karşı belli ölçüde duyarlı olabilmektedir. Ergenler, akran gruplarını kendini gösterme ve deneyim edinmede bir araç olarak görebilmektedir. Akran grupları formal ve formal olmayan; sayısal olarak büyük, küçük şeklinde kategorize edilmekle birlikte klik ya da çete gibi kavramlarla da tanımlanabilmektedir. Akran gruplarının yapılarına göre baskıcı, grubun norm ve değerlerinden çıkmaya izin vermeyen, katı davranış kuralları geliştiren yanlarının yanı sıra sadakat ve uyum isteyen bir yapıya da sahip oldukları söylenebilir (136, 137). Ergenlik döneminde arkadaş ve akran kültürüne ait norm ve değerlere uyum motivasyonu erken ergenlik döneminde artmakta, orta ve geç ergenlik dönemine doğru ise azalmaktadır. Bu uyum ihtiyacı ergenin sosyo-ekonomik statüsüne, anne-baba ile olan ilişkisine ve kişilik faktörüne göre farklılık gösterebilmektedir. Bu durumun ergenin romantik ilgilerinin artmasından kaynaklandığı söylenebilir. Ergenlerin yaşı ilerledikçe kimliği, sosyal rolü ve sosyal statüsü açığa çıkmakta ve akran gruplarının kabulüne ve desteğine daha az bağımlı hale geldiği gözlemlenmektedir (136, 138).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin %97.7'si bir problemle karşılaşmaları durumunda desteğe ihtiyaç duyduklarını, %2.3'ü ise duymadığını ifade etmiştir. Desteğe ihtiyacı olan ergenlerin içinde yaşadıkları ve birlikte yaşadıkları kişiler sebepli sosyal desteklerinin azlığından ya da olmayışından kaynaklı desteğe ihtiyaç duyabildiklerini ya da üçüncül bir sebeple bunu ifade etmiş olabilecekleri düşünülebilir. Hayır yanıtını veren ergen için de bunun tam tersi bir durum olabileceği söz konusudur. Bu ergenin hayır ifadesini kullanmasında sosyal destek ağlarına sahipken bu ağların işlevselliği ve ergen için üretken olup olmaması ya da başka bir açıdan ergenin benlik algısıyla ilgili bir durumun etkili olabileceği yorumu yapılabilir.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin %74.4'ü destek sağlayıcı kişiler olarak kendilerine yakın hissettiği kişileri ifade etmiştir. %20.9'u arkadaşlarını, %4.7 si ise ailesini belirtmiştir. Ergenlerin problem durumunu aile kaynaklı yaşıyor olup desteğe ihtiyaç duyması destek sağlayacak kişi olarak da ailesini göstermemiş olabileceğine sebep olabilir. Ayrıca içinde yaşadığı grup ve ailedeki duygusal soğukluk, duygu ve düşünce paylaşımında sınırlayıcı bir etken olabilir.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin %51.2'i problem çözümünde destek olacağını düşündüğü kişiler ya da kurumlar hakkında bilgi sahibi olmadığını belirtirken, %48.8'i bilgi sahibi olduğunu ifade etmiştir. Bu soruyu bilgi sahibi olduğu şeklinde yanıtlayan ergenlerin destek sağlayıcı olarak, devlete ait destek merkezlerini bir bütün olarak düşünüp bu soruya o doğrultuda yanıt vermiş olabileceği söylenebilir. Örneğin ASPB'ye bağlı destek merkezleri ve bağlantıları konusunda bilgi sahibi olmayıp kolluk birimlerini ilk adım destek kaynağı olarak görmek gibi. Araştırma sürecinde elde edilen verilerde ASP Şanlıurfa İl Müdürlüğü ilk müdahale ve değerlendirme birimlerinde 2017 yılı içerisinde kaydı gerçekleştirilmiş 0-18 yaş aralığındaki çocukların birime hangi birimler aracığıyla gelmiş olduğunu gösteren grafikler Ek 7'de sunulmuştur. Buradaki bilgilere göre; 0-11 yaş arası çocukların %73'ü kolluk kuvvetleri aracılığıyla ilk müdahale ve değerlendirme birimlerine getirilirken, %27'si Şanlıurfa ASP İl Müdürlüğü'ne bağlı diğer kurum ve kuruluşlar aracılığıyla geldiği görülmektedir. 12-18 yaş kız çocuklarının %92'sinin kolluk kuvvetleri aracığıyla bu birimlere geldiği, %6'sının Şanlıurfa ASP İl Müdürlüğü'ne bağlı diğer kurum ve kuruluşlar aracılığıyla geldiği ve %2'sinin İl Göç İdaresi arcılığıyla geldiği görülmektedir. 12-18 yaş arası erkek-ergenlerin ise %65'i kolluk

kuvvetleri aracılığıyla, %28'i İl Göç İdaresi aracılığıyla, %7'sinin ise Şanlıurfa ASP İl Müdürlüğü'ne bağlı diğer kurum ve kuruluşlar aracılığıyla geldiği görülmektedir. Bu oranlar içerisinde İl Göç İdaresi'ne ait olan oranların yabancı uyruklu çocuklara ait olduğu söylenebilir. Ayrıca ergenlerin %67.4'ü destek sağlayıcı olarak gördüğü kişi ve kurumların erişilebilirliğinin kolay olmadığını ifade ettiği ve %32.6'sı ise erişilebilirliğin kolay olduğunu ifade ettiği görülmektedir. Bu duruma ergenin erişebilirlik için kişisel yeterliliğinin, ailesel faktörlerin ve destek sağlayıcıların konumlarının ne düzeyde olduklarının etkisi olabilir.

5.2. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin RBSÖAB'den Aldıkları Puanlara İlişkin Bulguların Tartışılması

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖAB'den aldıkları puanlar 16-35 puan aralığında değişmekte olup ortalaması 28,02 ± 4,46'dır. Puanlamada 40 puan en yüksek puan olup puanlar bu yönde artış gösterdiğinde benlik saygısının artmakta olduğu yorumu yapılmıştır. Bunun tersi olarak en düşük puan olarak belirlenmiş 10 puan yönüne doğru azalan puanlar benlik saygısının azalmakta olduğunu göstermektedir.

Çankaya'ya göre ergenlik dönemindeki birey çevresindeki kişilerin kendisine ilişkin düşünce, davranış ve tutumlarından çok fazla etkilenmektedir (139). Kuzgun ise ergenin çevresinde onu mutlu ya da mutsuz eden yaşantılar sonrasında kendine değer verme duygusu geliştirdiği, bu duygunun gelişiminde ise, sosyal ve çevresel uyarıcıların kişi hakkındaki olumlu değerlendirmelerin etkisinin büyük olduğu çıkarımında bulunmuştur. Ayrıca ergenin değerini, çevresinden edindiği bu izlenimler çerçevesinde belirlemeye başladığını ya değerli biri olduğu ya da sevilmeye, beğenilmeye değer biri olmadığı kanısı geliştirdiğini belirtmiştir. Benlik saygısının sağlıklı gelişimi sonucu yüksek benlik saygısına sahip olan bireyin sosyal ilişkilerinde daha girişimci, daha güvenli ve daha atak olduğu çıkarımında bulunmuştur (140).

a. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin, RBSÖAB'den Aldıkları Puanların; Sosyodemografik Özelliklerine, Evden Kaçma Nedenlerine ve Koruyucu Önleyici Destekler Hakkındaki Farkındalıklarına Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulguların Tartışılması

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygısı puanları, cinsiyet durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Eriş ve İkiz'in çalışmalarına göre cinsiyetin ergenlerin benlik saygısı üzerinde etkili olmadığı saptanmıştır (140). Govender ve Moodley tarafından 12-19 yaş grubu öğrencileriyle yapılan araştırmada ise erkeklerin benlik saygısının kızlardan anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulgularına ulaşılmıştır (141). Hagger ve Stevenson tarafından yapılan bir çalışma ise 11-12 yaşlarındaki kızların erkeklere oranla benlik saygısının fiziksel görünümü içeren alt bölümünde daha düşük olduğu tespit edilmiştir (142). Benzer şekilde Gentile ve arkadaşları tarafından cinsiyet faktörünün benlik saygısının alt bölümleri üzerinde etkili olduğu, erkeklerin fiziksel görünüm ile ilgili benlik saygısı puanlarının yüksek olduğu, kızların ise davranış yönetimi ve ahlaki-etik benlik saygısında yüksek puana sahip oldukları tespit edilmiştir (143). Araştırma kapsamındaki her iki grup ergenin benzer risk faktörlerine sahip olabilirlikleri, risk alma davranışı olarak evden kaçma davranışı sergilemesine ve bu da araştırma bulgusu olarak cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir sonucuna ulaşmaya sebep olduğu düşünülebilir.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik puanları, yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Fakat evden kaçma davranışı göstermiş 12-18 yaş aralığındaki ergenlerin yaş ortalamaları oranları incelendiğinde, en yüksek oranın % 25.6 oranla 14 yaşında olan ergenlere ait olduğu görülmüştür. Santrock benlik saygısının yaşla birlikte artmadığı, çocuklukta yüksek olan benlik saygısının, ergenlik veya yetişkinlik döneminde düşebileceğini ileri sürmüştür (144). Araştırma kapsamında ergenler için ele alınan tüm yaşlar aynı yaşam dönemine ait olmasından bir farklılık beklenmemiş olup bulgular bunu destekler nitelikte olmuştur.

Araştırma kapsamında evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygıları, kardeş sayısı durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Daha önce yapılmış araştırmalar incelendiğinde kardeş sayısının fazla olması durumu anne-babalar ile çocuklar arasında fazla çatışma yaşanmasına ve belki de ailede daha fazla fiziksel

cezalara başvurulmasına neden olabilmektedir. Az ilgi gördüğünü zanneden çocuğun, aile içinde ikinci planda kaldığı, kendisine karşı ilgisiz davranıldığını, kabul edilmediğini varsaydığı anda kendini fark ettirmek amaçlı uyum ve davranış sorunları sergileyebileceği ve hatta suç olaylarına karışabileceği sonucuna varılmıştır (145). Ergenlerin benlik puanlarının, kardeş sayısı durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermeme sebebi olarak ergenlerin, kardeş sayısı kaynaklı ortaya çıkan durumları diğer durumlara göre pasivize etmiş ya da yok saymış olabileceğidir.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygıları, aile yapılarına göre anlamlı bir farklılık gösterirken, birlikte yaşadığı kişiler durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Hoffman'ın çalışmasında, anne babası boşanmış, tek ebeveyn ile birlikte yaşayan ergenlerde problem davranışların görülme oranı daha yüksek bulunmuştur. Diğer bir taraftan, Bulut'un çalışmasında ergen ebeveynlerinin birlikte ya da ayrı yaşama durumunun ergenlerin kural dışı davranışlarını anlamlı biçimde farklılaştırmadığı görülmüştür (146, 147). Ayrıca Aras ve arkadaşlarının çalışmasında ebeveynin birlikte olmama durumu ile riskli davranış arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmüştür (148). Araştırma bulgusu sonucuna göre aile yapısının, ailede yaşayan kişilere göre, ergenin benlik saygısı üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu söylenebilir.

Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin benlik saygılarının anne-baba hayatta olup olmama durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür. Oğuzhanoğlu ve Kültür çalışmalarında, anne-baba yoksunluğunun düşük benlik saygısına neden olabileceği sonucuna varmıştır (149). Anne-baba yoksunluğu ergenin anne-babadan ihtiyacı olan sıcaklığı alamamasına ya da anne-babanın olmayışı sonucu onlara ait bazı sorumlulukları üstlenmesi benliğinin sağlıksız şekillenmesine bunun sonucu olarak da düşük benlik saygısına sahip olduğu söylenebilir.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygıları, anne ve baba eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Yılmaz araştırmasında anne eğitim düzeyi ile ergen benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını saptamıştır (150). Ünüvar çalışmasında baba eğitim durumuna göre ergenlerin benlik saygısının anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna varmıştır (151). Bu bulguların aksine Karaaslan araştırmasında babaların eğitim durumuyla ilişkili olarak meslek statülerinin öğrencilerin benlik saygısı puan ortalamaları üzerinde anlamlı bir ilişkiye

sahip olduğu bulgularına ulaşmıştır (152). Alan yazındaki bu durumun değişiklik gösterme nedeni olarak araştırmaların yapıldığı şehirlerin ve toplumların yapısal dinamiklerinin farklılaşması gösterilebilir.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygıları, aileleri ile sorun yaşama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Yüksek benlik saygısının ya da düşük benlik saygısının bazı ergenlerin aileleri ile sorun ya da çatışma yaşamasına neden olabileceği bu sebeple evden kaçma davranışı sergileyebileceği düşünülebilir fakat araştırma sonucu bu yönde sonuçlar vermemiştir.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygılarının, aile ile sorun yaşamaları sonuçlu evden kaçmalarına neden olabileceği tahmin edilmiş fakat sonuçlar bunu desteklememiştir. Bu durumun nedeni ergen boyutundan algılanan aile işlevselliği olabilir.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygıları, aileleri ile sorun yaşama nedenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Ergenlerin benlik saygıları ile aile ile sorun yaşamaları arasında anlamlı bir ilişkinin olabileceği düşünülmüş fakat sonuçlar bunu desteklememiştir. Ayrıca araştırma sonucunda evden kaçma nedeni olarak en fazla oranla, aile içinde maruz kalınan ya da şahit olunan şiddet durumu gösterilmiştir. Evden kaçma nedenleriyle ilgili yapılan araştırma sonuçları, katılımcıların durumuna ve analiz faktörlerine göre farklılık gösterebilmektedir.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygıları, yaşadıkları yeri güvenli bulup bulmama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Yüksek benlik saygısına sahip ergenlerin yaşadıkları yeri güvenli bulmama durumu gösterebileceği, bu durumdan dolayı evden kaçma davranışı göstermiş olabileceği düşünülmüş fakat sonuçlar bu tahmini desteklememiştir.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygıları, birlikte yaşadıkları kişileri güvenli bulup bulmama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Yüksek benlik saygısına sahip ergenlerin birlikte yaşadıkları kişileri kendileri için güvenli bulmamış bu sebeple evden kaçma davranışı göstermiş olabileceği düşünülmüştür fakat sonuçlar bu tahmini desteklememiştir

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygıları, akran grupları ile sağlıklı iişkiler kurup kuramama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Benlik saygısı puanları yükseldikçe evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin akran grupları ile sağlıklı ilişkiler kurma durumunun artacağı söylenebilir. Benlik saygısı yüksek ergenlerin kendini ifade etmede zorluk çekmemesi, girişken ve pozitif davranışlar sergilemesine, çevresiyle ve akran gruplarıyla sağlıklı ilişkiler kurabilmesine neden olabilir. Ayrıca sağlıklı ilişkiler kuramayan ergenlerin, kuramam nedeni olarak; benlik saygısı değişkeni dışında sağlıksız yapıya sahip akran gruplarının ve bu akran gruplarının da baskılarının olabileceği söylenebilir.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygıları, bir sorun yaşamaları durumunda desteğe ihtiyaç duyup duymama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Ergenlerde benlik saygısı arttıkça başetme becerisinin ve sorunlar için çözümler üretme becerisinin artacağı bu sebeple desteğe ihtiyaç duymayabileceği düşünülmüş fakat sonuçlar bunu desteklememiştir.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygıları, destek sağlayıcı olarak gördükleri kişiler durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Benlik saygısı arttıkça problemin boyutuna göre destek sağlayıcı ihtiyacı duyulabileceği ve bu anlamda kişilerden destek alabileceği düşünülmüş fakat sonuçlar bunu desteklememiştir.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygıları, destek sağlayıcı kişi ya da kurumlar konusundaki bilgi durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Benlik saygısı arttıkça bireylerin iletişim becerilerinin ve etkileşim düzeylerinin artacağı düşünüldüğünden destek konusunda da farkındalıklarının anlamlı bir farklılık gösterebileceği düşünülmüş fakat sonuçlar bunu desteklememiştir.

b. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin Anne-Babalarının Sosyodemografik ve Ekonomik Özelliklerine İlişkin Bulguların Tartışılması

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının %62.8'inin kadın (anne), %37.2'sinin baba (erkek) olduğu görülmektedir. Bu oran içerisinde kadın oranının fazla olmasına araştırmanın hafta içi mesai saatleri içerisinde yapılması

ve bu saatlerde babaların işte olması ve ergenlere ait sorumlulukların anne tarafından gerçekleştiriliyor olduğu gösterilebilir.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip yetişkinlerin yaşları en düşük 25, en yüksek ise 51 ve üzeri olarak alınmıştır. En düşük yaş seviyesini belirleme de çocuk yaşta evlenme durumu olan 25-30 yaş aralığında kadın olması etkili olmuştur. Maksimum yaş belirleme için ise sadece araştırmaya katılma gönüllülüğü ve ölçme araçlarına gereken yanıtları verme sabrı gösteren tüm yaştaki yetişkinler dahil edildiğinden sadece anne ya da babadan biri olma zorunluluğu dışında herhangi bir kriter esas alınmamıştır.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip yetişkinlerin %30.2'si geniş aileye, %30.2'si çekirdek aileye ve %39.5'i parçalanmış/bölünmüş aileye sahip olduklarını belirtmişlerdir. Geniş aileye sahip yetişkinlerin anne ya da babalarının kendileri ile birlikte yaşadığı, çocuklarından evlenenlerin de eşleri ile birlikte onlarla yaşadıkları ve yetişkinlerin bazılarının ikinci eşinin ve çocuklarının aynı evi paylaşıyor olduğu söylenebilir. Yetişkin katılımcıların ailelerini parçalanmış ya da dağılmış olarak nitelendirmesinde eşlerden birinin hayatta olmaması, boşanmış olmaları ya da ayrı yaşıyor olmaları faktörlerinin esas alındığı görülmüştür.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip yetişkinlerin %74.4'ü 5 ve üzeri çocuğa sahip olduğunu belirtmiştir. Bu oran sadece 2 çocuğu olan aile (%2.3) ile karşılaştırıldığında oldukça yüksek bir orandır. Günümüzde Karakitapoğlu ve İmamoğlu'nun da belirttiği üzere geleneksel değerler, tutum ve davranışlar bireyciliğe doğru bir değişim göstermektedir (153). Bu değişime büyük şehirler ayak uydururken, bazı kırsal kesimler hala geleneksel yapı ve değerlerine bağlılık göstermektedir (154). Bu modeldeki ataerkil aile yapısına sahip ailelerde birbirine sıkı sıkıya bağlı insan ve aile ilişkileri görülmesinin yanı sıra çocukların psikolojik değerinden ziyade ekonomik değereri ön planda tutulmaktadır (155). Bu sebepten dolayı ailelerin çok çocuğa sahip olabileceği yorumu yapılabilir.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip annelerin %74.4'ünün okur yazar olmadığı, babalarda ise bu oranın %23.3'e düştüğü görülmektedir. Oranlar arasında önemli farkın olmasına cinsiyet temelli okullaşma oranının farklı olması gösterilebilir.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip yetişkinlerin %86'sının eşinin hayatta olduğu, %11.6 ve %2.3 oranlarla eşlerden birinin hayatta olmadığı bulgularına ulaşılmıştır. Buradaki bilgiler ışığında evden kaçma davranışı gösterniş ergenlerin %86'sı hem anneye hem de babaya sahiptir.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip yetişkinlerin %48.8'inin 0-1500 TL arası gelire sahip olduğu, %46.5'inin 1501-3000 TL gelire sahip olduğu ve %4.7'sinin 3001 ve üzeri gelire sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ailelerin büyük kısmının 0-1500 TL gelire sahip olmasına toplumsal cinsiyete dayalı çalışma durumlarının farklılaşması genelde erkeğin düşük ücretle de olsa dışarı işlerinde çalışması ve eve paran getirici sorumluğu yüklenmesi, bununla birlikte kadına da çocukların bakımı ve ev işleri sorumluluğunu verilmesi neden olabilir. Çalışmanın İl Müdürlüğü bünyesinde yapılması, ailelerin sosyo-ekonomik destek beklentili olarak ekonomik durumlarını düşük göstermeleri de diğer bir neden olabilir.

c. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergenlerin Anne-Babalarının ADÖ Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin Bulguların Tartışılması

Evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip anne-babalar, Aile Değerlendirme Ölçeği'nin tüm alt boyutlarını (problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme, davranış kontrolü ve genel işlevler) sağlıksız olarak değerlendirmişlerdir. ADÖ'nün alt boyutlardan elde edilen puanların ortalamasının herhangi birinin 2 ve üzerinde olması bu alt boyutun sağlıksız değerlendirildiğini göstermektedir. Araştırma kapsamında elde edilen verilere göre sağlıksız olarak değerlendirilen alt boyutlardan gereken ilgiyi gösterme alt boyutunun sağlıksız alt boyutlar içerisinde en yüksek ortalamaya sahip olduğu, bu durumun da evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip anne-babalar tarafından algılanmış bir alt boyut olduğu dikkat çekici bir unsur olmuştur. Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babaların algıladığı aile işlevselliğinin alt boyutlarının sağlıklı ya da sağlıksız olabilmesinde çeşitli faktörler söz konusudur. Bu faktörlerin algılanan aile işlevselliği alt boyutlarına anlamlı bir etkisi bulunmakta ya da etkisi bulunmamaktadır. Örneğin annenin ve babanın eğitim durumları, yaşları, aile içerisindeki çocuk sayısı, ekonomik durum, aile içerisindeki eşlerin hayatta olması ya da olmaması durumu ve

aile yapısı faktörleridir. Bu araştırma kapsamında da bu faktörlerin evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip yetişkinlerin ADÖ'nün alt boyutlarını sağlıklı ya da sağlıksız değerlendirmesi durumlarına göre anlamlılık gösterip göstermediği değerlendirilmiştir. Ayrıca alan yazındaki birçok araştırmanın ergen boyutundan aile işlevselliğini değerlendirdiği görülmüştür. Bu araştırma bulguları, evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının algıladıkları aile işlevselliği alt boyutlarını ortaya çıkarmaktır.

d. Evden Kaçma Davranışı Göstermiş Ergene Sahip Anne-Babaların ADÖ Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların, Aile Özelliklerine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulguların Tartışılması

Alan yazındaki birçok araştırma, aile yapısı ve dinamiklerinin ergenlerin evden kaçma davranışı göstermesinde etkili olduğunu göstermektedir (156, 157). Sjoblom'a göre evden kaçma davranışı gösteren ergenler, aile içinde kendilerini değerli hissetmemekte ve evlerini ihtiyaçlarının karşılandığı bir yer olarak görmemektedir (158). Peled ve Muzicant çalışmalarında evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin ailelerini sıcaklığın ve sevginin olduğu bir yer olarak görmediği sonucuna varmışlardır (159). Safyer ve arkadaşları, evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin, aile üyeleriyle kaliteli bir iletişim kuramadıkları sonucuna ulaşmışlardır (109). Bloom ve arkadaşları çalışmalarında evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin ailelerini, birçok problemin yaşandığı yer olarak algıladığı sonucuna ulaşmışlardır (156). Diğer bir araştırmada ise ergenlerin ailelerini aidiyet duygusu geliştirebildikleri bir yer olarak görmedikleri sonucuna ulaşılmıştır (160).

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının ADÖ alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar anne ya da baba olma durumuna (cinsiyete göre) göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Anne ya da babanın kişisel kaynaklı (bilişsel, duygusal, algısal, davranışsal) ve toplumsal rol ve sorumlulukları kaynaklı durumları düşünüldüğünde aile işlevselliği algılarının anlamlı bir farklılık göstereceği tahmin edilmiştir fakat sonuçlar bunu desteklememiştir.

Araştırma kapsamında evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının ADÖ alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Anne ya da babanın yaşlarının buna bağlı olarak anne baba olma durumlarının erken ya da geç olmasına bağlı olarak algıladıkları aile işlevselliği alt boyutlarının anlamlı bir farklılık gösterebileceği tahmin edilmiştir fakat sonuçlar bunu desteklememiştir.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının ADÖ alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar, aile yapısı (geniş aile, çekirdek aile ve parçalanmış/bölünmüş aile) durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Araştırma kapsamında parçalanmış/bölünmüş aile yapısına ya da geniş aile yapısına sahip yetişkinlerin algıladıkları aile işlevselli alt boyutlarının sağlıksız olacağı öngörülmüştür fakat ulaşılan sonuçlar bunu desteklememiştir.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının ADÖ alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar, birlikte yaşanılan kişiler durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Yine aynı şekilde evdeki çocuk sayısına göre de anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Evdeki çocuk sayısına göre anna-babanın ADÖ gereken ilgiyi gösterme alt boyutundan alabileceği puan ortalamasının sağlıksız olabileceği tahmin edilmiş olup araştırma sonuçları bunu desteklememiştir.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının ADÖ alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar, anne ve baba eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermemiştir. Mete ve Teker tarafından gerçekleştirilen araştırma sonucuna göre, babanın eğitim durumuna göre aile işlevselliği algısının anlamlı bir farklılık göstermediği bulguları, araştırma bulguları ile benzerlik göstermiştir (161, 162). Sohtorikoğlu tarafından gerçekleştirilen aile kavramının çocukların gelişimini etkileyen faktörlerin incelendiği araştırmada ise, aile ortamını sağlıklı olarak değerlendirme ve baba eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farkın olduğu sonucuna ulaşılmıştır (163). Kapıkıran ve Fiyakalı yaptıkları çalışmada lise mezunu annelerin çocuklarının problem çözme becerisinin yüksek olduğu, ilkokul mezunu annelerin çocuklarının problem çözme becerilerinin ise daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (164). Benzer şekilde anne ve baba eğitim durumlarına göre evden kaçma davranışı göstermiş ergene sahip yetişkinlerin algıladıkları ADÖ alt boyutlarını

sağlıklı ya da sağlıksız olabileceği tahmin edilmiştir fakat araştırma sonuçları bunu desteklememiştir.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının ADÖ alt boyutlarından davranış kontrolü alt boyutunun dışındaki alt boyutlardan aldığı ortalama puanların yetişkinlerden birinin hayatta olup olmama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Yetişkinlerden biri tarafından davranış kontrolü alt boyutunun sağlıksız algılanmasının nedeni olarak yalnız olan eşlerin diğer aile üyeleri üzerinde kural koyma, disiplin sağlama gibi işlevlerde yetersiz kalabileceği şeklinde yorumlanabilir. Nitekim, davranış kontrolü alt boyutu, ailenin üyelerinin davranışlarına standart koyma ve disiplin sağlama biçimi olma aynı zamanda psikolojik ve sosyal tehlike karşısındaki davranışları değerlendirme boyutu olduğu şeklinde tanımlanmaktadır (165). Ailelerde genel anlamda aile içi standart koyma ve disiplin sağlama sorumluluğu genelde eşlerarası işbirliği sonucunda gerçekleştirilmektedir. Eşlerden birinin yoksunluğu bu sorumluğun diğer tek kalan eşe kalmasına ve bu eşin bu sorumluluğu eksiksiz olarak yerine getirmede yetersiz kalabilmesinee neden olabilmektedir. Bunun sonucu olarak bu tip ailelerde yetişen çocukların disipline edilememesi ve davranışları konusunda stardardizasyon sağlanamaması nedenlerinden dolayı çocukların ya da ergenlerin risk alma davranışı olarak evden kaçma davranışı sergileyebilecekleri sonucuna ulaşılabilir.

Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının ADÖ alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar ailenin ekonomik durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Araştırmadan elde edilen ekonomik gelir durumu bulgularının, araştırmanın ASP İl Müdürlüğü denetiminde yapılmasından dolayı katılımcı yetişkinlerin bu kurumdan sağlayabilecekleri sosyo-ekonomik destek beklentisinden kaynaklı gelir durumunu düşük olarak belirtmiş olabileceği düşünülebilir. Aynı zamanda yetişkinlerin, ADÖ alt boyutlarını ekonomik gelirlerine göre farklı algılayacakları ve anlamlı bir fark göstereceği düşünülmüştür fakat araştırma sonucu bunu desteklememiştir. Araştırma bulgularının aksine Çakıcı'nın araştırmasına göre, sosyoekonomik düzey sınıflamasında alt düzeyde yer alan ailelerin problem çözme ve gereken ilgiyi gösterme boyutlarında sağlıksız puanlara; üst düzeyde yer alan ailelerin ise iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, davranış kontrolü ve genel işlevler boyutlarında sağlıksız puanlara sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır (165).

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın sonuçları özetle şu şekildedir;

- Evden kaçma davranışı göstermiş 12-18 yaş aralığındaki ergenlerin yaş ortalamaları oranları incelendiğinde, en yüksek oranın % 25.6 oranla 14 yaşında olan ergenlere ait olduğu görülmüştür.

- Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin aile yapılarına (çekirdek aile, geniş aile, parçalanmış/bölünmüş aile) bakıldığında en yüksek oranın %39.5 oranla bölünmüş/parçalanmış aile yapısı olduğu görülmüştür.

- Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının büyük çoğunluğunun okur-yazar olmadığı ya da ilkokul mezunu olduğu görülmüştür.

- Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin %74.4'ünün 5 ve üzeri kardeşe sahip olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

- Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin %97.7'si aile ile sorun yaşadığını, oranlar arasındaki en yüksek %30.2'lik oranla, evden kaçma nedeni olarak, ailede maruz kaldıkları ya da şahit oldukları şiddeti gösterdikleri görülmüştür.

- Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin %67.4'ü akran grupları ile sağlıklı ilişkiler kuramadığını, bunun nedeni olarak da en yüksek %39.5'lik oranla arkadaş ilişkilerinde ailelerinin baskısı ve yönlendirmeleri olduğu görülmüştür.

- Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin %97.7'si problemlerinin çözümünde destek ihtiyacı duyduklarını belirterek, destek sağlayıcı olarak da %74.4'lük en yüksek oranla kendisine yakın hissettiği kişileri göstermişlerdir.

- Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin %67.4'ü problemlerinin çözümünde kendilerine destek sağlayacak kişiler ya da kurumların erişilebilirliğinin kolay olmadığını belirtmişlerdir.

- Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları ortalama puan, 28.02 olarak bulunmuştur (Yapılan 10 ile 40 arası puanlama sistemine göre).

- Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖ benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları puanlar, aile yapılarına (geniş aile, çekirdek aile, parçalanmış/bölünmüş aile) göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Parçalanmış/bölünmüş aileye sahip ergenlerin benlik saygısı düzeylerinin, çekirdek aileye ve geniş aileye sahip ergenlerin benlik saygısı düzeylerine göre düşük olduğu görülmektedir.

- Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖ benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları puanlar, anne-babanın hayatta olup olmama durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Anne-babanın hayatta olma durumuna göre benlik saygısı ortalama puanlarının arttığı görülmektedir.

- Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin RBSÖ benlik saygısı alt kategorisinden aldıkları puanlar, akran grupları ile sağlıklı ilişkiler kurup kuramama durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Ergenlerin benlik saygısı puanlarının yükseldikçe akran grupları ile sağlıklı ilişkiler kurabilme durumunun arttığı görülmektedir.

- Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının ADÖ'nün tüm alt boyutlarını (problem çözme, iletişim, roller, gereken ilgiyi gösterme, duygusal tepki verebilme, davranış kontrolü ve genel işlevler) sağlıksız olarak algıladığı görülmektedir. Problem çözme alt boyutu puan ortalamaları 2,26; iletişim alt boyutu puan ortalamaları 2,44; roller alt boyutu puan ortalamaları 2,36; duygusal tepki verebilme alt boyutu puan ortalamaları 2,53; gereken ilgiyi gösterme alt boyutu puan ortalamaları 2,74; davranış kontrolü alt boyutu puan ortalamaları 2,41; genel işlevler alt boyutu puan ortalamaları 2,35 olarak bulunmuş olup, tüm değerlerin 2 üzerinde olduğu dikkat çekmektedir.

- Evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının ADÖ'nün davranış kontrolü alt boyutu puanları, anne-babanın hayatta olup olmama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Tek ebeveynli ailelerdeki

yetişkinler, annenin ve babanın her ikisinin de hayatta olduğu ailelerdeki yetişkinlere göre, davranış kontrolü alt boyutunu daha sağlıksız olarak algılamaktadır.

Ergenlerin benlik saygısı ve aile işlevsellikleri bir risk alma davranışı olarak ele alınan evden kaçma davranışı açısından önemli faktörlerdendir. Bu araştırma bulguları göstermiştir ki ergenlere ait bazı sosyodemografik özellikler benlik algısı düzeyinde önemli bir farklılık ortaya çıkarmakla birlikte, evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin anne-babalarının algıladığı aile işlevselliği tüm alt boyutlarının sağlıksız olduğu görülmektedir. Bu sebeplerden dolayı ergenlerin evden kaçma davranışları incelenirken ergen benlik algısı ve aile işlevselliğine ait birden çok faktör üzerinde durulması gerekmektedir.

Öncelikle araştırmanın yapıldığı şehirde yoksulluk, kaynak yetersizliği ya da kaynaklara ulaşmada yaşanan sorunlar, göç ve beraberinde gelen şehirleşme problemleri, sosyal hizmet müdahalelerini gerekli kılmıştır. Sosyal hizmet müdahaleleri, adalet ve insan hakları temelinde insanların iyi oluşunu sağlamayı ilke edinmiş ve bu çerçevede uğraş veren bir alan olmasına rağmen, politika ya da uygulamalar boyutundaki sorunlar, bu müdahaleleri işlevsiz kılabilmektedir. Bunun sonucu olarak hassas gruplar sistem içerisinde daha kırılgan hale getirilerek zarar görmelerine sebebiyet verilebilmektedir.

Sosyal hizmet müdahale biçimleri, kişilerin zarar görmemesine, içinde bulundukları durumların iyileştirilmesine yönelik değerlendirmeleri, planlamaları ve uygulamaları içermektedir. Bu doğrultuda belirli/hassas gruplara ya da nüfusun geneline yönelik müdahaleler gerçekleştirilmektedir. Bu müdahalelerde kişilerin biricikliği, temel ihtiyaçlarının (yeme,içme, güvenlik vb.) karşılanıp/karşılanamadığı durumları, temel haklarını (sağlık, eğitim vb.) kullanıp/kullanamama durumları, içinde yaşadıkları sistemler ve aynı zamanda kişinin içinde bulunduğu sistemle ilişkileri üzerinde çalışmalar yapılmaktadır. Bu çerçevede, örneğin kişilerin riskli durumlardan korunmasına yönelik gerçekleştirilen koruyucu-önleyici sosyal hizmet müdahalelerinde kişi odak noktası olmakla beraber kişinin çevresi (arkadaş, akran grupları, ailesi, içinde yaşadığı toplum, topluma ait kültürel ve değer yargıları, sosyal politikalar…) müdahalelerin diğer odak noktalarını oluşturmaktadır.

Sosyal hizmet müdahalelerindeki uygulamalar ve uygulamaların dayanağı olan sosyal politikalardaki eksikler ya da stratejik sorunlar kişilerin zarar görmeden tespit edilememesine ya da tespitinden sonraki iyileşme ve rehabilite edilme sürecinde daha fazla zarar görmesine neden olabilmektedir. Türkiye'de sosyal hizmet müdahaleleri ağırlıklı olarak ASPB'ye bağlı kurum ve kuruluşlar aracılığıyla sağlanırken, belediyeler, kaymakamlıklar, hastaneler ve sağlık merkezleri, okullar, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları sosyal hizmet müdahalelerinin gerçekleştirilmesinde paydaş konumundadırlar. Çalışmanın yapıldığı şehrin bulunduğu bölgede koruyucu-önleyici sosyal hizmet müdahalesi ihtiyacına cevap verebilecek kurumsal altyapıların olmadığı, yetersiz kaldığı ya da bölgede yaşayan kişiler için erişilebilirliğinin zor olduğu gözlemlenmiştir. Örneğin 12-18 yaş aralığında evden kaçma davranışı göstermiş erkek ergenlerin tespit edilmesinden sonra kendileriyle ilgili sosyal hizmet müdahale işlemlerinin yapılması sürecinde barınma hizmetinden faydalanabilecekleri tam donanımlı bir kurumun/kuruluşun olmadığı görülmüştür. Bu eksikliğin, yeni riskli durumlar ortaya çıkarabileceği ve daha sonraki süreçler ve gelişmelerde hizmet sağlayıcılara olan güvenin sarsılmasına neden olabileceği göz önünde bulundurularak acil önlem alınması gerekmektedir. Bu sebeple fiziki şartlar iyileştirilmeli ya da yeniden inşa edilmelidir. Bireylerin kırılganlaşmadan önce riskler konusundaki farkındalığını ve başetme becerilerini artırıcı çalışmalarının da eksik olması, bireylerin riskli durumlarla mücadele ederken kendilerini yeni riskli durumlar içerisinde bulmasına neden olabilmektedir. Bu bağlamda, çalışmanın yapıldığı şehir ve yer aldığı bölgede devlet, belediyeler ve sivil toplum kuruluşlarının birlikte hareket etmesi ve halkın katılımının sağlanması, gerçekleştirilecek çalışmaların temel noktası olmalıdır.

Çalışmanın yapıldığı bölgede sosyal hizmet müdahalelerinin gerçekleştirilmesinde ASP'ye bağlı İl Müdürlüğü ve bu müdürlüğe bağlı sosyal hizmet merkezleri, okullar, hastaneler ve sivil toplum kuruluşları yer almaktadır. Bu merkezlerin konumları, fiziki şartları, farklı amaçları gerçekleştirmek amaçlı faaliyetlerini yürütmesi ve özellikle tespit sonrası müdahale işlemlerine odaklanarak çalışmalar gerçekleştiriyor olması bireylerin, riskli bir duruma maruz kaldıktan sonra iyileştirilmeye çalışılması işlemlerine tabi tutulmasına neden olmaktadır. Bunun yerine bireylerin zarar görmeden önce tespit edilmesi, risk faktörlerini azaltmayı ya da yok etmeyi amaçlayan müdahale çalışmalarına dahil edilmesi gerekmektedir. Bunun için de çalışmaların koordineli ve sistematik yapılabilmesi için devlet ve yerel

yönetimler merkezli, belediye, sivil toplum kuruluşları, sağlık ocakları, okullar, üniversiteler işbirliğiyle, her birinin ayrı görev, sorumlulukla fakat aynı amaç ve program çerçevesinde yapacağı çalışmalar, bölgede temel risk faktörlerinin ne olduğunun tespitinde, bireylerin bilgilendirilmesi ve farkındalık kazandırılmasında, yoksulluk bağlamındaki sosyal yardımların tek merkezden sağlanmasında ve bireylerin güçlendirilmesi yerine bağlı kılınmasını sağlayan desteklerin azaltılmasında ya da ortadan kaldırılmasında önemli olacaktır. Ayrıca ihtiyaç analizleri yapılmasında ve verilerin düzenli olarak toplanmasında bu işbirliği gerekli görülmektedir. Bu kapsamda bölgede, aynı amaçlar doğrultusunda hareket eden mahallede sosyal yaşamın odak noktası halinde hareket edecek toplum merkezlerinin oluşturulması gerekmektedir. Bu sayede kişiler arası sosyal ilişkiler gelişerek, etkileşimin artacağı öngörülmektedir. Bu etkileşimler, toplumun sağlıklı ve fonksiyonel yapılar üzerinden yeniden inşasını sağlayacaktır.

Bölgedeki yoksulluk, mevsimlik tarım işçiliği, erken yaşta evlilik, çocuk işçiliği ve göç durumları odaklı hizmet sağlayan kurumların sayısının artırılması ya da kapasitelerinin artırılmasına yönelik programlar ve projeler geliştirilmeli ve merkezi olarak yürütülmelidir.

Riskli durumlara maruz kalarak kırılganlaşan bireylere yönelik bilgi, beceri, sosyal adalet ve etik ilkeler çerçevesinde hizmetler sağlanmalıdır. Bunun için her bireye koruyucu-önleyici-destekleyi sosyal politikalar temelli bireysel müdahaleleler planlanmalı ve uygulanmalıdır. Bu müdahaleler çerçevesinde de bireyin sağaltımının sağlanmasının yanı sıra içinde yaşadığı ailesi, yakın ilişkilerde bulunduğu çevresi ve sosyal politikaların işlevselliği üzerine de çalışmalar yapılmalıdır. Çalışmaların bulgularında da görüldüğü üzere, aile ve aile işlevselliği sistemleri, hem evden kaçma davranışı göstermiş ergenlerin benlik saygısı hem de anne-babalarının algıladığı aile işlevseliği alt boyutları açısından önemli unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Aile ve aile işlevselliği faktörleri, birey ya da bireyleri tehdit eden herhangi bir riskli durumunun olup olmadığını belirlemek amacıyla yürütülen koruyucu-önleyici programların ve çalışmaların içerisindeki odak noktalarından biri olması gerekmektedir. Bu programların ve çalışmaların ailenin dinamik yapısı göz önünde bulundurularak devamlı olarak, bir plan ve belirli süre aralıklarla hayata geçirilmesi, ortaya çıkacak yeni durumların tespit edilebilmesi ve bu yeni durumla birlikte ortaya çıkabilecek riskli durumların önlenmesi açısından önemli bir detaydır.

Son olarak risk faktörlerini önlemek için yürütülecek proje ve çalışmaların yanı sıra bu hizmetlerde görev alacak kişilerin yeterli bilgi, beceri ve profesyonelliğe sahip olması gerekmektedir. Standardize edilmiş, teorik bilgiye ve insan hakları temeline dayalı, etik değer ve adalet ilkeli hizmetlerin ve bunu kendine misyon edinmiş kişi ve kurumlarca sağlanması, hem kalıcılık/sürdürülebilirlik hem de olumlu çıktılar ortaya çıkarabilmesi açısından yadsınamaz öneme sahiptir.

7. KAYNAKLAR

1. Ömeroğlu E, Ulutaş İ. *Çocuk ve Ergen Gelişimi*, 1. Baskı. Ankara, Morpa Yayıncılık, 2007.

2. Bacanlı H. *Gelişim ve Öğrenme,* 6. Baskı. Ankara, Nobel Yayınları, 2002.

3. Ergin N. İntihar Girişimi Olan ve Olmayan Ergenlerin Kendini Kabul ve Depresyon Düzeylerinin Karşılaştırılması, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adli Psikoloji Bölümü, Doktora tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, 1993.

4. Gençtanırım Kuru D. Ergenlerde Riskli Davranışların Yordanması, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 2010.

5. Gonzalez J, Field T, Yando R, Gonzalez K, Lasko D, Bendell D. Adolescents'perceptions of their risk-taking behavior, *Adolescence*, 1994, 29 (115): 701–709.

6. Yavuzer H. *Çocuk Psikolojisi*, 9. Baskı. İstanbul, Remzi Kitabevi, 1993: 46.

7. Gültekin G, Baran G. The self-perception of delinquent children in Turkey, *Pakistan Journal of Social Sciences*, 2007, 4: 224-229.

8. Havighurst RJ. *Developmental Tasks and Education*, 2. Press. New York, McKay Company, 1972.

9. Steinberg L. *Adolescence*, 2. Baskı. Ankara, İmge Kitabevi Yayınları, 2013.

10. Dacey JS, Kenny M. *Adolescent Development*, 2. Press. U.S.A., Brown and Benchmark Publishers, 1994.

11. Berzonsky MD. *Theories of Adolescence, Adolescent Development: The Essential Readings*, 1. Press. Oxford, Blackwell Publishers, 2000: 11-28.

12. Gallatin J. *Ergenlik Kuramları,* İçinde: Çelen N. *Ergenliği Anlamak,* 1. Baskı. Ankara, İmge Yayınevi, 1995: 49-80.

13. Adams JF. *Ergenliği Anlamak,* İçinde: Dönmez A. *Ergenliği Anlamak*, 1. Baskı. Ankara, İmge Yayınevi, 1995: 13-47.

14. Gençtan E. *Psikanaliz ve Sonrası*, 6. Baskı. İstanbul, Remzi Yayınevi, 1995.

15. Kulaksızoglu A. *Ergenlik Psikolojisi*, 2. Baskı. İstanbul, Remzi Yayınevi, 1998: 26-32.

16. Özbay HM. Ruh Sağlığı ve hastalıkları kliniğine başvuran ergenlerin kendilerini algılamalarıyla başvurmayanların kendilerini algılamalarının karşılaştırılması. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, 2000.

17. Mann M, Clemens MHH, Herman PS. Self–Esteem in a broad spectrum approach for mental health promotion, *Health Educatıonal Researhers,* 2004, 19 (4): 357-372.

18. Yanbastı G. *Kişilik Kuramları,* 2. Baskı. İzmir, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1996.

19. Gander MJ, Gardiner HW. *Çocuk ve Ergen Gelişimi,* 2. Baskı. Ankara, İmge Yayınevi, 1993.

20. Yörükoğlu A. *Gençlik Çağı: Ruh Sağlığı ve Sorunları*, 8. Baskı. İstanbul, Özgür Yayın Dağıtım, 1993.

21. Crocker J, Wolfe T. Contingencies of self-worth, *Psychol Review*, 2001, 108 (3): 593-623.

22. Rosenberg M. *Conceiving The Self,* 2.Press. New York, Basic Books Publishers, 1979: 56-68.

23. Horney K. *Nevrotik Kişilik*, 1.Baskı. İstanbul, Doruk Yayınları, 2008: 1-60.

24. Deniz E. *Eğitim Psikolojisi*, 3. Baskı. Ankara, Maya Akademi, 2011.

25. Sarı M, Cenkseven F. İlköğretim öğrencilerinde okul yaşam kalitesi ve benlik kavramı, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 2008, 5 (2): 2-16.

26. Harter S. *The Construction of The Self*, 2. Press. New York, Guilford Publishers, 1999.

27. Hortaçsu N. *Çocuklukta İlişkiler: Ana Baba, Kardeş ve Arkadaşlar*, 1. Baskı. Ankara, İmge Kitabevi, 2003.

28. Evans D. *A Model Of Structural Self-Complexity: İts Relation To Age, Symptomatology And Self-Perception. Paper Presented At The Biennial Meetings Of The Society For Research In Child Development*, 2. Press. New Orleans, 1993: 486-487.

29. Jordan A, Cole D. Relation of depressive symptomps to the structure of self-knowledge in childhood, *Journal of Abnormal Psychology*, 1996, 105: 530-540.

30. Eriş Y, İkiz FE. Ergenlerin benlik saygısı ve sosyal kaygı düzeyleri arasındaki ilişki ve kişisel değişkenlerin etkileri, *International Periodical For The Languages*, 2013, 8 (6): 179-193.

31. Öngen D. Ergenlerde sorunlarla başa çıkma davranışları, *Eğitim ve Bilim,* 2002, 27 (125): 54-61.

32. Geçtan E. *Psikanaliz ve Sonrası*, 2. Baskı. İstanbul, Hür Yayınları, 1981: 34-49.

33. Dönmez A. *Ergenliği Anlamak*, 1. Baskı. Ankara, İmge Kitabevi, 1995: 13-48.

34. Konopka G. Coping with stresses and strains of adolescence, *Social Development Issues*, 1980, 4: 1-17.

35. Yörükoğlu A. *Gençlik Çağı*, 12. Baskı. İstanbul, Özgür Yayınları, 2004: 13-203.

36. Seifert KL, Hoffnung RJ. *Child and Adolescent Development*, 2. Press. USA, Houghton Mifflin Company, 1991: 505-606.

37. Romer D. *Reducing Adolescent Risk; Toward An Integrated Approach*, 2. Press. USA, Sage Publication, 2003.

38. Jessor R, Donovan JE, Costa FM. *Beyond Adolescence: Problem Behavior And Young Adult Development*. USA, Cambridge University Press, 1994.

39. Ndugwa R, Kabiru C, Cleland J, Beguy D, Egondi T, Zulu E, Jessor R. Adolescent problem behavior in nairobi's informal settlements: applying problem behavior theory in sub-saharan Africa, *Journal of Urban Health*, 2011, 88 (2): 298-318.

40. Achenbach T, Edelbrock C. *The Manual For The Youth Self-Report And Profile*, 2. Press. Burlington, University of Vermont Press, 1987: 67-89.

41. Wangby M, Bergman L, Magnusson D. Development of adjustment problems in girls: what syndromes emerge?, *Child Development*, 1999, 70: 678-699.

42. Irwin C, Millstein SG. Biopsychosocial correlates of risk-taking behaviors during adolescence, *Journal of Adolescence Health Care*, 1986, 7: 82–96.

43. Güney N. Ergenlikte Risk Almanın İçsel Kaynaklarının Benmerkezlilik, Akran Baskısı, Sosyo-Ekonomik Düzey ve Cinsiyet Açısından İncelenmesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, 2007.

44. Jessor R, Turbin M, Costa FM, Dong Q, Zhang H, Wang C. Adolescent problem behavior in china and united states: a cross-national study of psychosocial protective factors, *Journal of Research on Adolescence*, 2003, 13 (3): 329–342.

45. Perry CL, Kelder SH. Models for effective prevention, *Journal of Adolescent Health*, 1992, 13: 358–363.

46. Ritvo EC, Glick ID. *Marriage and Family Therapy*, 1. Press. Washington, DC, American Psychiatric Publishing, 2002: 62-91.

47. Çay M. Evden Kaçan 12-18 Yaş Arasındaki Çocukların Sosyodemografik Özellikler Ve Algıladıkları Sosyal Destek Açısından İncelenmesi (Antalya İli Örneği), Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Yüksek Lisans tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, 2015.

48. Thompson ST, Bender KY, Windsor L, Cook MS, Williams T. Homeless youth: Characteristics, contributing factors, and service options. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 2010, 20: 193-217.

49. Dönmez E. *"Evden Kaçma Davranışı", Riskli Davranışlar Gösteren Çocuk ve Ergenler*, 1. Baskı. İstanbul, Yeniden Sağlık ve Eğitim Derneği Yayınları, 2007: 422.

50. Flowers RB. *Runaway Kids and Teenage Prostitution: America's Lost, Abandoned and Sexually Exploited Children*, 1. Press. Westport, Greenwood Press, 2001.

51. Türkiye İstatistik Kurumu. Güvenlik Birimine Gelen Veya Getirilen Çocuklar. http://www.tuik.gov.tr/IcerikGetir.do?istab_id=46. 30 Temmuz 2018.

52. Rhodes J, Roffman J, Ranjini R, Fredriksen K. Changes in self-esteem during the middle school years: a latent growth curve study of individual and contextual influences, *Journal of School Psychology*, 2004, 42: 243-261.

53. Harter S, Whitesell NR. Beyond the debate: why some adolescents report stable self-worth over time and situation, whereas others report changes in self-worth, *Journal of Personality*, 2003, 71 (6): 1027-1058.

54. Heimpel SA, Elliot AJ, Wood JV. Basic personality dispositions, self-esteem, and personal goals: an approachavoidance analysis, *Journal of Personality*, 2006, 74 (5): 1293-1320.

55. Baumeister RF, Tice DM, and Hutton DG. Selfpresentational motivations and personality differences in selfesteem, *Journal of Personality*, 1989, 57 (3): 547-579.

56. Kernis MH. Toward a conceptualization of optimal self-esteem, *Psychological Inquiry*, 2003, 14: 1-26.

57. Ayerst SL. Depression and stress in street youth, *Adolescence*, 1999, 34: 567-575.

58. Tyler KA, Hagewen KJ, Melander LA. Risk factors for running away among a general population sample of males and females, *Youth & Society*, 2011, 43 (2): 583-608.

59. Plummer D. *Helping Adolescents And Adults To Build Self Esteem*, 2. Press. London, Jessica Kingsley Publishers, 2005.

60. Yıldız M, Çapar B. Orta öğretim öğrencilerinde benlik saygısı ile dindarlık arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Din bilimleri Akademik Araştırma Dergisi,* 2010, 10 (1): 103-131.

61. Tufan B, Yıldız S. *Geri Dönüş Sürecinde İkinci Kuşak Almanya'dan Dönen Öğrencilerin Benlik Saygıları ve Ruhsal Belirtileri,* 1. Baskı. Ankara, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, 1993.

62. Yörükoğlu A. *Gençlik Çağı Ruh Sağlığı Ve Ruhsal Sorunlar,* 2. Baskı. İstanbul, Özgür Yayınları, 2004.

63. Türkiye İstatistik Kurumu. Aile Yapısı Araştırması 2006. http://ailetoplum.aile.gov.tr/data/54292ce0369dc32358ee2a46/aileyap%C4%B1s%C4%B1%202006%20.pdf. 30 Temmuz 2018.

64. Recepov R. Algılanan Ana-Baba Davranışları (Kültürler Arası Bir Karşılaştırma), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Sosyal Psikoloji Bilim Dalı, Doktora tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, 2000.

65. Dizman H. Anne-Babası İle Yaşayan Ve Anne Yoksunu Olan Çocukların Saldırganlık Eğilimlerinin İncelenmesii, Fen Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, 2003.

66. Gürsoy F, Coşkun T. Büyük ebeveynleriyle yaşayan çocukların aile ortamlarının değerlendirmesi, *Ankara Üniversitesi Ç. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 2006, 15 (1): 151-164.

67. Kılıç EZ, Uslu R. *Aile Terapisinin Temel Kavramları. Ruh Sağlığı ve Hastalıkları*, 2. Baskı. İzmir, Antıp A. Ş. Yayınları, 2000: 423-434.

68. Koutra K, Triliva S, Roumeliotaki T, Stefanakis Z, Basta M, Lionis C, Vgontzas AN. Family functioning in families of episode psychosis patients as compared to chronic mentally ill patients and healty controls, *Psychiatry Research*, 2014, 219 (3): 486-496.

69. Vitale SA. Parent recommendations for family functioning with prader-willi syndrome: A rare genetic cause of childhood obesity, Journal of pediatric nursing, 2016, 31 (1): 47-54.

70. Epstein NB, Keitner GI, Miller IW, Bishop DS. *The Mcmaster Model: View Of Healthy Family Functioning*, 1. Press. New York, Guilford Press, 1993: 35-37.

71. Bıshop D, Epsteın N, Keıtner G, Miller I, Ryan C. The Mc Master approach to families: Theory, assessment, treatment and research, *Journal Of Family Therapy*, 2000, 22: 168-189.

72. Boylu AA. Tek ebeveynli ailelerde finansal sıkıntı ve fonksiyonlar arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2014, 32 (1): 55-72.

73. Nazlı S. *Aile Danışmanlığı*, 12. Baskı. Ankara, Anı Yayıncılık, 2016.

74. Nichols MP. *Aile Terapisi Kavramlar ve Yöntemler*, 1. Baskı. İstanbul, Kaktüs Yayınları, 2013.

75. Bulut I. Parçalanmış aileden gelen çocukların davranış özellikleri üzerine bir araştırma, *Ankara Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Dergisi*, 1983, 1 (2-3): 81-86.

76. Becvar RJ, Becvar DS. S*ystems Theory And Family Therapy*, 1.Press. U.S.A., University Press of America, 1982: 94.

77. Saygın Y. Üniversite Öğrencilerinin, Sosyal Destek, Benlik Saygısı ve Öznel İyi Oluş Düzeylerinin İncelenmesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bilim Dalı, Yüksek Lisans tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, 2008.

78. Cohen S, Wills TA. Stres, social support and the buffering hypothesis, *Psychological Bulletin*, 1985, 98 (2): 310- 357.

79. Cohen S. Social relationships and health, *American Psychologist*, 2004, 59 (8): 676-682.

80. Yıldırım, İ. Algılanan sosyal destek ölçeğinin geliştirilmesi, güvenilirliği ve geçerliği, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1997, 13: 81-87.

81. Orvin GH. *Ergenlik*. İçinde: Güran A. *Ergenlik*, 3. Baskı. Ankara, HYB Yayıncılık, 1997.

82. Avcı M. Ergenlikte toplumsal uyum sorunları, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2006, 7 (1): 40-54.

83. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü Koruyucu Önleyici Hizmetler Dairesi Başkanlığı. Çocuk Koruma Hizmetlerinde Koordinasyon Strateji Belgesi 2014-2019, https://cocukkoruma.aile.gov.tr/data/546f2e83369dc50bfc1c0858/9462ce331f07891475278ee3bc527e69.pdf. 14 Temmuz 2018.

84. Cleaver H, Waker S. From Policy to practice: the implementation of a new framework for work assessments of children and families, *Child and Family Social Work*, 2004, 9 (1): 81-90.

85. Cox A, Mıller LB, Pızzey S. Assessing Children Needs. A Model Of Assessment, Analysis, Planning Interventions And Identifying And Measuring Outcomes For The Child 2. İn Safeguarding Children Living With Trauma And Family Violence: Evidence-Based Assessment, Analysis And Planning Interventions, 2. Press. London and Philadelphia, Jessica Kingsley Publishers, 2009.

86. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 5395 Çocuk Koruma Kanunu, T.C. Resmi Gazete, 15.07.2005, Sayı: 25876, https://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/uploads/pages/kanunlar/5395-sayili-cocuk-koruma-kanunu.pdf . 20 Haziran 2018.

87. O'Connell ME, Boat T, Warner KE. *Preventing Mental, Emotional, and Behavioral Disorders Among Young People: Progress and Possibilities, Natıonal Research Councıl and Instıtute of Medicine of the National Academies,* 3 Press. Washington, D.C, The National Academies Press, 2009: 60.

88. Caplan G. *Principles Of Prevention Psychiatry,* 4. Press. Oxford, Basic Books Publishers, 1964.

89. Cowen EL. The wooing of primary prevention, *American Journal of Community Psychology*, 1980, 8: 258-284.

90. Gordon R. An operational classification of disease prevention. *Public Health Reports*, 1983, 98: 107-109

91. National Research Council and Institute of Medicine. From Neurons to Neighborhoods: The Science of Early Childhood Development, Committee on Integrating the Science of Early Childhood Development, Board on Children, Youth, and Families. Washington, DC, National Academy Press, 2000.

92. Weisz JR, Sandler IN, Durlak JA, Anton BS. Promoting and protecting youth mental health through evidence-based prevention and treatment, *American Psychologist*, 2005, 60 (6): 628-648.

93. National Research Council and Institute of Medicine. Preventing mental, emotional, and behavioral disorders among young people: Progress and possibilities. Washington, DC, The National Academies Press, 2009.

94. İçağasıoğlu Çoban A, Özbesler C. Türkiye'de aileye yönelik sosyal politika ve hizmetler, *Aile ile Toplum*, 2009, 18 (5): 35-36.

95. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Çocuğa Yönelik Şiddetin Önlenmesi Projesi (2013-2015). http://www.cocugasiddetionluyoruz.net/491/milli-egitim-

bakanligi-cocuga-yonelik-siddetin-onlenmesi-projesi-ciktilari-yayinlandi.html. 13 Aralık 2017.

96. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Çocuk Erken Tanı ve Uyarı Sistemi (ÇETUS) Projesi (2013-...). http://yte.bilgem.tubitak.gov.tr/tr/haber/cetus-projesi-calismalari-tamamlandi. 13 Aralık 2017.

97. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Alo 183 Sosyal Destek Hattı, https://alo183.aile.gov.tr/alo-183. 20 Haziran 2018.

98. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, ANKA Çocuk Destek Programı. http://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/uygulamalar/anka-cocuk-destek-programi. 13 Aralık 2017.

99. Substance Abuse and Mental Health Services Administration (SAMHSA), Substance use among youths who had run away from home. The NSDUH Report . Office of Applied Studies; Rockville, 2004.

100. Sanchez RP, Waller MW, Greene JM. Who runs? A demographic profile of runaway youth in the United States, *Journal of Adolescent Health*, 2006, 39: 778–781.

101. Tyler KA, Bersani BE. A longitudinal study of early adolescent precursors to running away, *Journal of Early Adolescence*, 2008, 28: 230–251.

102. Hammer H, Finkelhor D, Sedlak AJ. Runaway/thrownaway children: National estimates and characteristics. U.S. Department of Justice, Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention, 2002.

103. Milburn NG, Rosenthal D, Rotheram-Borus MJ, Mallett S, Batterham P, Rice E, Solorio R. Newly homeless youth typically return home, *Journal of Adolescent Health*, 2007, 40: 574–576.

104. National Runaway Switchboard NRS Call Statistics. http://www.1800runaway.org/news_events/call_stats.html. 11 Aralık 2018.

105. Tucker J, Edelen M, Ellickson P, Klein D. Running away from home: a longitudinal study of adolescent risk factors and young adult outcomes, *Journal of Adolescence*, 2011, 40 (5): 507–518.

106. Tyler KA, Johnson KA, Brownridge DA. A longitudinal study of the effects of child maltreatment on later outcomes among high-risk adolescents, *Journal of Youth and Adolescence*, 2008, 37: 506–521.

107. Thompson SJ, Pillai VK. Determinants of runaway episodes among adolescents using crisis shelter services, *International Journal of Social Welfare*, 2006, 15: 142–149.

108. Benoit BJ. The Runaway youth longitudinal study. https://www.1800runaway.org/wp-content/uploads/2015/05/School-Characteristics-and-Runaway-FINAL.pdf. 24 Temmuz 2018.

109. Safyer AW, Thompson SJ, Maccio EM, Zittel-Palamara KM, Forehand G. Adolescents' and parents' perceptions of runaway behavior: Problems and solutions, *Child and Adolescent Social Work Journal*, 2005, 21 (2): 495–512.

110. Bass D. *Helping Homeless Youth: Runaway And Homeless Adolescents İn The United States*, 3. Press. Washington, DC, National Asssociation of Social Workers Press, 1992.

111. Englander S. Some reported correlates of runaway behavior in adolescent females, *Journal Of Consulting And Clinical Psychology*, 1984, 52 (3): 484-485.

112. Mousavi SH, Taran H, Ebrahimi A, Mohhammadi MS, Kalantari S. The relationship between family functioning and social competence among students, *International Journal of Advanced Research and Publication*, 2015, 2 (1): 80-6.

113. Şimşek S. Ergenlerde Davranış Problemlerinin Anne-babadan ve Öğretmenlerden Algılanan Duygusal İstismar Açısından İncelenmesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Bilimleri Bölümü, Yüksek Lisans tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi, 2010.

114. Niedermeier CL, Russell Searight H, Handal PJ, Manley CM, Brown NY. Perceived family functioning among adolescent psychiatric inpatients: Validity of the Family-of-Origin Scale, *Child Psychiatry & Human Development*, 1995, 25 (4): 253-265.

115. Kalyencioğlu D, Kutlu Y. Ergenlerin aile işlevi algılarına göre uyum düzeyleri, *Hemşirelik Dergisi,* 2010, 18 (2): 56-62.

116. Çırak Y, Çivitçi N. Malatya ilinde sokakta çalışan çocuklar üzerine bir inceleme, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2004, 5 (8): 1-7.

117. Şen M. Türkiye'de ergen profili, *T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi,* 2011, 27 (7): 95.

118. Demir NÖ, Baran AG, Ulusoy D. Türkiye'de ergenlerin arkadaş-akran grupları ile ilişkileri ve sapmış davranışlar, *Bilig-Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi,* 2005, 32: 83-85.

119. Demir NÖ. Ailedeki madde bağımlılığının ergenin sapmış davranışlara yönelmesindeki etkisi: Lise son sınıf gençliği örneği, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi,* 2006, 23 (1): 120-125.

120. Ulusoy D, Özcan Demir N, Görgün Baran A. Parçalanmış Aile ve Gençlerde Sapmış Davranışlar: Lise Son Sınıf Gençliği Örneği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi,* 2006, 22 (2): 61-66.

121. Tezel A. Çocuğa yönelik şiddet. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 2002, 5 (1): 93-100.

122. Sayıta SU. Türkiye'de çocukların evlerini terk ederek sokakta yaşamalarında sorumlular ve sorumlulukları. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 2008, 66 (1): 179-199.

123. Öntaş ÖC. Çocuk adalet sistemi ve çocuk polis ilişkis, *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 2008, 19 (2): 21-37.

124. Büyüköztürk Ş, Çakmak E, Akgün ÖE, Karadeniz Ş, Demirel F. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, 19.Baskı. Ankara, Pegem Akademi, 2015.

125. Bulut I. *Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ) El Kitabı*. 1. Baskı. Ankara, Özgüzeliş Matbaası, 1990.

126. Öner N. *Türkiye'de Kullanılan Psikolojik Testlerden Örnekler. Bir Başvuru Kaynağı,* 2. Baskı. 2. Cilt, İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, 2006.

127. Çuhadaroğlu F. Adolesanlarda Benlik Saygısı, Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Uzmanlık Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 1986: 30.

128. Unıversıty Of Maryland, Departmant of Sociology, Using the Rosenberg Self-Esteem Scale. https://socy.umd.edu/quick-links/using-rosenberg-self-esteem-scale. 30 Temmuz 2018.

129. Rosenberg M. *Society And The Adolescent Self-İmage,* 2. Press. Princeton, New Jersey, Princeton University Press, 1965.

130. Yavuzer H. *Gençleri Anlamak. Ana-Babaların En Çok Sorduğu Sorular ve Cevaplarıyla*, 4. Baskı. İstanbul, Remzi Kitabevi, 2005: 13-14

131. Çelen N. *Ergenlik ve Genç Yetişkinlik*, 2 Baskı. İstanbul, Papatya Yayıncılık, 2007: 30.

132. Steinberg L. *Ergenlik*, 8. Baskı. Ankara, İmge Kitabevi, 2007: 250-257.

133. Kağıtçıbaşı Ç. *Kültürel Psikoloji Kültürel Bağlamda İnsan ve Aile*, 4. Baskı. İstanbul, Evrim Yayınevi, 2007.

134. Ben-Zur H. Happy adolescents: the link between subjective well-being, ınternal resources, and parental factors, *Journal of Youth and Adolescence*, 2003, 32 (2): 67-79.

135. Çivitci, A. Ilkögretim ögrencilerinde yasam doyumu: bazı kisisel ve ailesel özelliklerin rolü, *Uludağ Üniversitesi Egitim Fakültesi Dergisi*, 2003, 22 (1): 29-52.

136. Coleman JC, Henry LB. *The Nature of Adolescence*, 6. Press. London, Routledge, 1999.

137. Horroks J. *Adolescent attitudes and goals*, 5. Press. Chicago, Aldine Publishing Company, 1965: 15-27.

138. Conger JJ, Galambos NL. *Adolescence and Youth*, 3. Press. U.S.A, Longman, 1997: 73.

139. Çankaya B. Lise I. ve II. Sınıf Öğrencilerinin Algılanan Benlik Saygısının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2007.

140. Kuzgun Y. *İlköğretimde Rehberlik*, 1. Baskı. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2002.

141. Govander K, Moodley K. Maternal support and adolescent self-esteem, *Journal of Children and Poverty*, 2004, 10 (1): 37-52.

142. Hagger SM, Stevenson A. Social physique anxiety and physical self-esteem: gender and age effects, *Psychology and Health*, 2010, 25: 89-110.

143. Gentile B. Gender differences in domain-specific self-esteem: A meta-analysis, *Review of General Psycology*, 2009, 13: 34-45.

144. Santrock WJ. *Child Development*, 13. Press. New York, 2011.

145. Akduman GG, Akduman B, Cantürk G. Ergen suçluluğunda bazı kişisel ve ailesel özelliklerin incelenmesi, *Türk Pediatri Arşivi,* 2007: 159.

146. Hoffman JP. Family structure, community context,and adolescent problem behaviors, *Journal Of Youth Adolescence*, 2006, 35: 867-880.

147. Bulut F. Ergenlerde Görülen Kural Dışı Davranışların Aile işlevselliği, Aile Risk faktörü ve Yaşam Kalitesi Açısından İncelenmesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi, 2010.

148. Aras Ş, Günay T, Özan S, Orçın E. İzmir ilinde lise öğrencilerinin riskli davranışları, *Anadolu Psikiyatri Dergisi,* 2007, 8: 187.

149. Oğuzhanoğlu NK, Kültür S. Lise Öğrenimini sürdüren 15-18 yaşları arasındaki ergenlerde benlik saygısı ve bunu etkileyen etmenler. 24. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi, Ankara, 1998: 451-456.

150. Yılmaz S. Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinin Benlik Saygısı Ve Atılganlık Düzeyi Arasındaki İlişki, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, 2000.

151. Ünüvar A. Çok Yönlü Algılanan Sosyal Desteğin 15–18 Yaş Arası Lise Öğrencilerinin Problem Çözme Becerisine ve Benlik Saygısına Etkisi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, 2003.

152. Karaaslan A . Öğrenci hemşirelerin benlik saygısı düzeyleri ve bunu etkileyen etmenlerin incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 1993, 9: 21-30.

153. Karakitapoğlu ZA, Imamoğlu OE. Value domains of Turkish adults and university students, *The Journal Of Social Psychology*, 2002, 142 (3): 333-351.

154. Poyrazlı S. Validity of rogerian therapy in turkish culture: A cross-cultural perspective, *Journal of Humanistic Counseling*, 2003, 42: 107-115.

155. Kağıtçıbaşı Ç. *Benlik, Aile ve İnsan Gelişimi: Kültürel Psikoloji*, 2. Baskı. İstanbul, Koç Üniversitesi Yayınları, 2010.

156. Bloom BB, Owen B, Rosenbaum J, Deschenes EP. Focusing on girls and young women: A gendered perspective on female delinquency, *Women and Criminal Justice*, 2003, 14 (2-3): 117-136.

157. Kim MJ, Tajima EA, Herrenkohl T, Huang B. Early child maltreatment, runaway youths, and risk of delinquency and victimization in adolescence: A mediational model, *Social Work Research*, 2009, 33 (1): 19-31.

158. Sjoblom Y.Leaving home early: Passing from girlhood to womanhood, *Child and Adolescent Social Work Journal*, 2006, 23 (4): 432-457.

159. Peled E, Muzicant A. The Meaning of home for runaway girls, *Journal of Community Psychology*, 2008, 36 (4): 434-451.

160. Williams NR, Lindsey EW, Kurtz P, Jarvis S. From trauma to resiliency: Lessons from former runaway and homeless youth, *Journal of Youth Studies*, 2001, 4 (2): 233-253.

161. Mete B. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Empatik Becerileri İle Aile İşlevleri Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, 2005.

162. Teker K. Suçlu Çocuklarda Sosyo-demografik Özellikler ile Ebeveyn Tutum Algısının Çocuk Suçluluğuna Katkısı, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı/Sosyal Pediatri Bilim Dalı Yüksek Lisans tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, 2010.

163. Sohtorikoğlu Ş. 5-7 Yaş Çocuklarında Aile Kavramının Gelişimini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2000.

164. Kapıkıran AN, Fiyakalı C. Lise öğrencilerinde akran baskısı ve problem çözme, *Pamukkale Üniversitesi Egitim Fakültesi Dergisi*, 2005, 18: 16-25.

165. Çakıcı S. Alt Ve Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Ailelerin Aile İşlevlerinin, Anne-Çocuk İlişkilerinin Ve Aile İşlevlerinin Anne–Çocuk İlişkilerine Etkisinin İncelenmesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2006.

8. EKLER

EK-1. Ergenler İçin Bilgi Formu

1) Cinsiyetiniz:

( ) Kadın

( ) Erkek

2) Yaşınız (Belirtiniz):

3) Aile yapınız?

( ) Geniş(Anne, baba, büyükanne, büyükbaba, kardeşler, akrabalar)

( ) Çekirdek(Anne, baba, kardeşler)

( ) Parçalanmış(Anne ve baba ayrı/boşanmış)

4) Birlikte yaşadığınız kişiler?

( ) Öz anne, öz baba ve kardeşler

( ) Öz anne, üvey baba ve kardeşler

( ) Öz baba, üvey anne ve kardeşler

( ) Anne-baba, akrabalar ve kardeşler

( ) Akrabalar ve kardeşler

( ) Diğer (……)

5) Anne ve/veya babanız yaşıyor mu?

( ) İkisi de yaşıyor

( ) Annem yaşıyor, babam yaşamıyor

( ) Annem yaşamıyor, babam yaşıyor

( ) İkisi de yaşamıyor.

6) Annenizin eğitim düzeyi nedir?

( ) Okur-yazar değil

( ) İlkokul mezunu

( ) Lise mezunu

( )Yüksekokul ya da üniversite mezunu

7) Babanızın eğitim düzeyi nedir?

( ) Okur-yazar değil

( ) İlkokul mezunu

( ) Lise mezunu

( ) Yüksekokul ya da üniversite mezunu

8) Siz dahil kaç kardeşiniz var?

( )1 ( )2 ( )3 ( )4 ( ) 5 ve üzeri

9) Ailenizle sorun yaşıyor musunuz?

( ) Evet ( ) Hayır

10) Yaşadığınız sorun evden kaçmanızda etkili bir sorun mu?

( ) Evet ( ) Hayır

11) Ailenizle sorun yaşama nedeniniz nedir?

( ) Aile içindeki çatışmalar

( ) Ailede maruz kalınan ya da şahit olunan şiddet

( ) Ekonomik sıkıntılar

( ) Özgürleşme isteği

( ) Aile içinde alışkanlık yapıcı maddelerin kullanılması

( ) Arkadaş ya da sevgili

( ) Aile içindeki iletişim kaynaklı problemler

( ) Diğer (.....)

12) Yaşadığınız yerin sizin için güvenli olduğunu düşünüyor musunuz?

( ) Evet

( ) Hayır

13) Birlikte yaşadığınız kişiler sizi güvende hissettiriyor mu?

( ) Evet

( ) Hayır

14) Akran grubunuzdakilerle ya da arkadaşlarınızla sağlıklı ilişkiler kurabildiğinizi düşünüyor musunuz?

( ) Evet

( ) Hayır

15) 15. Soru için yanıtınız "hayır" ise sağlıklı ilişkiler kuramama nedeniniz nedir?

( ) Beni anladıklarını düşünmüyorum.

( ) Arkadaşlarımın ya da akran gruplarımın yanında kendimi yetersiz hissediyorum.

( ) Akran gruplarımın ya da arkadaşlarımın alışkanlık yapıcı madde kullanma alışkanları var.

( ) Arkadaş ilişkilerimde ailemin baskısı ve yönlendirmesi var.

16) Bireysel, aile ya da arkadaş kaynaklı bir problem yaşadığınızda problemin çözümü için desteğe ihtiyaç duydunuz mu?

( ) Evet

( ) Hayır

17) Bir sorununuz olması durumunda size destek olcağını düşündüğünüz kişi ve/veya kişiler kimlerdir?

( ) Ailem(Anne, baba, kardeşler)

( ) Arkadaşlarım

( ) Kendime yakın hissettiğim diğer kişiler

18) Probleminizin çözümünde size destek sağlayacak diğer kişiler ya da kurumlar hakkında bilginiz var mı?

( ) Evet

( ) Hayır

19) Destek sağlayacak diğer kişiler ya da kurumların erişilebilirliğinin kolay olduğunu düşünüyor musunuz?

( ) Evet

( ) Hayır

EK-2. Yetişkinler İçin Bilgi Formu

1) Cinsiyetiniz:
( ) Kadın
( ) Erkek

2) Yaşınız:

3) Aile Yapınız?
( ) Geniş Aile
( ) Çekirdek Aile
( ) Parçalanmış/Bölünmüş Aile

4) Birlikte yaşadığınız kişiler?
( ) Kendiniz, eşiniz ve çocuklar
( ) Kendiniz, ikinci eşiniz ve çocuklar
( ) İkinci eş, kendiniz ve çocuklar
( ) Kendiniz, eşiniz, akrabalar ve çocuklar
( ) Yalnız
( ) Diğer (Belirtiniz):

5) Eğitim durumunuz?
( ) Okur-yazar değilim.
( ) İlkokul mezunuyum.
( ) Lise mezunuyum.
( ) Yüksekokul ya da üniversite mezunuyum.

6) Evde kaç çocuğun bakımından sorumlusunuz?
( ) 1 çocuğun bakımından sorumluyum.
( ) 2 çocuğun bakımından sorumluyum.
( ) 3 çocuğun bakımından sorumluyum.
( ) 4 çocuğun bakımından sorumluyum.
( ) 5 ve üzeri çocuğun bakımından sorumluyum.

7) Eşlerin hayatta olup olmama durumu?

( ) İkisi de hayatta

( ) Anne hayatta, baba değil

( ) Baba hayatta, anne değil

( ) Diğer (Belirtiniz):

8) Ekonomik geliriniz?

( ) 0-1500 Türk Lirası Arası

( ) 1501- 3000 Türk Lirası Arası

( ) 3001 Türk Lirası ve Üzeri

EK-3. Aile Değerlendirme Ölçeği (125)

CÜMLELER	Aynen Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum
1.Ailece ev dışında program yapmada güçlük çekeriz, çünkü aramızda fikir birliği sağlayamayız.	( )	( )	( )	( )
2.Günlük hayatımızdaki sorunların (problemlerin) hemen hepsini aile içinde hallederiz.	( )	( )	( )	( )
3.Evde biri üzgün ise, diğer aile üyeleri bunun nedenlerini bilir.	( )	( )	( )	( )
4.Bizim evde, kişiler verilen her görevi düzenli bir şekilde yerine getirmezler.	( )	( )	( )	( )
5.Evde birinin başı derde girdiğinde, diğerleri de bunu kendilerine fazlasıyla dert ederler.	( )	( )	( )	( )
6.Bir sıkıntı ve üzüntü ile karşılaştığımızda, birbirimize destek oluruz.	( )	( )	( )	( )
7.Ailemizde acil bir durum olsa, şaşırıp kalırız.	( )	( )	( )	( )
8.Bazen evde ihtiyacımız olan şeylerin bittiğinin farkına varmayız.	( )	( )	( )	( )
9.Birbirimize karşı olan sevgi, şefkat gibi duygularımızı açığa vurmaktan kaçınırız.	( )	( )	( )	( )
10.Gerektiğinde aile üyelerine görevlerini hatırlatır, kendilerine düşen işi yapmalarını sağlarız.	( )	( )	( )	( )
11.Evde dertlerimizi üzüntülerimizi birbirimize söylemeyiz.	( )	( )	( )	( )
12.Sorunlarımızın çözümünde genellikle ailece aldığımız kararları uygularız.	( )	( )	( )	( )
13.Bizim evdekiler, ancak onların hoşuna giden şeyler söylediğimizde bizi dinlerler.	( )	( )	( )	( )
14.Bizim evde bir kişinin söylediklerinden ne hissettiğini anlamak pek kolay değildir.	( )	( )	( )	( )
15.Ailemizde eşit bir görev dağılımı yoktur.	( )	( )	( )	( )
16.Ailemizin üyeleri, birbirlerine hoşgörülü davranırlar.	( )	( )	( )	( )
17.Evde herkes başına buyruktur.	( )	( )	( )	( )
18.Bizim evde herkes, söylemek istediklerini üstü kapalı değil de doğrudan birbirlerinin yüzüne söyler.	( )	( )	( )	( )
19.Ailede bazılarımız, duygularımızı belli etmeyiz.	( )	( )	( )	( )
20.Acil bir durumda ne yapacağımızı biliriz.	( )	( )	( )	( )
21.Ailecek, korkularımızı ve endişelerimizi birbirimizle tartışmaktan kaçınırız.	( )	( )	( )	( )
22.Sevgi, şefkat gibi olumlu duygularımızı birbirimize belli etmekte güçlük çekeriz.	( )	( )	( )	( )
23.Gelirimiz (ücret, maaş) ihtiyaçlarımızı karşılamaya yetmiyor.	( )	( )	( )	( )
24.Ailemiz, bir problemi çözdükten sonra, bu çözümün işe yarayıp yaramadığını tartışır.	( )	( )	( )	( )
25.Bizim ailede herkes kendini düşünür.	( )	( )	( )	( )
26.Duygularımızı birbirimize açıkça söyleyebiliriz.	( )	( )	( )	( )
27.Evimizde banyo ve tuvalet bir türlü temiz durmaz.	( )	( )	( )	( )
28.Aile içinde birbirimize sevgimizi göstermeyiz.	( )	( )	( )	( )
29.Evde herkes her istediğini birbirinin yüzüne söyleyebilir.	( )	( )	( )	( )
30.Ailemizde, her birimizin belirli görev ve sorumlulukları vardır.	( )	( )	( )	( )

EK-3. Aile Değerlendirme Ölçeği (125) (Devamı)

31.Aile içinde genellikle birbirimizle pek iyi geçinemeyiz.	( )	( )	( )	( )
32.Ailemizde sert-kötü davranışlar ancak belli durumlarda gösterilir.	( )	( )	( )	( )
35.Evde genellikle söylediklerimizle, söylemek istediklerimiz birbirinden farklıdır.	( )	( )	( )	( )
36.Aile içinde birbirimize hoşgörülü davranırız	( )	( )	( )	( )
37.Evde birbirimize, ancak sonunda kişisel bir yarar sağlayacaksak ilgi gösteririz.	( )	( )	( )	( )
38.Ailemizde bir dert varsa, kendi içimizde hallederiz.	( )	( )	( )	( )
39.Ailemizde sevgi ve şefkat gibi güzel duygular ikinci plandadır.	( )	( )	( )	( )
40.Ev işlerinin kimler tarafından yapılacağını hep birlikte konuşarak kararlaştırırız.	( )	( )	( )	( )
41.Ailemizde herhangi bir şeye karar vermek her zaman sorun olur.	( )	( )	( )	( )
42.Bizim evdekiler sadece bir çıkarları olduğu zaman birbirlerine ilgi gösterir.	( )	( )	( )	( )
43.Evde birbirimize karşı açık sözlüyüzdür.	( )	( )	( )	( )
44.Ailemizde hiçbir kural yoktur.	( )	( )	( )	( )
45.Evde birinden bir şey yapması istendiğinde mutlaka takip edilmesi ve kendisine hatırlatılması gerekir.	( )	( )	( )	( )
46.Aile içinde, herhangi bir sorunun (problemin) nasıl çözüleceği hakkında kolayca karar verebiliriz.	( )	( )	( )	( )
47.Evde kurallara uyulmadığı zaman ne olacağını bilmeyiz.	( )	( )	( )	( )
47.Bizim evde aklınıza gelen her şey olabilir.	( )	( )	( )	( )
49.Sevgi, şefkat gibi olumlu duygularımızı birbirimize ifade edebiliriz.	( )	( )	( )	( )
50.Ailede her türlü problemin üstesinden gelebiliriz.	( )	( )	( )	( )
51.Evde birbirimizle pek iyi geçinemeyiz.	( )	( )	( )	( )
52.Sinirlenince birbirimize küseriz.	( )	( )	( )	( )
53.Ailede bize verilen görevler pek hoşumuza gitmez çünkü genellikle umduğumuz görevler verilmez.	( )	( )	( )	( )
54.Kötü bir niyetle olmasa da evde birbirimizin hayatına çok karışıyoruz.	( )	( )	( )	( )
55.Ailemizde kişiler herhangi bir tehlike karşısında (yangın, kaza gibi) ne yapacaklarını bilirler, çünkü böyle durumlarda ne yapılacağı aramızda konuşulmuş ve belirlenmiştir.	( )	( )	( )	( )
56.Aile içinde birbirimize güveniriz.	( )	( )	( )	( )
57.Ağlamak istediğimizde, birbirimizden çekinmeden rahatlıkla ağlayabiliriz.	( )	( )	( )	( )
58.İşimize (okulumuza) yetişmekte güçlük çekiyoruz.	( )	( )	( )	( )
59.Aile içinde birisi, hoşlanmadığımız bir şey yaptığında ona bunu açıkça söyleriz.	( )	( )	( )	( )
60.Problemimizi çözmek için ailecek çeşitli yollar bulmaya çalışırız.	( )	( )	( )	( )

EK-4. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği Benlik Saygısı Alt Kategorisi (127)

CÜMLELER	Çok Doğru	Doğru	Yanlış	Çok Yanlış
1. Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum.	a	b	c	d
2. Bazı olumlu özelliklerim olduğunu düşünüyorum.	a	b	c	d
3. Genelde, kendimi başarısız bir kişi olarak görme eğilimindeyim.	a	b	c	d
4. Ben de diğer insanların bir çoğunun yapabileceği kadar bir şeyler yapabilirim.	a	b	c	d
5. Kendimde gurur duyacak fazla bir şey bulamıyorum.	a	b	c	d
6. Kendime karşı olumlu bir tutum içindeyim.	a	b	c	d
7. Genel olarak kendimden memnunum.	a	b	c	d
8. Kendime karşı daha fazla saygı duyabilmeyi isterdim.	a	b	c	d
9. Bazen kesinlikle kendimin bir işe yaramadığını düşünüyorum.	a	b	c	d
10. Bazen kendimin hiç de yeterli bir insan olmadığını düşünüyorum.	a	b	c	d

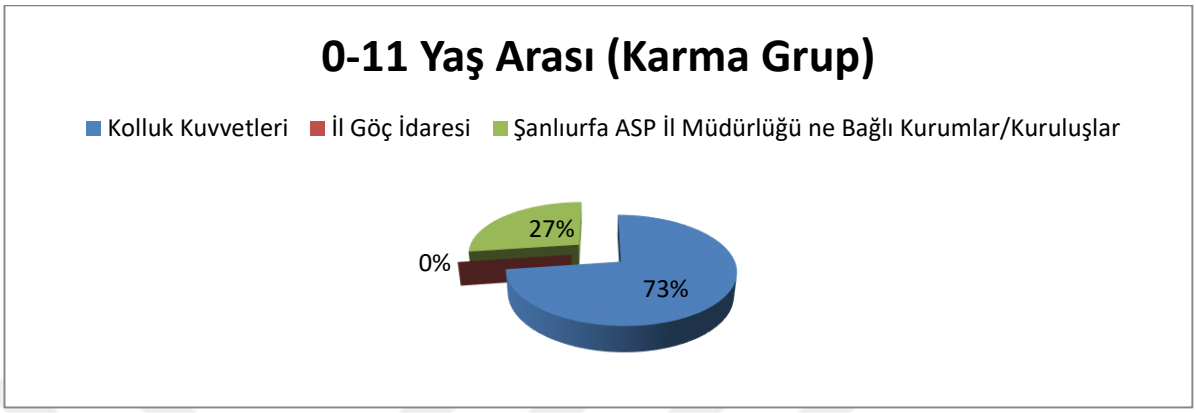
EK-5. Şanlıurfa' da bulunan ilk müdahale ve değerlendirme birimlerinde 2017 yılında kaydı gerçekleştirilmiş 0-18 yaş arası çocukların aylara dağılımı

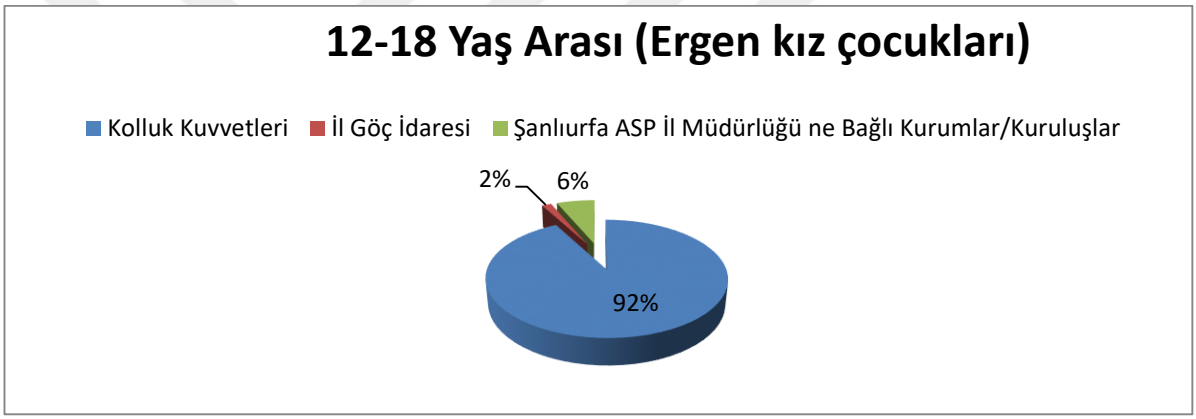
Yaş Aralığı /Aylar	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
0-11 Yaş Arası (Karma Grup)	10	7	18	21	5	11	9	9	9	11	9	4	123
12-18 Yaş Arası (Ergen Kız Çocuğu)	21	10	12	19	20	12	11	20	10	18	20	19	192
12-18 Yaş Arası (Ergen Oğlan Çocuğu)	4	5	8	8	9	7	6	11	8	9	13	2	90
Toplam	35	22	38	48	34	30	26	40	27	38	42	25	405

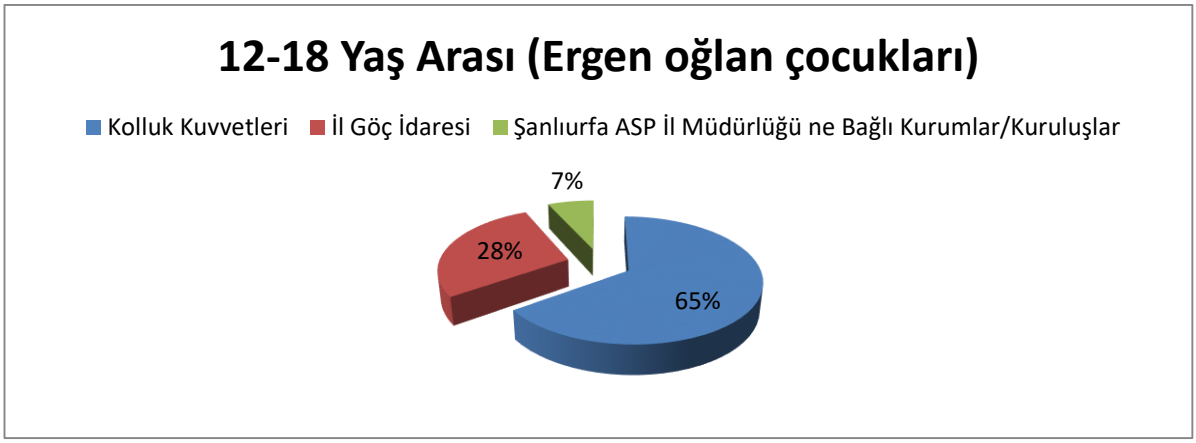
EK-6. Şanlıurfa'da bulunan ilk müdahale ve değerlendirme birmlerinde kaydı gerçekleştirilmiş 0-18 yaş arası çocukların hangi uyrukta olduğu ve bunun aylara dağılımı

Aylar	**Ocak**		**Şubat**		**Mart**		**Nisan**		**Mayıs**		**Haziran**		**Temmuz**		**Ağustos**		**Eylül**		**Ekim**		**Kasım**		**Aralık**		**Toplam**	
Yaş Aralığı / Uyruk	TR	SY	TR	SY	TR	SY	TR	SY	TR	SY	TR	SY	TR	SY	TR	SY	TR	SY/PK	TR	SR/PK/AF	TR	SY	TR	SY	TR	SY
0-11 yaş arası (Karma Grup)	10	0	7	0	18	0	20	1	2	3	8	3	5	4	9	0	6	3	11	1	8	1	4	0	108	16
12-18 yaş arası (Kız Çocuğu)	18	3	8	2	12	0	18	1	16	4	12	0	10	1	18	2	10	0	17	1	20	0	19	0	178	14
12-18 yaş arası (Oğlan Çocuğu)	2	2	3	2	5	3	6	2	6	3	7	0	4	2	6	5	4	4	1	7	6	7	1	1	51	38
Toplam	30	5	18	4	35	3	44	4	24	10	27	3	19	7	33	7	20	7	29	9	34	8	24	1	405	

EK-7. Şanlıurfa' da bulunan ilk müdahale ve değerlendirme birimlerinde kaydı gerçekleştirilmiş 0-18 yaş arası çocukların hangi birimler aracılığıyla bu birimlere getirildiğini gösteren dağılım grafikleri

EK-8. Etik Kurul Onay Formu

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ (AYBÜ)
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU (SBEK)
PROJE ONAY BELGESİ

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Politikaları ve Uygulamaları Tezli Yüksek Lisans öğrencilerinden Emine Dinçer'in, "Ergenlerin Benlik Algıları ve Aile Dinamikleri Temelli Evden Kaçma Nedenlerinin Koruyucu-Önleyici Sosyal Hizmet Müdahalesi Perspektifinde Değerlendirilmesi" adlı araştırması değerlendirilmiştir.

Proje etik açısından uygun bulunmuştur. ☒
Proje etik açısından geliştirilmesi gerekmektedir. ☐
Proje etik açısından uygun bulunmamıştır. ☐

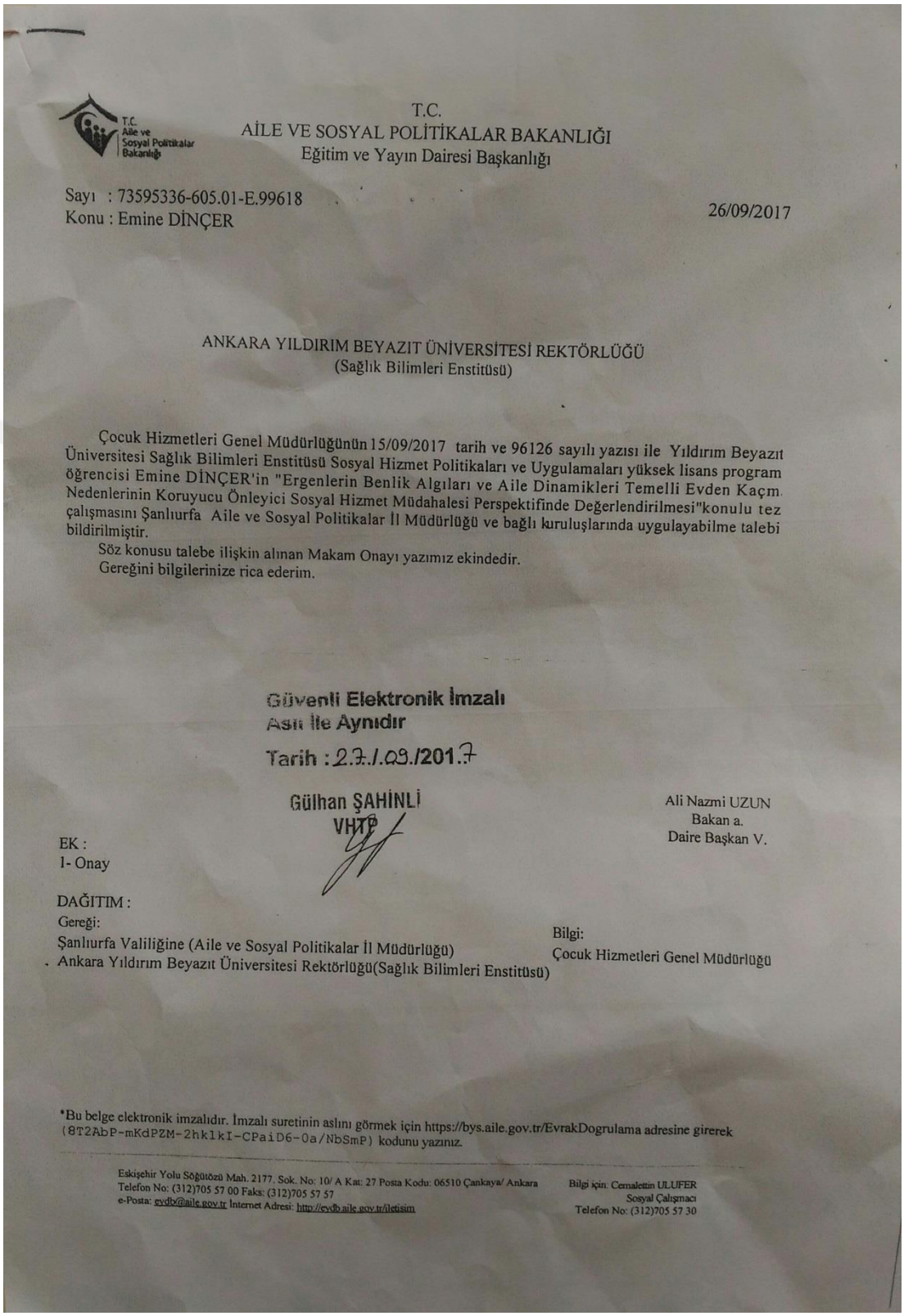
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU KARARI (Etik Kurul tarafından doldurulacaktır)	
Araştırma kodu (Yıl – Araştırma sıra no)	538
Başvuru formunun Etik Kurula ulaştığı tarih	20.04.2017
Etik Kurul Karar toplantı tarihi ve karar no	10.05.2017/30
Yer	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Esenboğa Külliyesi
Katılımcılar	Formda imzası bulunan üyelerimiz toplantıya katılmıştır.

KURUL BAŞKANI, BAŞKAN YARDIMCISI VE ÜYELER:

		İMZA
Prof. Dr. Cem Şafak ÇUKUR	**Başkan**	
Doç. Dr. Musa AYGÜL	**Başkan Yardımcısı**	
Prof. Dr. Şükrü ÖZEN	**Üye**	
Prof. Dr. Ergün ERASLAN	**Üye**	
Prof. Dr. Metin ÖZDEMİR	**Üye**	
Prof. Dr. Necmiye ÜN YILDIRIM	**Üye**	
Prof. Dr. Tekin AKDEMİR	**Üye**	
Doç. Dr. Rıza GÖKLER	**Üye**	

22

EK-9. Araştırmanın Yapılması İçin Gerekli İzin Yazısı

T.C.
AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI
Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı

Sayı : 73595336-605.01-E.99618
Konu : Emine DİNÇER

26/09/2017

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
(Sağlık Bilimleri Enstitüsü)

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 15/09/2017 tarih ve 96126 sayılı yazısı ile Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Politikaları ve Uygulamaları yüksek lisans program öğrencisi Emine DİNÇER'in "Ergenlerin Benlik Algıları ve Aile Dinamikleri Temelli Evden Kaçm. Nedenlerinin Koruyucu Önleyici Sosyal Hizmet Müdahalesi Perspektifinde Değerlendirilmesi"konulu tez çalışmasını Şanlıurfa Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü ve bağlı kuruluşlarında uygulayabilme talebi bildirilmiştir.

Söz konusu talebe ilişkin alınan Makam Onayı yazımız ekindedir.
Gereğini bilgilerinize rica ederim.

Güvenli Elektronik İmzalı
Aslı İle Aynıdır
Tarih : 27/09/2017

Gülhan ŞAHİNLİ
VHTP

Ali Nazmi UZUN
Bakan a.
Daire Başkan V.

EK :
1- Onay

DAĞITIM :
Gereği:
Şanlıurfa Valiliğine (Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü)
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Rektörlüğü(Sağlık Bilimleri Enstitüsü)

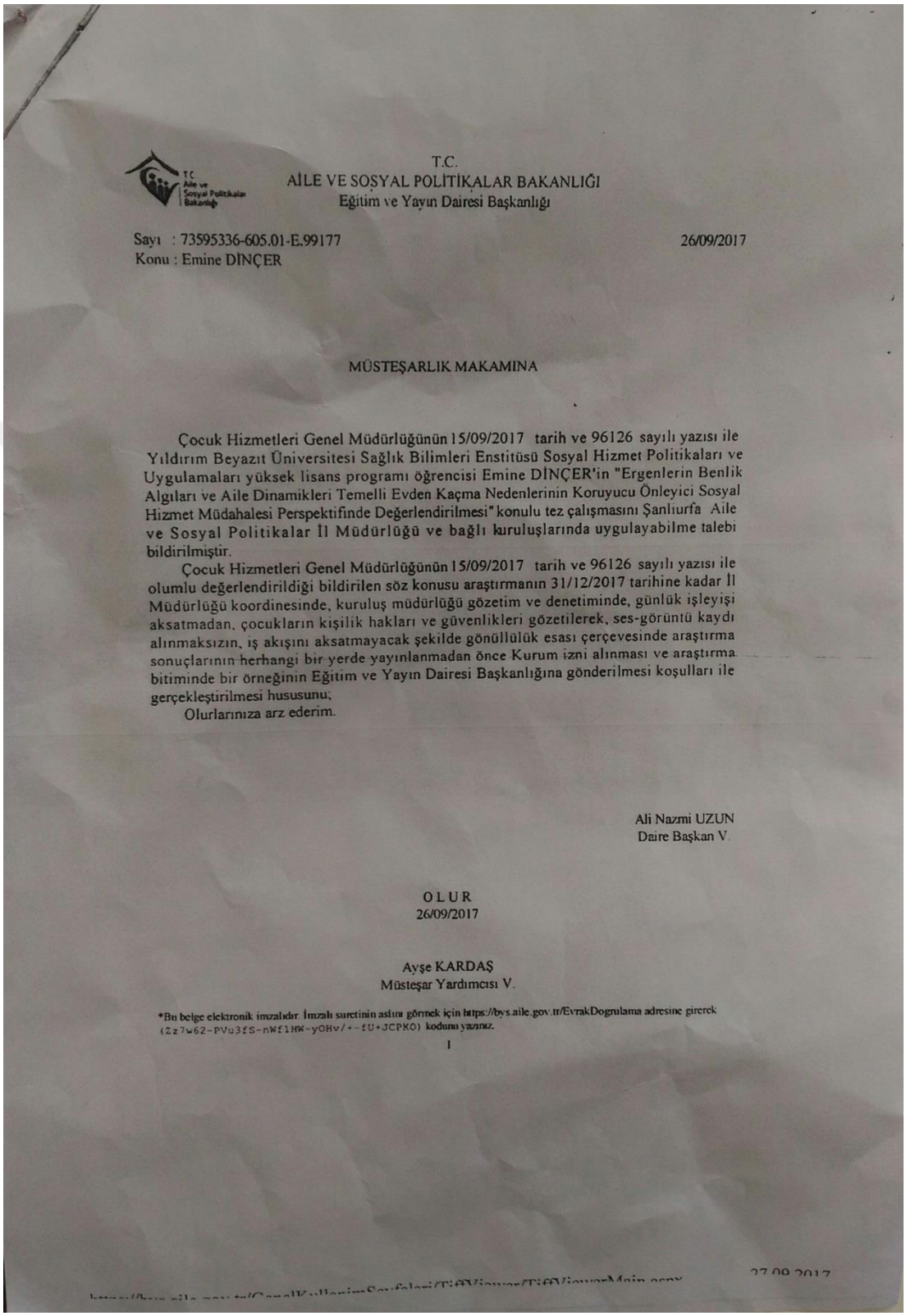
Bilgi:
Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü

*Bu belge elektronik imzalıdır. İmzalı suretinin aslını görmek için https://bys.aile.gov.tr/EvrakDogrulama adresine girerek (8T2AbP-mKdPZM-2hklkI-CPaiD6-0a/NbSmP) kodunu yazınız.

Eskişehir Yolu Söğütözü Mah. 2177. Sok. No: 10/ A Kat: 27 Posta Kodu: 06510 Çankaya/ Ankara
Telefon No: (312)705 57 00 Faks: (312)705 57 57
e-Posta: eydb@aile.gov.tr İnternet Adresi: http://eydb.aile.gov.tr/iletisim

Bilgi için: Cemalettin ULUFER
Sosyal Çalışmacı
Telefon No: (312)705 57 30

EK-9. Araştırmanın Yapılması İçin Gerekli İzin Yazısı (Devamı)

T.C.
AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI
Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı

Sayı : 73595336-605.01-E.99177 26/09/2017
Konu : Emine DİNÇER

MÜSTEŞARLIK MAKAMINA

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 15/09/2017 tarih ve 96126 sayılı yazısı ile Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Politikaları ve Uygulamaları yüksek lisans programı öğrencisi Emine DİNÇER'in "Ergenlerin Benlik Algıları ve Aile Dinamikleri Temelli Evden Kaçma Nedenlerinin Koruyucu Önleyici Sosyal Hizmet Müdahalesi Perspektifinde Değerlendirilmesi" konulu tez çalışmasını Şanlıurfa Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü ve bağlı kuruluşlarında uygulayabilme talebi bildirilmiştir.

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 15/09/2017 tarih ve 96126 sayılı yazısı ile olumlu değerlendirildiği bildirilen söz konusu araştırmanın 31/12/2017 tarihine kadar İl Müdürlüğü koordinesinde, kuruluş müdürlüğü gözetim ve denetiminde, günlük işleyişi aksatmadan, çocukların kişilik hakları ve güvenlikleri gözetilerek, ses-görüntü kaydı alınmaksızın, iş akışını aksatmayacak şekilde gönüllülük esası çerçevesinde araştırma sonuçlarının herhangi bir yerde yayınlanmadan önce Kurum izni alınması ve araştırma bitiminde bir örneğinin Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığına gönderilmesi koşulları ile gerçekleştirilmesi hususunu;

Olurlarınıza arz ederim.

Ali Nazmi UZUN
Daire Başkan V.

OLUR
26/09/2017

Ayşe KARDAŞ
Müsteşar Yardımcısı V.

*Bu belge elektronik imzalıdır. İmzalı suretinin aslını görmek için https://bys.aile.gov.tr/EvrakDogrulama adresine giderek (Zz7w62-PVu3fS-nWf1HW-yOHv/+-fU+JCPKO) kodunu yazınız.

1

27.09.2017

EK-10. Özgeçmiş

KİŞİSEL BİLGİLER	
Adı Soyadı	: Emine DİNÇER SET
Doğum tarihi	: 17.10.1991
Doğum yeri	: Ankara
Medeni hali	: Evli
Uyruğu	: T.C.
Adres	: Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Ankara
Tel	: 0543 544 15 76
Faks	:-
E-mail	: eminedincer06@gmail.com
EĞİTİM	
Lise	: Ankara Kurtuluş Lisesi
Lisans	: Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü
YABANCI DİL BİLGİSİ	
İngilizce	: Orta
ÜYE OLUNAN MESLEKİ KURULUŞLAR	
Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (SHUDER)	